

49. Torstaina 6 päivänä toukokuuta 1993

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus ed. Kalliomäen ym. välikysymykseen n:o 2 hallituksen harjoittaman talous- ja työllisyyspolitiikan vaikutuksista 1134

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aho E., Ala-Nissilä, Alho, Anttila S-L., Bell von, Björkenheim, Donner, Dromberg, Enestam, Hacklin, Heikkinen, Hiltunen, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jouppila, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Korva, Kuuskoski, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lamminen, Laukkanen V., Leppänen J., Linnainmaa, Luhtanen, Luttinen, Markkula, Moilanen, Mäki-Hakola, Niinistö, Nyby, Ojala A., Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Pokka, Puisto, Pulliainen, Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rusanen, Rätty, Saapunki, Savela, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Varpasuo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Väistö.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Jokiniemi, Lahikainen, Ala-Nissilä, Pokka, Jaakonsaari, Anttila S-L., Luttinen, Perho-Santala, Mäki-Hakola, Kuuskoski, Dromberg, Laakso, Donner, Alho, Rätty, Laukkanen V., Leppänen J., Tykkyläinen, Ojala A. ja Lahti-Nuuttila.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

S. Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Stenius-Kaukonen, virkatehtävien vuoksi ed. E. Aho sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat von Bell, Lahti-Nuuttila, A. Ojala, Pesälä, Riihijärvi, Savela ja Tykkyläinen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Björkenheim, Hacklin, Jouppila, Linnainmaa, Suhola ja Turunen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hiltunen, J. Roos, Saapunki ja Särkijärvi sekä huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Sasi.

Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime huhtikuun 30 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 38—43 ja 45—50, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1992

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnan tilintarkastajien kirjelmän ohella viime huhtikuun 21 päivästä on eduskunnalle saapunut eduskunnan tilisäännön 19 §:ssä tarkoitettu tilintarkastuskertomus varainhoitovuodelta 1992. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet

vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 116, 117, 121, 123, 131, 140, 142, 144, 147, 148 ja 151. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Kalliomäen ym. välikysymys hallituksen harjoittaman talous- ja työllisyyspolitiikan vaikutuksista

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen valtiovarainministeri Viinanen vastaa ed. Kalliomäen ym. allekirjoittamaan välikysymykseen n:o 2 hallituksen harjoittaman talous- ja työllisyyspolitiikan vaikutuksista.

Sitten kun välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaan jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa asian valiokuntaan lähettämistä tai perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Myös työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehdotus päätöksenteon siirtämisestä on tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaten lausuu

Valtiovarainministeri Viinanen : Herra puhemies! Työllisyystilanne on kehittynyt talouden heikkenemisen myötä hyvin vaikeaksi ongelmaksi. Työttömyys on aiheuttanut suuria inhimillisiä kärsimyksiä ja vaikeita yhteiskunnallisia ongelmia, joiden korjaaminen vie useiden vuosien ajan.

Työttömyyskriisin taustat on käyty läpi tässäkin salissa moneen kertaan. Talouskasvun pysähtyminen vuonna 1990 ja sen jälkeen alkanut raju pudotus olivat seurausta sekä ulkoisista syistä että omista virheistämme. Idänviennin romahtaminen, vientimarkkinoitamme kohdanneet suhdannetaantumia ja metsäteollisuuden maailman laajuinen ylikapasiteetti käänsivät kansantuotteen laskuun, joka on vasta nyt pysähtymässä.

Omia virheitäkin tehtiin paljon. Ehdottomasti suurin emävirhe oli kotimaisen kysynnän holti-

ton kiihdyttäminen 1980-luvun loppuvuosina. Monen vuoden kasvuresurssit syötiin etukäteen ja rahoitettiin mittavalla velanotolla. Rahapolitiikka ei osunut aina kohdalleen eikä finanssipolitiikalla kyetty tilannetta hillitsemään.

Mutta menneiden kaivelulla ei tilannetta paranneta, eikä se ole tarpeenkaan, ovathan noiden vuosien tapahtumat ja päätökset varsin tuttuja välikysyjillekin. Oleellista on, että nyt joudumme maksamaan tuon ajan virheistä, eikä lasku ole pieni.

Talouden alamäki on siis johtanut työttömyyden ennennäkemättömään kasvuun. 3 prosentin suuruisista tuotannon kasvua on totuttu meillä pitämään määränä, joka tarvitaan työllisyyden pysymiseksi ennallaan. 3:a prosenttia matalampi kasvu taas johtaa työttömyyden lisääntymiseen. Vuodesta 1990 vuoteen 1993 alitamme tämän rajan yhteensä yli 20 prosenttiyksiköllä. Talouden saaminen takaisin vakaalle kasvu-uralle onkin työllisyyden hoitamisen ehdoton edellytys.

Kasvun saavuttamiseksi on välttämätöntä korjata talouden tasapainottomuustekijöitä. Näistä koetinkivistä vaikein on velkaongelma, johon välikysymyksessä kiinnitetään aivan oikein huomiota. On erinomaista, että velkaongelman mittavuus vihdoinkin ymmärretään myös opposition riveissä. Kaksi vuotta siihen on yritettykin huomiota kiinnittää. Suomihan on lyhyessä ajassa hankkinut Länsi-Euroopan velkaantuneimman maan kyseenalaisen arvonimen. Ulkomainen nettovelkamme on jo lähes kaksinkertainen suhteessa valuuttatuloihin. Esimerkiksi Saksa ja Alankomaat ovat maita, joiden ulkomainen velka on jopa ulkomaisia saamia pienempi.

Velkakierteen katkaiseminen on hyvin vaikeaa, sillä velan kasvaessa nousevat myös velanhoidokustannukset. Velanhoidomenot suhteessa viennin arvoon ovatkin yli kaksinkertaistuneet viidessä vuodessa. Vanhojen velkojen kuorma on kasvanut niin, että se on syönyt taloutemme teoreettisenkin elvytysvaran.

Kansantalouden velkaongelma onkin nopeasti muuttumassa julkisen talouden velkaloukuksi. Vielä toissa vuonna julkinen velka oli 25 prosenttia bruttokansantuotteesta. Viime vuoden kansantuotteesta julkisen velan osuus oli 42 prosenttia, ja tänä vuonna luvun arvioidaan nousevan 60 prosentin tienoille, siis 25 prosentista 60 prosenttiin kahdessa vuodessa.

Laskelmat julkisen velan tulevasta kasvupaineista ovat erittäin synkkää luettavaa. Ne osoittavat, että ilman poikkeuksellisen tiukkaa menolinjausta julkinen velka uhkaa ylittää vuosikym-

menen lopulla bruttokansantuotteen määrän ja jatkaa siitäkin nousuaan. Velanhoitokustannukset kasvavat niin nopeasti, että julkisen talouden saneeraus jatkuu aivan varmasti hyvin pitkään. Valtiontalouden ongelmat eivät ole suinkaan ohi, vaikka kansantalouden kehityksessä näkyikin myönteisiä merkkejä. Tällaisessa velkakierroksessa ei tietenkään voida jatkaa. Se on mahdollista kolmesta syystä.

Ensinnäkin on sukupolvien välisen tulonjaon kannalta aivan väärin, että nyt ylläpidetään korkeaa elintasoa ja rahoitetaan julkisia palveluja sysäämällä laskut nousevien sukupolvien maksettavaksi. Ikuisesti emme voi syödä lastemme pöydästä.

Toiseksi sellainen taloudenpito on täysin kestämätöntä, jossa menot ylittävät tulot jatkuvasti yli kolmanneksella. Kun näköpiirissä ei ole merkittäviä uusia tulolähteitä, on menojen tasoa yksinkertaisesti alennettava. Tätä yksinkertaista logiikkaa on usein moitittu kameralismiksi, mutta yltiöpäisimmäkään velkaelvyttäjät eivät ole voineet osoittaa, miten meidän mittaluokkaamme oleva julkisen talouden vaje voitaisiin kattaa lisääntyvän velanoton mukanaan tuoman talouden virkistymisen kautta. Ainakaan kokemamme taloushistorian mittavimpiin kuulunut elvytyskuuri ei ole osoittautunut näissä oloissa kovin tehokkaaksi. Onhan julkinen sektori elvyttänyt talouskasvua kolmen viime vuoden aikana laskennallisesti noin 12 prosentilla. Yksistään päätoimien toimien vaikutus on vuosina 90—93 lähes 5 prosenttia.

Kolmanneksi nykyistä mittaluokkaa olevan julkisen talouden vajeen rahoittaminen alkaa käydä yhä vaikeammaksi ja yhä kalliimmaksi. Kansainväliset arviot Suomen luottokelpoisuudesta ovat heikentyneet, mikä tekee velanotosta entistäkin vaativamman tehtävän.

Talouden rakenteiden korjaaminen ja julkisen talouden rahoituksen varmistaminen edellyttävät meiltä selkeää ohjelmaa siitä, missä aikataulussa tilanne korjataan. Hallitus onkin 31.3. julkistanut ohjelman, jossa esitetään talouspolitiikan perustavoitteet lähivuosiksi. Ohjelman avulla talouden tasapainottomuustekijät, on mahdollista saada hallintaan ja velkakierre kääntymään. Ohjelman tavoitteista on keskusteltu laajasti myös talousneuvostossa, jossa keskeiset periaatteet ovat saaneet työmarkkinaosa-puoltenkin hyväksynnän.

Ohjelmassa asetetaan tavoitteeksi, että kansantalouden velkaantuminen pysäytetään ensi vuonna. Vaihdotase on saatava kääntymään py-

syvästi ylijäämäiseksi. Viennin kasvu ja sitä johdonmukaisesti tukeva talouspolitiikka luovat tähän nyt hyvät mahdollisuudet. Tämän vuoden alkukuukausina viennin arvo on ollut neljänneksen suurempi kuin viime vuonna ja kauppatase hyvin selvästi ylijäämäinen.

Kilpailukyyn turvaamiseksi on pidettävä huolta siitä, että inflaatio pysyy jatkossakin alhaisena. Hallitus tukee Suomen Pankin asettaman inflaatiotavoitteen toteuttamista, jonka mukaan valtion toimenpiteistä ja pääomatavaroiden hintamuutoksista puhdistettu ns. perusinflaatio saa olla vuodesta 95 alkaen noin 2 prosenttia. Alhainen inflaatiotavoite asettaa tulopolitiikalle varsin tiukat raamit. Uutta jaettavaa ei ole nyt eikä kovin paljon lähivuosinakaan. Palkankorotusten vaatimisella korkojen kera ei ole mitään todellista taloudellista pohjaa.

Hallitus korostaa myös rahoitusmarkkinoiden toiminnan turvaamisen merkitystä talouden elpymisen ja investointien käynnistymisen kannalta. Pankkien luotonantokyky on turvattu ja turvataan jatkossakin johdonmukaisen ja tiukan pankkitukipolitiikan avulla. Tälle tavoitteelle on eduskunta antanut laajan tukensa, vaikka vasemmisto-opposition vastuunkantokyky ei olekaan riittänyt koko kansantalouden kannalta keskeisten lainsäädännöllisten toimenpiteiden tukemiseen.

Pankkitukipolitiikkaa on täydennetty erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille suunnattujen erityisrahoitusmahdollisuuksien ja laajennettujen takausten avulla. Keskeisiä toimenpiteitä ovat olleet Valtiontakuukeskuksen volyymin ja riskinoton kasvattaminen, Keran toiminnan laajentaminen koko maahan, Keran riskipääomarahaston kasvattaminen, suhdannelainojen ja pk-yritysten perustamislainojen käyttöönnotto, elinkelpoisten pk-yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi tarkoitetun mittavan korkoavustustoiminnan käynnistäminen, pk-yritysten investointien korkotukijärjestelmän aloittaminen sekä tuotekehitys- ja vienninedistämisrahoituksen huomattava laajentaminen. Sekä pankkien toiminnan että pk-yritysten investointien käynnistymisen kannalta on hyvin tärkeää, että eduskunnan käsiteltävänä oleva esitys yritysten luottojen vakauttamisesta saatetaan pian voimaan.

Pieni ja keskisuuri yritystoiminta on muutenkin ollut talouspolitiikan painopistealueena. Hallituksen käynnistämä pk-poliittinen ohjelma on juuri valmistunut, ja sen toteuttaminen on käynnistymässä. Tavoitteena on vahvistaa pk-yritysten reaalista kilpailukykyä ja aivan erityi-

sesti parantaa teollisten pk-yritysten perustamis- ja kasvuedellytyksiä.

Hyvin merkittävä osa maaliskuun lopussa julkistetusta talouspoliittisesta ohjelmasta tähtää työllisyyden pysyvään paranemiseen edistämällä investointeja ja talouskasvua sekä erityisesti alentamalla työllistämiskynnystä. Investointien edistämiseksi hallitus on jo antanut esityksen tuotannollisten investointien poistaoikeuden kaksinkertaistamisesta ja tulee pian antamaan esityksen koneiden ja laitteiden hintaan sisältyvän liikevaihtoveron vähennysoikeuden aikaistamisesta.

Työllisyyden kohentamiseksi ja työllistämiskynnyksen madaltamiseksi on välttämätöntä lisätä työmarkkinoiden joustavuutta ja alentaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten välillisiä työvoimakustannuksia. Hallitus onkin käynyt näistä kysymyksistä tiiviitä neuvotteluja työmarkkinaosapuolten kanssa. Tänäa kello 14 hallitus ja työmarkkinaosapuolet toteavat, mikä on tällä hetkellä neuvottelujen tilanne. (Ed. Laaksonen: Eikö se ole aika huono?) Näissä neuvotteluissa pyritään tosissaan löytämään yhteisesti hyväksyttävissä olevia keinoja työllistämiskynnyksen madaltamiseksi. Ellei yhteisymmärrystä kuitenkaan saavuteta, on hallituksen otettava vastuu ja annettava keskeisistä kysymyksistä esitykset eduskunnalle vielä kuluvan kevätkauden aikana. Muutoin ei työttömyyttä voida parantaa.

Työministeriössä on päästy varsin pitkälle valmisteluissa, jotka tähtäävät nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen niin, että tarvittaessa voitaisiin poiketa työehtosopimusten palkkamääräyksistä. Näitä muutoksia tarvitaan kipeästi, jotta voisimme tarjota nuorille ja työttömyyden loukkuun jääneille mahdollisuuden päästä mukaan työelämään. Poikkeuslakeja valmistellaan määräaikaaisiksi, laman pahimman vaiheen ylittämiseen. Lisäksi valmistellaan esityksiä työriitojen sovittelun kehittamisestä, työaikalainsäädännön yhtenäistamisestä, vuosilomalain ja yhteistoimintamenettelyn uudistamisesta.

Välillisten työvoimakustannusten alentaminen on joustavuuden lisäämisen ohella uusien työpaikkojen syntymisen perusedellytys. Jotta kustannuksia voitaisiin alentaa, on niillä rahoitettavia etuuksia samalla tarkistettava ja pohdittava, onko kustannusten jako työnantajien ja työntekijöiden välillä toteutettu työllisyyden kannalta lainkaan järkevällä tavalla. (Ed. Tennilä: Kyllä työnantajien välillä!)

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynyt tiiviitä neuvotteluja työttömyysvakuutuksen kehittämistä niin, että järjestelmä ei korkeilla maksuilla toimisi tarkoitustaan vastaan eli lisäisi työttömyyttä. Hallituksen tavoitteena on estää työnantajien työttömyysvakuutusmaksun nousu ja helpottaa erityisesti pienten, työvoimavaltaisten yritysten maksutaakkaa.

On todella toivottavaa, että eri osapuolet osoittaisivat joustavuutta työttömyysvakuutuksen kehittämisessä. (Ed. Gustafsson: Myös hallituksen on joustettava!) Muutoinhan uhkana on täydellinen pattitilanne. Jos työttömyysmenoihin kohdistuvat säästöt jälleen estetään ansiosidonnaisessa turvassa yleislakon uhalla ja perusturvassa määrävähemmistöllä ja samalla rahoitus tyrehdytetään maksuhoikotilla, luhistuu koko työttömyysturvajärjestelmämme. Se on esitettävä, jotteivät työttömät joudu toimeentulolaan maksamaan etujärjestöpolitiikan lukkiutuneiden asenteiden seurauksia.

Tärkeä osa hallituksen talousohjelmaa on julkisen talouden tervehdyttäminen niin, että valtion velkaantumisasteen nousu pysäytetään vuoteen 97 mennessä. Tällöin velkaantumisasaste saa olla korkeintaan 70 prosenttia bruttokansantuotteestamme. Tähän päästään hallituksen vahvistamalla budjetin kehyksillä ja huomattavilla talouden rakenteellisilla uudistuksilla, joita parhaillaan valmistellaan hallituksen toimesta. Rakenteelliset säästötoimet mitoitetaan niin, että ne parantavat valtiontalouden tasapainoa ensi vuonna 10 miljardia markkaa, vuonna 95 15 miljardia ja 96 20 miljardia markkaa. (Ed. Gustafsson: Ovatko säästöt oikeudenmukaisia?)

Suurten säästötavoitteiden puitteissakin hallitus on pitänyt ja pitää edelleen ehdottoman tärkeänä kohdistaa käytettävissä olevat voimavarat työllisyyden edistämiseen ja (Ed. Jaakonsaari: Ja lisää työttömyyttä, 50 000 työpaikkaa menee!) työttömyyden haittavaikutusten lieventämisen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Tälläkin hetkellä lähes 100 000 kansalaista ovat työvoimakoulutuksessa tai sijoitettuina valtiolle, kuntiin tai yrityksiin tukityöhön. Vuoden mittaan näin työllistyvien, koulutettavien ja starttirahan turvin yrittämisen aloittavien määrä lähestyy neljännesmiljoonaa. Koskaan aikaisemmin ei yhteiskunta ole käynnistänyt näin mittavia työllistämisen ja koulutustoimenpiteitä. Säästötoimien keskelläkin on työttömyyden lieventämiseen voitu siis panna paljon painoa. (Ed. Jaakonsaari: Ensin tehdään sairaala ja sitten sairaita!)

Maaliskuun lopussa julkistettu ohjelma on mittava kokonaisuus. Siinä määriteltyjen toimenpiteiden toteuttaminen vie meidät taas kasvurallalle. Jo ohjelman julkistaminen on selvästi lisännyt luottamusta Suomen talouteen, mikä on näkynyt selvänä korkotason alenemisena ja valuuttavirran kääntymisenä huhtikuun aikana. Niinpä lyhyet korot ovat meillä nyt alempia kuin koskaan aiemmin heliborien historiassa. Myös pitkät korot ovat alentuneet tuntuvasti. (Ed. Jaakonsaari: Ja myös hallituksen luottamus!) Valuuttavaro on vahvistunut ja markan kurssi asettunut selvästi aiempaa korkeammalle tasolle. Pörssikauppa on elpynyt niin, että kurssit ovat Helsingin arvopaperipörssissä tällä hetkellä yli kolmanneksen korkeammalla tasolla kuin vielä vuoden alussa.

Talouden myönteiset merkit on huomattu myös maan rajojen ulkopuolella, mikä on näkynyt mm. monien yritysten ulkomaisen rahoituksen helpottumisena. Erityisen myönteinen merkki on viennin vahva kasvu, sillä se vetää ennen pitkää mukaansa investointeja ja kiihdyttää vientiin läheisesti liittyvien toimialojen nousua. (Ed. Jaakonsaari: Vienti vetää nenästä hallitusta!) Tätä kautta talous ja työllisyys tervehtyvät kestäväällä tavalla. Vientivetoiselle kasvulle ei olekaan olemassa kestävä vaihtoehtoa nykyisessä velkaantumistilanteessa.

Talouden elpymisen ensi merkit ovat siis selvät. Niiden vahvistuminen ja jatkuminen edellyttää tinkimättömän tiukan talouspolitiikan noudattamista. Erityisen tärkeää on pitää tarkasti kiinni velkakierteen katkaisemisen aikataulusta. (Ed. Gustafsson: Työttömyys ei ole katkennut!) Taka-askleet talouspoliittisella linjalla aiheuttaisivat välittömästi takaiskuja myös elävässä elämässä. Esimerkiksi korkojen osalta tilanne on jatkuvasti herkkä. Jos takaiskuja pääsee tapahtumaan, ne kirpaisivat eniten kotimaan sektoria ja muutoinkin vaikeassa tilanteessa kamppailevia pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

Korkojen alentuminen on erittäin tärkeää myös työllisyyden kannalta. Kotimaisten korkojen taso on saatava vieläkin alemmaksi, mikä edellyttää johdonmukaista pitäytymistä talouspoliittisella linjalla. Mahdollisuuksia korkojen alentumiseen on olemassa, sillä ulkomaiset korot näyttävät luovan hieman tilaa kotimaisten korkojen laskulle.

Herra puhemies! Välikysymyksessä kysytään, aikooko hallitus muuttaa talous- ja työllisyyspolitiikkansa suuntaa. Vastaus on helppo antaa. (Ed. Gustafsson: Väyrynen on antanut vastauk-

sensa!) Hallitus ei ole muuttamassa talouspolitiikan linjaa, joka on mahdollistanut viennin kasvun, korkojen alenemisen, markan kurssin vahvistumisen ja pörssin elpymisen. (Ed. Jaakonsaari: Taaskaan ei työttömyydestä mitään!) Talouspolitiikan linjaa jatketaan niin, että elpymisen ensi merkit vahvistuvat ja myönteinen käänne heijastuu työllisyyden paranemisena, investointien elpymisenä, yritystoiminnan virkistymisenä ja velan määrän alenemisena entistä laajemmalle koko kansantalouteen. (Ed. Jaakonsaari: Montako vuotta odotetaan?) Myönteistä kehitystä ei saa nyt häiritä. Päävastoin nyt on toteutettava käänteen takana olevat talouspoliittiset päätökset.

Herra puhemies! Pyydän, että puheenvuoroni ruotsinno otetaan eduskunnan pöytäkirjaan.

Valtiovarainministeri Viinasen vastaus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Sysselsättningsläget har blivit ett mycket svårt problem i takt med försämringen i ekonomin. Arbetslösheten har förorsakat stora mänskliga lidanden och svåra samhällsliga problem, som det kommer att ta år att reparera.

Bakgrunden till arbetslösheten har också i denna sal ventilerats många gånger. När den ekonomiska tillväxten stannade upp 1990 och det fria fallet började, var det fråga om en följd av både yttre orsaker och egna misstag. Raset i östexporten, recessionen på våra exportmarknader och skogsindustrins globala överkapacitet ledde till en nedgång i nationalprodukten som först nu börjar plana ut.

Många egna fel begicks också. Det absolut största misstaget var den odisciplinerade stimuleringen av den inhemska efterfrågan under de sista åren av 1980-talet. Många års tillväxtresurser åts upp i förväg och finansierades genom en omfattande skuldsättning. Finanspolitiken träffade inte alltid rätt, och man förmådde inte tygla situationen med finanspolitiska medel.

Grävandet i det förgångna förbättrar inte situationen. Och det behövs inte heller, eftersom händelserna och besluten under de nämnda åren är välbekanta också för interpellanterna. Det väsentliga är att vi nu måste betala för de misstag som begicks då. Och räkningen är inte liten.

Den ekonomiska nedgången har alltså lett till en aldrig tidigare skadad ökning i arbetslöshetssiffrorna. Vi har vant oss vid att produktionsvolymen måste öka med 3 procent för att sysselsättningen skall förbli oförändrad. En tillväxt som

är lägre än 3 procent leder till ökad arbetslöshet. Från 1990 till 1993 underskrider vi denna gräns med sammanlagt över 20 procentenheter. Det är ett absolut villkor för skötseln av sysselsättningen att ekonomin kan ledas tillbaka in på ett spår av stabil tillväxt.

För att tillväxten skall ta fart är det nödvändigt att obalansen i ekonomin rättas till. Svårast av dessa prövostenar är skuldproblemet, som det alldeles riktigt fästs uppmärksamhet vid i interpellationen. Det är utmärkt att också medlemmar av oppositionen äntligen inser skuldproblemet omfattning. I två års tid har man ju försökt fästa oppositionens uppmärksamhet vid detta problem.

Finland har ju på kort tid lyckats förskaffa sig den tveklaktiga äran att vara det mest skuldsatta landet i Västeuropa. Vår utländska nettoskuld är redan nästan dubbelt så stor som valutainkomsterna. T.ex. Tyskland och Nederländerna är länder med en utlandsskuld som till och med är mindre än utlandsfordringarna.

Det är mycket svårt att bryta skuldspiralen, eftersom kostnaderna för skuldskötseln ökar i takt med skulden. Utgifterna för skuldskötseln i förhållande till värdet av exporten har också mer än fördubblats på fem år. Den barlast som de gamla skulderna utgör har ökat så, att den har slukat också det teoretiska utrymmet för en ekonomisk stimulans.

Skuldproblemet i samhällsekonomin håller snabbt på att förvandlas till en skuldfälla för den offentliga ekonomin. Ännu för två år sedan uppgick den offentliga skulden till 25 procent av bruttonationalprodukten. Den offentliga skuldens andel av nationalprodukten uppgick i fjol till 42 procent, och i år beräknas siffran stiga till omkring 60 procent. Alltså från 25 procent till 60 procent inom två år.

Kalkylerna rörande trycket på den offentliga skuldsättningen i framtiden är mycket bedrövlighälsning. De visar att den offentliga skulden, om inte exceptionellt stränga nedskärningar i utgifterna görs, i slutet av detta årtionde hotar att överskrida bruttonationalprodukten och att fortsätta öka ytterligare. Kostnaderna för låneskötseln ökar så snabbt att saneringen av den offentliga ekonomin helt säkert kommer att fortgå mycket länge. Problemen i statsekonomin är förvisso inte lösta, även om positiva tecken kan skönjas i den samhällsekonomiska utvecklingen.

En sådan skuldspiral kan naturligtvis inte fortsätta. Det är omöjligt av tre orsaker.

För det första är det med tanke på inkomstfördelningen mellan generationerna helt fel att vi nu upprätthåller en hög levnadsstandard och finansierar den offentliga servicen genom att låta kommande generationer betala räkningarna. Vi kan inte äta vid barnens bord i all evighet.

För det andra är en sådan hushållning fullständigt ohållbar, där utgifterna kontinuerligt är mer än en tredjedel större än inkomsterna. Eftersom inga beaktansvärda nya inkomstkällor är i sikte, måste utgiftsnivån helt enkelt sänkas. Denna enkla logik har ofta beskyllts för att vara ett utslag av kameralism, men inte ens de mest fanatiska förespråkarna för en skuldfinansierad stimulering av ekonomin har kunnat visa hur ett underskott i den offentliga ekonomin av de dimensioner vi nu talar om skall kunna täckas via en ekonomisk återhämtning som medför ökad skuldsättning.

Ätminstone har inte den stimulanskur som vi har upplevt och som har hört till de mest omfattande i den ekonomiska historien visat sig särskilt effektiv under dess förhållanden. Kalkylmässigt sett har den offentliga sektorn stimulerat den ekonomiska tillväxten med cirka 12 procent under de senaste tre åren. Enbart verkningarna av de åtgärder som har sitt upphov i fattade beslut uppgår 1990—1993 till inemot fem procent.

För det tredje börjar det bli allt svårare och dyrare att finansiera ett underskott i den offentliga ekonomin av nuvarande dimensioner. De internationella bedömningarna av Finlands kreditvärdighet har blivit negativare, vilket gör upplåningen till en allt mer krävande uppgift.

För att de ekonomiska strukturerna skall kunna repareras och finansieringen av den offentliga ekonomin säkerställas, krävs det att vi har ett entydigt program för den tidtabell inom ramen för vilken situationen skall redas upp. Regeringen offentliggjorde den 31 mars ett program om de grundläggande målen för den ekonomiska politiken under de närmaste åren. Med hjälp av detta program kan obalansen i ekonomin fås under kontroll och skuldspiralen brytas. Programmets mål har diskuterats livligt inom Ekonomiska rådet, där också arbetsmarknadsparterna har godkänt de centrala principerna.

Programmet uppställer som mål att skuldsättningen i samhällsekonomin skall hejdas nästa år. Bytesbalansen måste fås att uppvisa ett permanent överskott. Exportökningen, och en ekonomisk politik som konsekvent stöder exporten, skapar goda möjligheter härför. Under årets

första månader har värdet av exporten varit en fjärdedel större än i fjol, och handelsbalansen har uppvisat ett mycket klart överskott.

För att konkurrenskraften skall kunna tryggas krävs det att inflationen också i fortsättningen förblir låg. Regeringen stöder genomförandet av det inflationsmål som Finlands Bank har uppställt och som innebär att den s.k. underliggande inflationen, rensad från statliga åtgärder samt prisändringar i fråga om kapitalvaror, från och med 1955 får vara cirka 2 procent.

Inflationsmålet uppställer synnerligen stränga ramar för inkomstpolitiken. Det finns inte mycket nytt att fördela, varken nu eller under de kommande åren. Det finns ingen reell ekonomisk grund för krav på lönehöjningar "med ränta".

Regeringen betonar också hur betydelsefullt det är att verksamheten på finansmarknaden tryggas för att ekonomin skall återhämta sig och investeringarna komma igång. Bankernas kreditgivningsförmåga är tryggad och skall tryggas också i fortsättningen med hjälp av en konsekvent och sträng bankstödspolitik. Riksdagen har gett ett omfattande stöd för detta mål, fastän vänsteroppositionens förmåga att bära ansvar inte har räckt till för att stöda de för hela samhällsekonomin viktiga lagstiftningsåtgärder.

Bankstödspolitiken har kompletterats i synnerhet med hjälp av möjligheter till specialfinansiering och utvidgade garantier som riktas till små och medelstora företag. Viktiga åtgärder har varit ökningen av Statsgaranticentralens volym och risktagning, utvidgningen av Keras riskkapitalfond, ibruktagandet av konjunkturlån samt etableringslån för små och medelstora företag, inledandet av en omfattande räntestödsverksamhet i syfte att trygga verksamheten vid livsdugliga små och medelstora företag, införandet av ett räntestödssystem för investeringar som görs av små och medelstora företag samt en avsevärt ökad finansiering för produktutveckling och exportfrämjande. Både med tanke på bankernas verksamhet och igångsättandet av investeringar som görs av små och medelstora företag är det viktigt att den proposition med förslag till lag om konsolidering av företagskrediter som behandlas av riksdagen snart godkänns.

Också i övrigt har de små och medelstora företagen prioriterats i den ekonomiska politiken. Regeringens program för små och medelstora företag har nyligen färdigställts och börjat

genomföras. Målet är att förbättra de små och medelstora företagens reella konkurrenskraft och i synnerhet att förbättra etablerings- och tillväxtmöjligheterna för små och medelstora industriföretag.

En mycket betydande del av det i slutet av mars offentliggjorda ekonomisk-politiska programmet siktar på en permanent förbättring av sysselsättningen genom främjande av investeringar och ekonomisk tillväxt samt i synnerhet genom en sänkt anställningströskel. I syfte att främja investeringarna har regeringen redan avlåtit en proposition med förslag till lag om fördubbling av rätten till avskrivningar på produktiva investeringar, och den kommer snart att avlåta en proposition med förslag till lag om tidigareläggning av rätten att avdra den omsättningskatt som ingår i priset på maskiner och anläggningar.

För att sysselsättningen skall kunna förbättras och anställningströskeln sänkas, är det nödvändigt att också öka smidigheten på arbetsmarknaden och i synnerhet sänka de små och medelstora företagens indirekta arbetskraftskostnader. Regeringen har fört intensiva förhandlingar om dessa frågor med arbetsmarknadsparterna. Syftet med dessa förhandlingar är att på allvar försöka hitta sådana sätt att sänka anställningströskeln som alla parter kan godkänna. Om samförstånd ändå inte nås, måste regeringen ta ansvar och ännu under pågående vårsession avlåta propositioner till riksdagen om de viktigaste frågorna. Annars kan sysselsättningen inte förbättras.

En arbetsministeriet har gjorts långtgående förberedelser, som tar sikte på att sysselsätta ungdomar och långtidsarbetslösa så, att man vid behov kan avvika från lönebestämmelserna i kollektivavtalen. Behovet av dessa ändringar är skriande, för att vi skall kunna erbjuda ungdomar och personer som sitter fast i den s.k. arbetslöshetsfällan en möjlighet att komma in i arbetslivet. Temporära undantagslagar bereds så, att den värsta depressionsfasen skall kunna uthärdas. Dessutom bereds propositioner om utvecklande av medlingen i arbetstvister, samordning av arbetstidslagstiftningen samt om en reform av semesterlagen och en revidering av samarbetsförfarandet.

En sänkning av de indirekta arbetskraftskostnaderna är, jämsides med ökad smidighet, en grundförutsättning för att nya arbetsplatser skall kunna uppstå. För att kostnaderna skall kunna sänkas måste de förmåner som finansieras ge-

nom dessa kostnader samtidigt ses över, och man måste överväga om kostnadsfördelningen mellan arbetsgivare och arbetstagare har ordnats på ett förnuftigt sätt med tanke på sysselsättningen.

Social- och hälsovårdsministeriet har fört intensiva förhandlingar om ett utvecklande av arbetslöshetsförsäkringen så, att systemet inte på grund av höga avgifter motverkar sitt eget syfte, det vill säga ökar arbetslösheten. Regeringens mål är att förhindra att arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringspremie stiger och att lindra avgiftsbördan i synnerhet för små, arbetskraftsinensiva företag.

Det är verkligen önskvärt att de olika parterna visar smidighet när arbetslöshetsförsäkringen utvecklas. Annars hotas vi av ett verkligt dödläge. Om de inbesparingar i arbetslöshetsutgifterna som skall göras i det förtjänstbundna utkomstskyddet återigen förhindras genom hot om generalstrejk och de inbesparingar som skall göras i grundtryggheten förhindras genom kvalificerad minoritet och finansieringen samtidigt stryps genom betalningsbojkott, raderas hela systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Detta måste förhindras så, att de arbetslösa inte med sin utkomst tvingas betala konsekvenserna av de låsta positionerna hos intresseorganisationerna.

En viktig del av regeringens ekonomiska program är en sanering av den offentliga ekonomin så, att ökningen i statens skuldsättningsgrad hejdas till 1997. Då får skuldsättningsgraden uppgå till högst 70 procent av bruttonationalprodukten. Detta kan uppnås genom de budgetramar som regeringen fastställt och genom de betydande ekonomiska strukturella reformer som bereds som bäst. De strukturella sparåtgärderna dimensioneras så, att de nästa år förbättrar balansen i statsekonomin med 10 miljarder mark, med 15 miljarder mark 1995 och med 20 miljarder mark 1996.

Också inom ramen för de omfattande sparmålen har regeringen ansett, och anser fortfarande, att det är av största vikt att de tillgängliga resurserna fördelas på bästa möjliga sätt med tanke på främjandet av sysselsättningen och lindrandet av de negativa effekterna av arbetslösheten. För närvarande är nästan 100 000 medborgare i arbetskraftsutbildning eller placerade i stödarbete hos stat, kommuner eller företag. Under årets lopp kommer antalet personer som på detta sätt sysselsätts, utbildas eller inleder företagarkerksamhet med stöd av startbidrag att närma sig en kvarts miljon. Aldrig förut har

samhället vidtagit så omfattande sysselsättnings- och utbildningsåtgärder. Också mitt under sparåtgärderna har man alltså kunnat fästa stor vikt vid lindrandet av arbetslösheten.

Det i slutet av mars offentliggjorda ekonomiska programmet är en omfattande helhet. Om de åtgärder som fastställs där vidtas, är detta början till en ny period av tillväxt. Redan offentliggörandet av programmet har märkbart ökat förtroendet för den finländska ekonomin, vilket har synt i form av klart lägre räntor och en omvänd valutaström i april. De korta räntorna är nu lägre än någonsin tidigare under heliborräntornas historia. Också de långa räntorna har sjunkit märkbart. Valutareserven har ökat och den finska markens kurs har stabiliserat sig på en avsevärt högre nivå än tidigare. Börshandeln har återhämtat sig så, att kurserna på Helsingfors fondbörs för närvarande ligger över en tredjedel högre än i början av året.

De gynnsamma tecknen i ekonomin har noterats också utanför landets gränser, vilket bland annat har kommit till uttryck så, att många företag har lättare att få utländsk finansiering. Ett särskilt gynnsamt tecken är den kraftiga exportökningen, eftersom den förr eller senare medför investeringar och accelererar uppgången i branscher med stark exportanknytning. Härigenom återhämtar sig ekonomin och sysselsättningen på ett hållbart sätt. Med nuvarande skuldsättning finns det inget hållbart alternativ till en exportbaserad tillväxt.

Tydliga tecken på en ekonomisk återhämtning finns alltså. För att dessa skall förstärkas och hålla i sig krävs det att en orubblig sträng ekonomisk linje följs. Det är synnerligen viktigt att noggrant hålla fast vid den tidtabell inom vilken man har föresatt sig att bryta lånespiralen.

Avsteg från den ekonomisk-politiska linjen förorsakar direkta bakslag också i det levande livet. Till exempel vad räntorna beträffar är situationen hela tiden ömtålig. Om bakslag tillåts inträffa, drabbar de främst den inhemska sektorn och de små och medelstora företagen, som också annars för en svår kamp.

En räntesänkning är synnerligen viktig också med tanke på sysselsättningen. De inhemska räntorna måste fås ner ytterligare, vilket kräver att den ekonomisk-politiska linjen följs konsekvent. Möjligheter till lägre räntor finns, eftersom de utländska räntorna ser ut att skapa ett något större utrymme för lägre inhemska räntor.

I interpellationen frågas det om regeringen ämnar ändra sin ekonomisk- och sysselsättnings-

politiska linje. Svaret är lätt att ge. Regeringen ämnar inte ändra den grundläggande ekonomisk-politiska linje som har möjliggjort en ökad export, lägre räntor, en starkt kurs för marken och en återhämtning på börsen. Den ekonomisk-politiska linjen fortsätter så, att de första tecknen på en återhämtning stärks och den gynnsamma vändningen återverkar i form av en förbättrad sysselsättning, en återhämtning i investeringsverksamheten, en livligare företagarverksamhet och en ytterligare minskad skuldbörda för hela samhällsekonomin. Den gynnsamma utvecklingen får inte störas nu. Tvärtom måste de ekonomisk-politiska beslut som ligger bakom vändningen genomföras.

Edustajat Jokiniemi, Lahikainen, Ala-Nissilä ja Pokka merkitään läsnä oleviksi.

Välikysymyksen johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. Kalliomäki: Puhemies! Vaikeina aikoina hallitukset koettelevat kansaa kovilla, vaikeilla päätöksillä. Kiitosta ne eivät suuremmin saa. Ja miksi saisivatkaan? Mutta Suomen historia osoittaa, että hallitus, joka rohkeilla, viisailla päätöksillä vie kansakunnan myrskystä selville vesille, ei menetä luottamustaan eikä sen kannatus romahda.

Ahon hallitus on joutunut toimimaan vaikeana aikana, totta. Mutta sen rohkeus on ollut hullunrohkeutta ja sen päätökset paniikkipäätöksiä. (Ed. Gustafsson: Aivan!) Niinpä Ahon hallitus on menettänyt kansan luottamuksen ja se on menettänyt kansan kannatuksen. Syy on myös sanoissa, ei vain teoissa. Hallitus on luvannut ja puhunut toista kuin sen tekojen jäljet osoittavat. Usein nekin päätökset, jotka on tehty, on tehty auttamattomasti liian myöhään. Ihmisten oikeudentuntoa on loukattu, usko oikeudenmukaisuuteen tallattu ja välttämättömän toimeentulon perusta ajettu ennennäkemättömän uhan alaiseksi.

Ja kuitenkin: pääministeri Aho, joka ei ole paikalla, ja hänen ministeririvistönsä puhuvat usein ja mielellään isänmaan edusta, yhteisistä tavoitteista, kaikkien kansalaisten talkoista, kuorman kantamisesta yhdessä ja oikeudenmukaisesti. Ne ovat tärkeitä ja velvoittavia sanoja. Kannatan niitä, sillä ne sopivat sosialidemo-

kraattien toimintaperiaatteisiin. Mutta mitä tärkeämpiä ja velvoittavampia ovat sanat, sitä tärkeämpää on, että teot todistavat sanojen aitoudesta, eivät niiden ontoudesta tai valheellisuudesta.

Arvoisa puhemies! Ahon historiallisen porvarihallituksen murhenäytelmä on juuri tässä. Sanat ja teot ovat räikeässä ristiriidassa keskenään. Siitä kuulumme äsken ministeri Viinasen puheenvuorossa aidon esimerkin. Katsokaamme, miten toteutuu yhteinen etu hallituksen teoissa, miten näitä kuuluisia kansalaistalkoita toteutetaan keskustan ja kokoomuksen käskyttämässä maassa.

Hallitus julistaa haluaan toimia niin, että hyväosaiset antaisivat palan hyvästä osastaan huonommassa asemassa oleville. Yhteiskunnan tulovirtoja siis ilmoitetaan ohjattavan oikeudenmukaisuuden hengessä. (Ed. Helle: Missä näkyy?)

Viinasen suuri verouudistus on esimerkki, joka osoittaa omalla karulla tavallaan, mihin suuntaan tulovirrat hallituksen toimin on pantu liikkumaan. Asian tärkeyttä korostaa, että se liittyy oleellisesti välttämättömään tavoitteeseen julkisen talouden tulojen ja menojen tasapainottamisesta lähivuosien aikana. Tavoitteeseen pitää tietenkin pyrkiä koetulla hyvällä metodilla: vahvistamalla yhtäältä tuloja ja toisaalta vähentämällä menoja.

Tähän perustotuuteen saakka Viinasen metoddissakin kaikki oli ihan kohdallaan. Mutta vain tähän saakka. Siitä eteenpäin on huono-osaisuus ollut kohtalo, jota ei ainakaan verotuksen keinoin ole yritetty helpottaa. Välillisen verotuksen rajut korotukset ovat kohdistuneet pahimmin juuri työttömiin ja muihin huono-osaisiin. Tuloverotuksen puolella tyly tahti on tuottanut vastaavan tuloksen: Huonoimmin pyyhkii niillä, joilla on ennenkin huonosti pyyhkinyt.

Samaan aikaan on pääomaverotuksen uudistus luonut pääomatulojen saajille veroparatiisin likimain Euroopan alhaisimmalla verotasolla. Maa- ja metsätalouden harjoittajat näine ja muine verohelpotuksineen ovat esimerkiksi suurten sijoitustilien haltijoiden ohella tämän Edenin onnekkaita asukkaita. Ja totta kai kaikki kynnelle kykenevät siirtävät rahojaan ja tulojaan tuloverotuksen piiristä pääomaverotuksen puolelle. Siinä on ministeri Viinasen viritys uudeksi kasinopeliksi, jossa ainakin valtio ja vähäväkinen kansanosa varmuudella häviävät.

Hallitus ei voi paeta verovirheitään edes talouspoliittisen välttämättömyyden suojaan, josta

ministeri Viinanen tuossa meille luennoi. Päinvastoin, työttömyyden, konkurssien ja talouspolitiikan linjavirheiden vuoksi on itse asiassa käynyt niin, että raippa- ja muista lisäveroista huolimatta tuloverotuksen tuotto on Ahon hallituksen aikana romahtanut, kerta kaikkiaan romahtanut. Kun verotuotot kaikilla muillakin pääalueilla ovat vähentyneet, on tasapainottamisen paine kohdistunut entistä rajummin menojen leikkaamiseen.

Velkataakan räjähdysmäinen kasvu osoittaa, että Viinasen metodi on tältäkin osin tullut tiensä päähän. Sinänsä välttämättömät menojen leikkaukset pahentavat osaltaan tässä metodissa talouden tappiokierrettä, kun talouspolitiikan perusratkaisut jäävät tekemättä tai ne tehdään väärin. Viinasen miekan sivallus ei ole avannut talouden gordionin solmua. Päitä sen sijaan putoilee kiivaaseen tahtiin yrityskentässä, työpaikoilla, palveluissa, kaikkialla.

Oppositiossa velkaongelma on aina tiedostettu. Näin on, ministeri Viinanen, mutta teidän tapaanne sen ratkaisemiseksi ei ole hyväksytty. Teidän tahdillanne itse asiassa syödään ikuisesti tulevien sukupolvien, lastemme, pöydästä leipää.

Yrityskentän huono-osaisia ovat tuonnin kanssa kilpailevat pienet ja keskiuuret kotimarkkinayritykset. Hallituksen talous- ja teollisuuspolitiikan kulmakivet, kaksi pakkodevalvaatiota yhdessä ostovoimaa tappavan työllisyys- ja veropolitiikan kanssa, ovat isku vasten naamaa tälle työvoimavaltaiselle yritystoiminnalle. Kotimarkkinoiden syväjäädytys, jatkuu ja pienteollisuuden toimintaympäristö heikkenee edelleen investointilaman edetessä.

Huomasin vapun aikana, että varapääministeri Salolaisen, joka täällä tuuraa pääministeri Ahoa, viesti raunioituvalle työvoimavaltaiselle yritystoiminnalle on katseen kääntäminen Viroon, Viroon, missä työvoima on halpaa ja työn teettäminen kannattaa paljon paremmin kuin Suomessa. Sieltä siis oppia ottamaan. Siinä kokoomuksen kultainen kädenpuristus kaa-tuville kotimaan yrityksille ja niiden työntekijöille.

Jotain on toki hoidettu hartaudellakin. Ahon hallituksen yritystuet ovat varsin onnistuneesti purreet, kuinka ollakaan, maataloudessa. Helpoa ei toki ole silläkään ollut niellä hallituspolitiikkaa, mutta oli sitten kyse maataloustuotteiden viennistä tai kotimaan markkinoinnista, eläkepolitiikasta tai lomituseräjästyistä, mistä tahansa, homma on hoidettu siihen malliin, että konkurssi- ja työttömyyspeikko on saanut etsiä

maalinsa muilta yrityssektoreilta. Siinä keskustan kädenpuristus yrittäjille.

Arvoisa puhemies! Mikä muu voisi juuri nyt olla tärkeämpää kansakunnan yhteisen edun kannalta kuin massatyöttömyyden nitistämisen? Ei kerta kaikkiaan mikään. Työttömyyden torjunnassa on tärkein yhteinen tehtävämme. Siinä on se savotta, johon poliittisten puolueitten ja työmarkkinaosapuolten, meidän kaikkien, on yhdessä ryhdyttävä. Olisi jo pitänyt ryhtyä kauan sitten, sillä jokainen päivä tätä onnettomuutta on liikaa.

Mutta hallituksen valmius, se puuttuu. Parin vuoden aikana on tapahtunut historiallinen tulosten uusjako, jossa työttömät ovat jääneet vähimmälle osalle, ministeri Viinanen. Se ei kuitenkaan hallitukselle riitä. Koska työttömyysturvajärjestelmämme ei ole, kuten sanotaan, luotu nykyisen jättityöttömyyden oloihin, ja kun näin on, siitä seuraa Ahon hallituksen logiikan mukaan, että työttömien turvaa on menojen vähentämiseksi leikattava ja tehtävä se kovalla kädellä.

Sosialidemokraattisen logiikan mukaan toimeen on tartuttava niin, että työttömyyttä leikataan, ei työttömyysturvaa. Se on oikea järjestys myösärkevän talouspolitiikan näkökulmasta, sillä on viimeinen hetki ymmärtää, että ihmisten sosiaalisen perusturvallisuuden tai hyvän koulutuksen takaavat järjestelmät ovat oleellinen osa toimivaa tehokasta taloutta. Hyvin jaärkevästi järjestettynä ne ovat menestystekijöitä myös kansainvälisessä kilpailussa, eivät suinkaan rasitteita, kuten Esko Ahon hallitus näyttää arvioivan.

Mustana pilvenä kaiken tämän yllä roikkuu hallituksen käsitys talouspolitiikan linjasta ja sen edellyttämistä perusratkaisuista. Ahon hallitus ei elvytä Viinasen puheista huolimatta, se ei elvytä, se ei edistä aktiivisesti työmarkkinasopua, päinvastoin aiheuttaa riitaa lisää siellä, eikä se näe muuta hallitusvaihtoehtoa maan pelastamiseksi kuin itsensä.

Eikä hallitus näytä ottavan tosissaan edes itse asettamaansa historiallista tärkeätä tavoitetta, Suomen EY-jäsenyyttä. Muuhun tulokseen ei tuoreen ulkoministerinimityksen jälkeen voi tulla. Ovelaksi mainostettu operaatio, MTK:n puheenjohtajan nimittäminen Suomen ulkoministeriksi ja samalla EY-neuvottelijaksi, osoittaa, ettei hallituksen näkökenttä ulotu kansan syviin riveihin saakka. Keskustan ja maataloustuottajain rivit tämä ratkaisu toki voi yhdistää EY-neuvottelutuloksen taakse, mikä se sitten olikin, mutta samalla se johtaa Suomen EY-jäsenyy-

päätöksen törmäyskurssille neuvoa-antavan kansanäänestyksen kanssa. Niin moni on aiheellisesti tätä nimitystä vastaan, niin moni näkee siinä puhtaan puoluepoliittisen juonen ja niin monessa mielessä itää epäily yhteisen edun unohtamisesta tulevassa EY-ratkaisussa, että sisällöstään riippumatta neuvottelutulosta tulee uhkaamaan kaatuminen.

Niin, herra puhemies, kuten pääministeri Aho sanoo: "Nyt tarvitaan politiikkaa, ei politikointia." Hyvä on, olen samaa mieltä. Poliitiikkaa tarvitaan, mutta vain politiikkaa, jonka tavoitteena on elämänsä arjessa kamppailevien ihmisten asia, heidän ongelmien ratkaiseminen. Ei siis tarvita esimerkiksi sitä pelkistettyä valtopoliitiikkaa, jolla Ahon työnjako-opin mukaisesti on yritetty ja yritetään nujertaa palkansaajaliike ja sysätä poliittinen oppositio paitsioon päätöksen teosta. Valtapolitiikan musta varjo on alusta saakka kulkenut porvarihallituksen mukana, milloin sen sisäisissä kahinoissa, milloin verkko- na, johon ay-liikettä tai oppositiota on yritetty pyydystää.

Hallitus romuttaa omilla, pian eduskuntaan tulevilla työläinsäädäntöesityksillään tuiki tarpeellisen vakautusratkaisun. Paljon kaivatusta yhteisymmärryksestä, konsensusesta, kolmikanteriatteesta, ei ole tietoaakaan, kun hallitus on yksisilmäisesti valinnut työnantajapuolen edun yhteiseksi eduksi, isänmaan eduksi. Tällaista yksipuolisuutta, tällaisia lakeja ja tällaista menettelytapaa sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei tule hyväksymään.

Silti tämän kaiken keskelläkin haluan kysin hampain pitää kiinni vakaumuksesta, että politiikassa mukana olevat ihmiset, varsinkin hallitukseen saakka edenneet, perimmiltään haluavat toimia niin kuin oman vakaumuksensa katsovat edellyttävän kansakunnan kokonaisedun puolesta. Tämä on myös puolueitten ja niiden johdossa vaikuttavien henkilöiden velvollisuus.

Meillä kaikilla on kuitenkin heikkoutemme ja sokeat pisteemme. En voi välttyä siltä arviolta, että Suomen keskustan sokea piste on vakauksessa, jonka mukaan kaikki, mikä voidaan kokea keskustalle eduksi, on ikään kuin poliittisen luonnonlainomaisesti myös kaikkien suomalaisten etu, yhteinen etu, ja sillä siisti.

Kokouksessa sama asia kulminoituu ilmeisesti varmuuteen siitä, että kokouksen oppositioasema olisi onnettomuus tälle maalle ja siksi kokouksen on ehdottomasti oltava nyt ja tulevaisuudessa hallituspuolue riippumatta politiikan sisällöstä tai saavutuksista. Niinpä nyt

olla tilanteessa, jossa on kysyttävä: Missä on palkansaajapuolue kokoomus? Ei ainakaan Ahon hallituksessa, eikä näy olevan tässä salissaakaan erityisen näkyvästi edustettuna.

Arvoisa puhemies! Edustaja Koskisen pian pitämässä ryhmäpuheenvuorossamme tullaan tarkemmin selvittämään niitä vaihtoehtoja ja muutoksia, joita sosialidemokraatit esittävät Ahon hallituksen politiikan sijaan. Avainasioita poliittisessa linjauksessamme ovat oikeudenmukaisuus, työ ja toimeentulo. Nämä käsitteet ja niiden sisältö tukevat toisiaan. Ne kuuluvat yhteen, sillä vain ihmisten työ, sen luoma toimeentulo ja kansalaisia tyydyttävä oikeudenmukaisuus nostavat Suomen nousun uralle.

Suomalaisen politiikan uusi suunta edellyttää yhteisesti hyväksyttyä kansallista toimintamallia, jonka pontimena on kivikova vaatimus menestymisestä kansainvälisessä yhteistyössä. Tuon toimintamallin perustana on oltava poliittinen vakaus ja uskottavuus. Se syntyy vain sisäisesti yhtenäisen, vahvan hallituksen johdolla, joka ottaa toimintansa lähtökohdaksi elämän arjessa ponnistelevien ihmisten ongelmat ja niiden ratkaisemisen.

Sen hallituksen on kyettävä tekemään tuloksellista yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa työllisyyttä tukevan vakautusratkaisun aikaansaamiseksi, ja sen on laadittava oikeudenmukainen, julkisen talouden tasapainottumisen takaava talouden elvytysohjelma, joka ulottuu vuosikymmenen loppupuoliskolle saakka.

Ahon hallitus ei ole se hallitus. Ministereitten pitkän rivin, tässä takanani, ja porvariryhmien kansanedustajien synkän muurin, tuossa edessäni, on viimeinkin myönnettävä tämä hankala mutta väistämätön totuus, joka ei perustu yksin sosialidemokraattien julistukseen, vaan ennen kaikkea työtä tekevien tai ilman omaa syytään työttömänä olevien ihmisten tahtoon.

Esko Aho, Pertti Salolainen ja koko ministerikaarti! Kun ette kykene täyttämään teille uskottua tehtävää, erotkaa! Se on teidän velvollisuutenne.

Arvoisa puhemies! Edellä sanottuun viitaten ehdotan seuraavaa perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa:

"Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen ja totea,

että hallitus on toistuvasti laiminlyönyt työllisyiden hoidon,

että hallitus ei ole esittänyt toimenpiteitä, joilla oleellisesti lievennettäisiin nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä,

että hallitus ei ole esittänyt keinoja, joilla työttömät ja heidän perheensä voisivat kestää työttömyydestä aiheutuvat ongelmat,

että hallitus on omilla toimillaan ja niiden väärällä ajoittamisella lisännyt työllistävien pienyritysten konkurssveja ja rahoitusongelmia ja että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

Edustajat Jaakonsaari, S-L. Anttila ja Luttinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Velkaansa maksava ja velanmaksuun valmistautuva kansa kuluttaa vähemmän. Pienentynyt kulutus on osaltaan merkinnyt kasvavaa työttömyyttä. Ostovoimaa voidaan lisätä kuitenkin vain saamalla talouden perusta kuntoon. Kuitenkaan syy pitkäksi venyvään suurtyöttömyyden kauteen ei liity yksin tähän lamaan. Idänkaupan romahtaminen ja teknologinen kehitys ovat taustatekijöitä, joiden merkitys on ollut myös valtava. Lama on toiminut suurtyöttömyyden laukaisevana tekijänä ja kärjistänyt kriisiä. Se on myös vaikeuttanut ratkaisujen löytymistä.

Kun rakennemuutos ja tuotannon tehostuminen vapauttavat aikanaan satojatuhansia ihmisiä maataloudesta, lisääntyivät työtilaisuudet samaan aikaan kuitenkin teollisuudessa, rakentamisessa, palveluissa ja hallinnossa. Kun teollisuus sittemmin joutui vastaavan rakennemuutoksen kouriin, saattoivat palvelut ja hallinto edelleen ottaa lisää väkeä piiriinsä. Mutta nyt kun palvelu- ja hallinnolliset alat ovat joutuneet myös automaation kohteiksi, kuka ottaa vapautuvat ihmiset vastaan? Tähän ongelmaan ei ole riittävää vastausta löydetty koko läntisessä maailmassa. Informaatioteknologia on eri muodoissaan tehostamassa palveluiden ja hallinnon tuottamista samassa suhteessa kuin traktori aikanaan hevosvetoista maataloutta. Kansainvälisen kilpailun lisääntyminen suojamuurien romahdessa nopeuttaa lisäksi tätä kehitystä. Kustannuksia karsitaan nopeimmin turvautumalla yhä halvemmaksi käyvään teknologiaan ja luopumalla työvoimasta.

Monet asiantuntijat ovat pessimistisesti arvioineet, että tämän kehityksen päässä teollisuusmaiden työttömyys kohoaa pysyvästi jopa 20—25 prosenttiin. Tuotannon tehostuminen on ollut niin voimakasta, että edes 3 prosentin vuotuinen kansantuotteen kasvu ei pitkälläkään aikavälillä

alentaisi työttömyyttä kuin osittain. Perinteiseen kasvuodotukseen tuudittautuminen ei siis tuokaan työttömille myönteistä ratkaisua. Tämän tosiasian tunnustamisessa piilee avain työttömyyden ratkaisemiseen. Ratkaisun hakeminen vaatii ajattelutapojen muutosta: sen tunnustamista, että edessämme on myös työn ja sitä kautta tulojen uusjako. Ellei siihen olla valmiita, ei myöskään työttömyyden hoidossa päästä eteenpäin. Työllisyyden parantamiseksi on olemassa mielestäni kolme toisiinsa kytkeytyvää peruskeinoa:

Ensimmäiseksi ja tärkeimpänä: maan talouden perusta on kunnostettava. Sen toteuttamiseksi ei hallituksen peruslinjalta voi poiketa.

Toiseksi: maata on uusteollistettava ja saata-va sen avulla kansantuote nousee.

Kolmanneksi: olemassa olevaa työtä ja tuloja on jaettava uudelleen.

Näiden kysymysten rinnalla on paneuduttava myös työttömän arkeen. Korkean työttömyyden kausi tulee venymään ennennäkemättömän pitkäksi. Meidän on tunnettava lujaa yhteenkuuluvaisuutta työttömiksi joutuneiden ja heidän perheidensä kanssa. Perustulojärjestelmää on kehitettävä turvaamaan ahdinkoon joutuneiden perustoimeentulo. Sosiaalinen turvaverkko on punottava niin kestäväksi, että kaikilla on mahdollisuus selviytyä myös työttömyyden kohdatessa. (Ed. Aittoniemi: Te revitte rikki!)

Arvoisa puhemies! Ahon hallitus sai keväällä 1991 perinnöksi romahtamassa olevan kansantalouden. Kokonaistuotannon ja työllisyyden syöksykierre käynnistyi jo edellisvuotena ja oli uuden hallituksen astuessa virkaansa pudotuksen jyrkimmässä vaiheessa. Siitä on todistuksena kokonaistuotannon vähentyminen vuonna 1991 peräti 6,4 prosentilla.

Syliimme tuupattu syöksykierre on nyt kahden vuoden työn tuloksena saatu päättymään. Maan reaalityaloudessa näkyy nyt yhä enemmän valoa, kun vienti kasvaa vahvasti ja ulkomaisen velan kuristava ote saadaan hallintaan tänä ja ensi vuonna. Korkotaso on saatu alenemaan reippaasti, ja edellytykset markan vahvistumiselle ovat hyvät. Kriisi on voitettavissa, vaikka vaikeuksia on vielä edessäpäin.

Opposition välikysymyksessä koko Suomen kriisi on epä-älyllisesti kaadettu hallituksen niskaan unohtaen tyystin se, että kriisin juuret ovat syvällä 80-luvun loppuvuosien holtittomassa menossa sekä Euroopan ja maailman talouden ja arvojen muutoksissa. (Ed. Härmäläinen: Ed. Vanhanen ei edes tiedä, mitä kepu ehdotti!)

Tilanteen kärjistymisestä kärsimme nyt siksi, että 80-luvun lopulla söimme tulevien vuosien tulot etukäteen. Tasapainottavasta suhdannepolitiikasta ei ollut tietoaakaan, kun noususuhdanteessa kiihdytettiin eikä säästetty laskusuhdanteen varten. Tämä onkin ollut tyypillistä vasemmistolle. Vasemmisto puhuu mielellään suhdannepolitiikasta, mutta muistaa siitä aina vain toisen puolen, sen että laskusuhdanteessa on lisättävä kysyntää. Sitä ei ole nyt voitu tehdä, kun edellisessä nousussa elvytysvara tuhlatiin etukäteen. Tyypillistä oli, että kun yksityinenkin rakentaminen saavutti ennätystason, lisäksi valtio vielä omalla lainoituksellaan lisäsi tuotantoa yhä enemmän. Rakennusala ylikuumeni, ja kustannukset nousivat pilviin. Nyt, kun työllisyyden takia pitäisi rakentaa, ei siihen enää olekaan rahaa ja varastot ovat täynnä valmiita käyttämättömiä taloja.

Pankkikriisin maksajina kärsimme nyt rasakaasti myös siitä, että vuosina 1988—1990 pankkien luotonannon annettiin varoituksista huolimatta paisua ja kasinotalouden kukoistaa. Harvat enää muistavat, että ensimmäinen valtion hoitoon joutunut pankki ajautui valtiolle jo ennen viime eduskuntavaaleja. Ei ole myöskään nykyisen hallituksen aikaansaannosta, että tuoloin tehdyt huimat kiinteistösijoitukset kotimaahan ja ulkomaille tuottavat nyt konkurssseja ja valtavia luottotappioita pankeille.

Jälkikäteen todettava vakava virhe oli myös valuuttamme yliarvostus, joka kiihdytti vientiämme ja mursi teollista pohjaamme. Markan yliarvostuksen purkaminen ei valitettavasti voinut tapahtua ilman vakavia kriisejä.

Hallituksen talouspoliittinen linja on ollut johdonmukainen. Jotta päästäisiin lamasta uuteen nousuun, on ollut pakko tasapainottaa vaihtotasetta ja pysäyttää maan ulkomainen velkaantuminen. Se on nyt toteutumassa. Toiseksi on ollut pakko tehdä huomattavan suuria ja kipeitä säästöjä valtion menoissa, jotta valtion velan kasvu saataisiin lähivuosina pysähtymään. Säästöpäätökset ovat välttämättömiä ja kiireellisiä. Muuten kasvavat velanhoitomenot syövät jatkuvasti enemmän varoja muualta budjetista ja murtavat hyvinvointipolitiikan pohjan.

Talouspolitiikan linja, jolla on päästy viennin ja avoimen sektorin kasvuun, johtaa ylös lamasta. Korkotason lasku ja markan vahvistuminen viime viikkoina myönteisten vientilukujen ja uusien suurten vientitilausten vuoksi osaltaan vahvistavat valitun linjan oikeaksi. Kun vaihtotase saadaan vuoden kuluessa tasapainoon, voi-

vat myös kotimarkkina-alat päästä jälleen kasvuun.

Keskustan ryhmä korostaakin, että nyt talouden perustassa tapahtuneen selvän käänteen jälkeen huomio voidaan ja pitää kiinnittää kotimarkkina-alojen piristämiseen. Mutta on tärkeää todeta, että ilman toteutettua loogista etenemisjärjestystä tähän ei olisi saatu mahdollisuuksia.

Hallituksen linjana on alkumetreiltä alkaen ollut Suomen uusteollistaminen: Taloutemme pohjaksi on saatava sellaista reaaliuutantoa, jonka kautta meidät myös ulkoisilla markkinoilla noteerataan. Palvelut ja hallintokin voivat elää ja työllistää vain, kun taustalla on valuuttaa tuovaa reaaliuutantoa. Uusteollistamisen ajatus on selvä vastakohta koko 80-luvulle, jolloin luotettiin liiaksi palvelualojen jatkuvaan kasvuun sekä kasinotalouteen.

Uusteollistamisen ehtona on nyt aikaansaadun kilpailukyvyyn ylläpitäminen, korkotason pysyminen pysyvästi alhaalla sekä vaativa tuotekehittely. Se ei voi tapahtua mittavassa määrin vanhalla mallilla. Kansantuotteen kasvu on kyettävä saamaan aikaan uudistumattomia luonnonvaroja säästämällä. Keskeisenä osana pitääkin olla korkean teknologian osuuden kasvattaminen vientimme kolmantena tukijalkana. Tässä Suomi on jo hyvällä alulla. Vähintään samanlaisena haasteena on nähtävä vihreyden teollistaminen. Korkean teknologisen osaamisen soveltaminen ja luonnon vaatimusten huomioon ottaminen on keskeistä myös metsä- ja metalliteollisuudessa, jotka ovat kaksi perinteistä taloutemme tukijalkaa.

Vähitellen kaikki teollinen toiminta on sopeutettava ympäristön asettamiin raameihin. Ympäristöteknologian kysynnän kasvu tulleeekin maailmalla jatkumaan voimakkaana. Tavoitteeksi on asetettava sellaisten tuotantoteknologien kehittäminen, jotka perustuvat sekä tuotannon että kulutuksen kiertojen sulkemiseen.

Ympäristön tuhoutumisen takia maailmalla ollaan siirtymässä puhtaasta markkinataloudesta sääteltyyn, jossa yhteiskunnat asettavat yhä uusia ekologisia vaatimuksia sekä tuotannolle että myös kulutukselle. Tätä ohjausta toteutetaan veroilla, maksuilla, säädöksillä ja opastuksella. Samaa ajattelumallia on uskallettava käyttää laajemminkin taloudessa. Puhdas oppimistarimainen markkinatalous ei voi toimia vaurioittamatta sekä ihmisyyhteisöä että ympäristöä. Tarvitaan harkittua säätelyä, puitetaloutta, jolla on yhteiskunnalliset tavoitteet.

Tässä ajassa on yhteiskunnallisen moraalin kannalta monta arveluttavaa piirrettä. 80-luvun loppu oli moraalitonta, itsekästä hurjastelua. Se, mikä silloin kulutettiin ja lainattiin, näkyy nyt hirveänä työttömyytenä. Mutta vastaavasti tällä hetkellä me turvaamme kuin hukkuva oljenkorteen saavutettuihin lakisääteisiin etuihimme, joiden rahoittamiseksi valtio ja kunnat lainaavat tulevaisuudelta. Tämän päivän nuoret kärsivät korkeasta työttömyydestä ja näkevät sen lisäksi, kuinka heidän tulevaa maksutaakkaansa kasvatetaan päivä päivältä.

Yhteiskunnallisen moraalin kannalta nyt on kuulutettava solidaarisuutta ja tasa-arvoa. Se pitää toteuttaa sekä eri ikäkausien välillä että myös työssä käyvien ja työttömien välillä. On tehtävä tulevaisuussopimus, sopimus, jolla turvataan lasten ja nuorten sekä työstä syrjäytyneiden tulevaisuus ja toivon näköalat.

Kyse työn ja tulojen uusjaosta on koko Eurooppaa ja maailmaa koskettava asia. Rajojemme takana sekä Eestissä että Venäjällä alkaa talouskehitys, joka kokonaisuudessaan on myönteistä meille, mutta muodostaa myös uhan taloutemme rakenteille. Maailman jyrkin elintasoero maidemme rajoilla johtaa häiriötiloihin, joista ei selvitä vetoamalla vanhoihin työelämme sopimuksiin. Kun tämä halpatyövoiman uhka yhdistyy lamaan ja teknologiseen murrokseen, pitäisi olla jokaiselle selvää, että 90-luvulla on moni asia muuttuva Suomessa. Kyse on koko kansaa ja työelämäämme syvästi koskettavista muutoksista.

Suomi on yleensä selvinnyt hyvin kriiseistään. Olemme olleet yhtenäisiä ja edenneet yhteen suuntaan. Niin on itse asiassa, näin tahdon nähdä, nytkin kaiken pintakohun takana. Keskusta arvostaa korkealle sen, että viimeisten kahden vuoden aikana meillä on tulorintamalla tehty kaksi nollatupoa. Jatkossakin Suomi tarvitsee hallituksen valitsemaa talouden peruslinjaa, mutta sitä on tuettava mahdollisimman laajalla yhteisymmärryksellä tehtävillä työelämän järjestelmien muutoksilla. Suomi tarvitsee toimivan työmarkkinajärjestelmän, (Ed. O. Ojala: Meillä on!) joka itse ottaa aloitteen käsiinsä työn ja tulojen uusjaon toteuttamiseksi sekä sellaisen kaikkia palvelevan jouston toteuttamiseksi, joka antaa meille selviytymisen mahdollisuuden nopeasti muuttuvissa oloissa. Nyt tarvitaan reagointinopeutta sekä yritys- ja työpaikkatasolla että kansantaloudenkin tasolla.

Työelämän ja sen säädösten uudistaminen on koko kansaa ja sen taloutta koskeva asia. Siksi

siihen keskusteluun on kaikkien voitava osallistua ja myös hallituksen on omat ehdotuksensa tehtävä. Toivon, että työmarkkinajärjestötkin ymmärtävät tämän.

Keinot työllisyyden osittaiseksi ja nopeaksi parantamiseksi liittyvät työhönottokynnyksen alentamiseen. Työttömyysvakuutusmaksujen nykyisen kaltainen perimisjärjestelmä uhkaa ajaa meidät umpikujaan. Erityisesti työllistävien pk-yritysten työttömyysvakuutusmaksun taakkaa on kyettävä alentamaan. Sama koskee yleensä välillisiä työvoimakustannuksia. Niiden alentamiseksi on tarkasteltava sekä maksujen jakosuhdetta että niillä rahoitettujen etuisuuksien tasoa. Nykyinen tilanne on järjetön, kun se ajaa yritykset korvaamaan ihmistyön koneilla ja johtaa toisten ihmisten työttömyyteen ja toisten ihmisten ylikuormittumiseen työssä. (Ed. O. Ojala: Ei se johtu työttömyysvakuutusmaksusta!)

Työttömyyden korkea taso ja erityisesti nuorisotyöttömyyden hälyttävä taso edellyttävät myös poikkeuksellisia keinoja. Nuorten osalta työvoimaministeriö on jo julkistanut esityksiään, joilla nuorten työllistämiskynnystä alennettaisiin. Olisi perin toivottavaa, että esityksiä ei tyrmättäisi pelkästään sillä, että ne muuttavat saavutettua sopimuskäytäntöä, pysyvää saavutettua tasoa kun kansantaloudessamme valitettavasti ei ole olemassa. Vähintään se on pitänyt viime vuosista oppia.

Arvoisa puhemies! Kahden vuoden aikana hallitus on tehnyt paljon ja saanut paljon aikaan. Se on joutunut taloushistoriassamme poikkeuksellisten tilanteiden eteen tekemään ratkaisuja, joille ei ole löytynyt mallia historiasta. Samalla se on joutunut kokemaan poikkeuksellisen kovan arvostelun ja sietämään myös takaiskuja. Viimeistään nyt, kun harjoitetun politiikan myönteiset tulokset orastavat, olisi myös muilla lohkoilla osattava joustaa. Edessämme on vielä äärimmäisiä vaikeuksia. Ne ovat yhteisiä koko tälle maalle.

Meidän järjestelmässämme hallituksen tehtävänä on johtaa. Talouspolitiikassa on hallituksen ja eduskunnan lisäksi kuitenkin lukuisia muitakin toimijoita, joiden ratkaisut vaikuttavat olennaisesti talouden kehitykseen, työllisyyteen ja tulevaisuuden mahdollisuuksiimme. Kaikkien pitää kantaa oma vastuunsa osana tätä kokonaisuutta.

Viime kädessä myös jokainen suomalainen tekee talouspolitiikkaa jokapäiväisillä hankinnoillaan. Suomalaisen tuotteen suosiminen on

nyt parasta talouspolitiikkaa. Suomalaiset voivatkin, jos tahtovat, äänestää suomalaisen työn puolesta joka päivä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen vastaus tyydyttää keskustan eduskuntaryhmää, ja ryhmä yhtyy puhemiehen ehdotukseen yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Minä syytän Esko Ahon porvarihallitusta yksin teoin tehdyistä suomalaisen työn haaskauksesta, työttömien heitteillejätöstä ja laajamittaisesta vahingonteosta suomalaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle.

Jokainen kuukausi, jokainen viikko, jokainen päivä, jona on laiminlyöty yhteiset ponnistelut työttömyys- ja konkurssikierteen katkaisemiseksi, on levittänyt hätää ja ahdistusta ja kovertanut maamme taloudellista perustaa. Suomen kokonaistuotanto on supistunut parin vuoden aikana 10 prosenttia eli selvästi enemmän kuin esimerkiksi 30-luvun pulavuosien aikana yhteensä. Jo viime vuoden loppuun mennessä oli menetetty noin 350 000 työpaikkaa, joista palvelualoilla 156 000, teollisuudessa 109 000 ja rakennustoiminnassa 65 000.

Myös edelliseen, 1970-luvun lopun, lamaan verrattuna työttömyyden vyöry on ollut rajuaudeltaan moninkertaista. Silloin työllisyys heikkeni vuodesta 75 vuoteen 78 yhteensä 126 000 henkilöllä. Kun muistamme, miten hitaasti 80-luvun hyvän talouskasvun vuosina kyettiin näitä työpaikkamenetyksiä korvaamaan, tiedämme, ettei tästä talouskriisistä nousta vain viennin vetoapua odottelemalla.

Työttömyys ja yrityskonkurssit ovat levinneet vuoden 90 lopulta lähtien kulovalkean tavoin. Ahon hallituksen kyvyttömyyttä ja toimettomuutta voidaan verrata palokuntaan, joka metsäpalon raivotessa levittelee käsiään. Palopäällikkö selittää vuolaasti kameroiden edessä, että ainoa vaihtoehto on odottaa lounaasta joskus saapuvia sateita. Ahon palokunta vieläpä estää tarmokkaampaa sammutusväkeä tarttumasta letkuihin ja pumppuihin palon pysäyttämiseksi.

Suomen selviytyminen edellyttäisi panostamista niihin vahvuuksiin, jotka kohentavat Suomen kilpailuasemaa muihin maihin verrattuna. Tällaisia vahvuustekijöitä voisivat viisaassa talousstrategiassa olla hyvin koulutettu, taitava ja aktiivinen työvoima, hyvin toimivat työyhteisöt, kattavat ja tasokkaat hyvinvointipalvelut, korkeatasoinen yhteiskunnan tekninen perusrakenne, tietoliikenne ja kuljetusyhteydet sekä vakaa

ja demokraattinen yhteiskuntarakenne. Ideologisen harhailevalla ristiretkellään porvarihallitus on heikentämässä näitä vahvuuksia ja kääntämässä kehityksen pyörää taaksepäin sopimusyhteiskunnasta yksipuoliseen saneluvaltaan.

Poikkeuksellisen vaikeasta taloudellisesta kriisistä nouseminen vaatisi poikkeuksellisen laajaa yhteistyötä ja yhteisvastausta. Hallitus ei ole kyennyt rakentamaan luottamuksellisia neuvottelu-suhteita palkansaajajärjestöihin, vaan on esimerkiksi työelämän lakien heikennyshankkeissa lähtenyt avoimesti tukemaan työnantajapuolen lyhytnäköisiä tavoitteita.

Ehkäpä taas on kysymyksessä jonkin vaalirahoitus sopimuksen lunastaminen. Puhemies Ilkka Suominenhan on ansiokkaasti todistanut vuoden 87 eduskuntavaalien alla tehdystä Ehrnroothin, Kairamon, Väyrysen, Suomisen ja Taxellin kassakaappisopimuksesta, jonka mukaan elinkeinoelämä osti tuntuvalta vaalirahoituksella kokoomukselta, keskustalta ja RKP:ltä haluamaansa hallituspolitiikkaa ja hallituksen kokoonpanonkin. Voisivatko kenties pääministeri Aho, ex-ministeri Väyrynen ja ministerit Salolainen, Viinanen ja Norrback kertoa nyt voimassa olevista osto- ja myyntisopimuksista?

Kuluneen vuoden talous- ja työllisyyskehitys on ollut, valitettavasti, sellainen kuin me oppositiossa viime kesänä ja syksynä arvioimme. Talouskasvua ei syntynyt viime vuonnakaan, koska kotimarkkinasektori kuihtui ostovoiman alenemisen myötä. Ostovoima taas aleni hallituksen raippaverolinjan sekä peruskoron noston seurauksena, ei yksin sinänsä vakavan työttömyyden kasvun vuoksi.

Hallitus on kurjistamis- ja velkaannuttamislinjallaan syönyt elvytysvaran minimiin. Kuten ed. Kalliomäen puheenvuorossa todettiin, talouden elvytysvara löytyy, mutta sen tueksi tarvitaan poliittinen elvytys eli uusi, uskottavuutta lisäävä hallitus, joka pystyy yhdistämään eri osapuolten intressit pitemmän ajan sitoumuksiksi.

Tärkeimmäksi talouspoliittiseksi tavoitteeksi on nostettava työllisyyden parantaminen. Se voidaan toteuttaa lisäämällä talouden kasvua aktiivisella, elinkeino- ja teollisuuspolitiikalla. Perustukijalka on varmasti vientivetoinen kasvu, mutta se ei yksin riitä.

Pienet ja keskisuuret yritykset tarvitsevat lisää suhdanneluontoista tukea selviytyäkseen laman yli. Vireillä olevat lainojen vakauttamisjärjestelyt on tehtävä toimiviksi. Välillisiä työvoimakustannuksia tulee alentaa ja siirtää kustannusrasitusta pääomavaltaisille yrityksille.

Yritysten maksettaviksi tulevien sosiaaliturvan rahoitusjärjestelmien pitäisi olla sellaisia, ettei eri maksuilla syvennetä suhdannevaihteluita. Esimerkiksi työttömyysvakuutusmaksua on nyt laman aikana jouduttu lyhyessä ajassa kymmenkertaistamaan eikä sittenkään selvitä kasva-neista työttömyysmenoista. Työttömyysturvan rahoituksessa olisi siirryttävä ainakin osittaiseen rahastointiin, jotta välttytään maksujen huimilta nousuilta laskusuhdanteessa.

Pitkäjänteisen teollistamisen ehtona on, että Suomi panostaa riittävästi koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Tutkimuksen ja tuotekehityksen osuus bruttokansantuotteesta tulee nostaa 3 prosenttiin tällä vuosikymmenel-lä.

Suurin syy investointien lamaantumiseen ovat olleet korkeat korot. Korkotasoon voitaisiin vaikuttaa pitkäaikaisella tuloratkaisulla sekä julkisen talouden uskottavalla tasapainottamisohjelmalla. Tätä talouspoliittista liikkumavaraa hallitus ei ole kuitenkaan halukas käyttämään ajaessaan työmarkkinaneuvottelut jälleen kerran umpikujaan.

Korkeat korot eivät ole rasite yksinomaan yrityksille. Suuri osa lapsiperheistä ja työttömiksi jääneistä kamppailee asunovelkojen korkojen ja lyhennysten kanssa. Huomattava osa näistä luotoista on peruskorkosidonnaisia. Heidän toimeentulonsa kannalta peruskoron alentaminen olisi tervetullut piristysruiske. Pankkivaltuusmiesten tulisiikin tehdä mahdollisimman pian päätös peruskoron alentamisesta.

Investointiaste on tänä vuonna Suomessa en-nätyksellisen alhainen, vain noin 17 prosenttia bruttokansantuotteestamme. Sijoitustoimintaa jarruttaa korkotason lisäksi yritysten tulevaisuudenuskon puute. Näin on, vaikka yrityksiä on hemmoteltu verojen kevennyksillä, alhaisella pääomaverotuksella sekä lupauksilla arvonlisä-verouudistuksen toteuttamisesta.

Yksityisten investoinnit eivät siis käynnisty, mutta onko oikein, että myös julkiset investoinnit ovat jäissä tässä tilanteessa? Mielestäni ei.

Tällä hetkellä esimerkiksi kunnissa odottavat käynnistymistä arviolta noin 5–6 miljardin markan rakennushankkeet. Nämä ovat investointeja tie- ja katuverkkoon, vesihuoltoon, energian säästöön sekä kiinteistöjen peruskorjauksiin jne. Suhdanteiden tasaamiseksi ja rakentamisen vilkastuttamiseksi olisi nyt järkevää käynnistää kuntien investointeja. Kaupunkiliiton tekemien selvitysten mukaan kunnilla olisi valmius aloittaa varsin nopeasti laajuudeltaan

parin miljardin investoinnit, jos valtio auttaisi käynnistymistä korkotuella.

Myös valtion tulisi lisätä investointeja talouden perusrakenteisiin. Teiden kunnostaminen on nyt edullisempaa kuin nousukauden aikana. Asuntojen peruskorjaaminen olisi järkevämpää kuin pitää yli puolta rakennusalan työntekijöistä työttöminä. Tässäkin asiassa hallitus toimii täysin toisin kuin olisi ollut lama-aikana suotavaa ja välttämätöntä. Hallitus heikensi peruskorjauksen lainoitusehtoja niin huonoiksi, että korjaustyöt eivät kerta kaikkiaan käynnisty.

Laman pitkittyessä työttömyysjaksot ovat nopeasti pidentyneet. Vuosikymmenen vaihteessa työttömillä oli takanaan keskimäärin kolme työttömyyskuukautta. Kuluvan vuoden maaliskuun lopussa työttömillä, joiden työttömyys silloin vielä jatkui, oli takanaan keskimäärin jo 29 viikkoa eli yli puoli vuotta työttömyysaika.

Hallituksen ja eduskunnan porvarillisen enemmistön purettua työllisyyslain työllistämismenpiteet työttömyyden pitkittyminen koskee nyt kaiken ikäisiä ja kaikkia ammattiryhmiä. Maaliskuun lopussa yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 65 000 eli 20 kertaa enemmän kuin kolme vuotta aiemmin.

Viime vuoteen saakka pitkäaikaistyöttömien määrä ja osuus Suomessa oli Euroopan mitta-kaavassa esimerkillisen alhainen. Meillä pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä putosi reilusti alle 10 prosentin, kun se esimerkiksi Italiassa, Belgiassa ja Irlannissa suhteellisen vakioituneesti on noin 2/3 työttömistä. Saksassa, Hollannissa, Espanjassa, Portugalissa ja Kreikassa noin puolet työttömistä on ollut yli vuoden työtä vailla. Nyt Suomi on nopeasti putoamassa näiden vaikean pitkäaikaistyöttömyyden maiden joukkoon. Näillä näkymin Suomessa on tämän vuoden lopussa pitkäaikaistyöttömiä jo 120 000 ja ensi vuoden lopussa lähes 200 000. Pitkäaikaistyöttömyys kasaa pahasti työttömyyden kielteisiä vaikutuksia, joita hallitus vielä kaavailee lisättäväksi työttömyysturvan leikkauksilla. Työttömyyden pitkittyessä työllistymisen mahdollisuudet vähenevät.

Miten sitten pitkäaikaistyöttömyyden räjähtäminen voidaan ehkäistä? Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esittää seuraavia toimia pikaisesti käynnistettäväksi:

1) Valtion tulee sitoutua siihen, että jokaisen pitkäaikaistyöttömän työttömyys katkaistaan ennen 500 työttömyyspäivän täyttymistä. Jokaiselle näin pitkään työttömänä olleelle on järjes-

tettävä tukityöpaikka, koulutuspaikka tai kuntoutusta. Samalla estetään pitkäaikaistyöttömiin putoaminen työttömyysturvavoukkuun ansio-päivärahakauden päättyessä.

2) Pitkäaikaistyöttömyyteen on reagoitava jo ennen vuoden tai kahden vuoden rajojen ylittämistä. Työllistämistukia käytetään nyt vajaateholla etenkin yksityissektorilla. Tällä hetkellä palkkaperusteisin toimenpitein on sijoitettuna noin 55 000 henkilöä, kun talousarviossa valtuudet on 70 000 henkilön tukityöllistämiseen.

3) On huolehdittava siitä, että tuet käytetään tehokkaasti ja siten, että ne edistävät pysyvää työllistymistä. Tulisi varmistaa, että työllistämistuki kytketään työllistettävän koulutukseen ja ammatilliseen kuntoutukseen eikä siitä muodostu vastikkeetonta tukea. Samalla tämä merkitsee myös sitä, että sen painopisteen tulisi olla yksityisellä puolella eikä julkisessa hallinnossa.

4) Pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi on myös lisättävä edelleen työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta. Tällä hetkellä koulutuksessa on noin 36 000 henkeä ja valtion säästötoimenpitein määrää vähennetään. Suuntauksen tulisi tulla olla päinvastainen. Työttömyysturvamenoihin nähden pienellä lisäpanostuksella voitaisiin luoda 20 000 uutta koulutuspaikkaa.

5) Työvoimapalveluissa erityinen huomio on kiinnitettävä yksilöllisten työllistämissuunnitelmien räätälöimiseen. Työttömyys katkaistaan koulutuksen, työharjoittelun, tukityön, ammatillisen kuntoutuksen tai näiden yhdistelmien avulla. Myös starttirahan käyttöä on lisättävä ja siihen osoitettava lisämäärärahoja.

6) Pitkäaikaistyöttömiin yksilöllinen palvelu vaatii asiantuntevaa henkilöstöä. Siksi valtion tulisi lisätä työllisyysvaroin palkattavien määrää aikaisempien työvoimaneuvojen määrää esimerkiksi jopa tuhannella henkilöllä. Työttömiä mutta työkykyisiä ja työhaluisia toimihenkilöitä varmasti riittää. Vastaava toimenpide on toteutettu Ruotsissa jo paljon alhaisemmalla työttömyyden tasolla.

Järkyttävä osa työttömyyskierrettä on ollut nuorisotyöttömyyden raju lisääntyminen. Tällä hetkellä noin joka kolmas työvoimaan kuuluva alle 25-vuotias on työttömänä. Nykylama on vienyt nuorilta työpaikkoja suhteessa vielä aikuisia enemmän. Nuorten työllisten määrä oli vähentynyt viime vuoden loppuun mennessä 140 000 hengellä eli 40 prosentilla. Töissä olevien alle 25-vuotiaiden määrä on pudonnut siis lähes puoleen.

Suomella ei kerta kaikkiaan ole varaa pitää

liki sataatuhatta, pian yli sataatuhatta nuorta, alle 25-vuotiaista, työttömänä. Sosialidemokratit ovat valmiita laajaan yhteistyöhön nuorisotyöttömyyden voittamiseksi seuraavilla toimilla, joiden kustannuksista valtaosa voidaan kattaa säästävillä työttömyysturvamenoilla.

1) Nuorisotyöttömyyden voittamiseksi on tehtävä yhteisvastuusopimus, kuten eduskunnan työasiainvaliokunta on edellyttänyt yksimielisessä mietinnössään. Valtion ja kuntien on annettava eräänlainen yhteiskuntatakuu siitä, että ainaakaan pitkittävää vuoden työttömyyttä ei sallita kenenkään alle 25-vuotiaan kohdalla.

2) Väliaikaista ammatillista koulutusta on voimakkaasti lisättävä. Noin puolet nuorista työttömistä on vailla ammatillista tai yleissivistävää peruskoulun jälkeistä koulutusta. Tavoitteeksi tulee asettaa, että yksikään alle 25-vuotias koulutusta haluava henkilö ei jäisi ilman kesiasteen koulutusta.

3) On luotava verkostot, joilla koulutus ja työharjoittelu voidaan yhdistää esimerkiksi työttömyysturvan suuruisella tuella. Tämä edellyttää työvoimatoimistojen, kuntien nuorisotoimen, koulujen, järjestöjen, työttömien ryhmien ja yritysten välisen yhteistyön kehittämistä.

4) Nuorten työllistämiskynnystä on pyrittävä alentamaan määrätietoisin toimenpitein. Työehtosopimuksissa tulee alakohtaisesti kehittää harjoittelijapalkkajärjestelmiä ja oppisopimuspalkkausta siten, että nuorten työllistyminen helpottuu. Edelleen palkkaan perustuvia eläke- ja sosiaalivakuutusmaksuja tulee voida alentaa tilapäisesti työmarkkinajärjestöjen kanssa sovittavalla tavalla. Kysymys harjoittelijapalkasta on siis nimenomaan ratkaistava alakohtaisesti, ei sopimussuojaa yleisesti murentamalla nuorten orjakkontrahdeilla, niin kuin hallitus kaavailee. Harjoittelijapalkkamääräykset ovat sinänsä tarpeen ja se, että palkat ovat jonkin verran alempana kuin normaalit minimityöehdot. Esimerkiksi Ahon hallituksen ministereille harjoittelijapalkka olisi varmasti paikallaan vielä kahden vuoden jälkeenkin.

5) Passiivisesta työttömyysturvasta on siirryttävä laajemmin aktivoivaan tukeen. Nuorten työttömien työttömyysturvaa voitaisiin pitää työmarkkinatukena, joka mahdollistaa koulutukseen, työharjoitteluun ja vapaaehtoistyöhön osallistumisen. Nuoret voisivat opiskella osapäiväisesti myös työttömyysturvan varassa, kunhan opiskelu ei estä työn vastaanottamista.

6) Myös omaehtoisen opiskelun on oltava passiivista työttömyyttä palkitsevampaa. Opin-

torahaa onkin yhteensovittava ja parannettava siten, että se muuttuu edullisemmaksi vaihtoehdoksi työttömyysturvaan nähden.

7) Työehtosopimusjärjestelmän kautta voidaan toteuttaa mahdollisuus tehdä yrityskohtaisia työllistämissopimuksia, joilla työaikaä vähentämällä ja palkkakustannuksia vastaavasti alentamalla voitaisiin tarjota nuorille työtilaisuuksia. Kriisiyrityksissä on esimerkiksi Ranskassa ja Italiassa tehty yrityksen ja työntekijöiden välillä solidaarisuustyösopimuksia, joissa irtisanomisten ja lomautusten sijasta on vähennetty työtunteja. SAK:han on esittänyt tällaisten kriisisopimusten mahdollistamista myös meillä.

Työttömyyttä ja syrjäytymistä omakohtaisesti kokenut kirjailija Samuli Paronen ennakoii aforismissaan parikymmentä vuotta sitten: "Tyrrannia piiloutuu nyt mekaniikkaan, sitä ei voi teloittaa, sillä ei ole kaulaa, ei sydäntä, ei henkeä, eivätkä sen teot ole kenenkään tekoja." Suomessa käytiin vajaat kymmenen vuotta sitten laajaa keskustelua automaation ja muun teknologisen kehityksen radikaaleista vaikutuksista työllisyyteen. Tuolloin kuitenkin ripeä taloudellinen kasvuvuotot välttämään työpaikkamenetyksiä. Voi olla, että automaation tuomat työvoiman vähentämisaineet vain siirtyivät muutamalla vuodella purkautuakseen sitä voimakkaampina laman koittaessa.

Teollistuneilla mailla saattaa olla edessään pysyvä rakenteellinen joukkotyöttömyys. ABB:n Asea Brown Boverin, toimitusjohtajan Percy Barnevin synkkä ennustus on saanut laajasti julkisuutta. Barnevin mukaan teollistuneilla mailla on edessään pysyvä työttömyys, joka Euroopassa saattaa nousta 20—25 prosenttiin.

Tällaisen laajan rakennetyöttömyyden torjunta vaatii pitkäjänteistä ja suunnitelmallista rakennepolitiikkaa. Tällöin joudumme väistämättä pohtimaan myös Suomen Eurooppa-politiikkaa. Suomen on yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa kamppailtava sen puolesta, että Talous- ja rahaliiton yhdeksi kriteeriksi nostetaan työllisyys. Se estäisi valtioita toteuttamasta Emukriteereitä sosiaalisen polkumyynnin ja kurjuuden lisäämisen kautta. Muutenkin kuin Emun, Euroopan valuuttaunionin, yhteydessä Euroopan yhteisössä ja Euroopan hallitusten kesken tulisi sitoutua selkeästi korkean ja vakaan työllisyyden tavoitteeseen. Työllisyys on nostettava Euroopan poliittisen esityslistan kärkeen.

Sosialidemokraattien Eurooppa-linjaus on tyystin erilainen kuin hallituksen maataloustuki-

aisintegraatiopolitiikka. Haluaisimme käyttää yhdentymiskehitystä osallistuaksemme laajasti EY:n tutkimus- ja kehitysohjelmiin ja työllisyysohjelmiin. EY:n jäsenyyden kautta meidän pitäisi kyetä laajentamaan vientisektoriaamme, tekemään Euroopasta kotimarkkinamme.

Hallitus suunnittelee laajamittaista julkisen sektorin alasajoa. Miten se sopii tämänhetkiseen kotimarkkinoiden lamaan ja elvytystarpeeseen? Henkilöiden siirtyessä palkkatyöstä työttömyysturvalle säästetään lähinnä vain palkan ja työttömyysturvan erotus.

Toinen kysymys on, eikö enää jatkossa olekaan tarvetta julkisille palveluille. Uskominen kaikessa vapaiden markkinoiden ihanoitteen saa täyttymyksensä vaikkapa nykyisestä pankkikriisistä, jossa täydellisen markkinaohjauksen tulos on kauneimmillaan nähtävissä. Useilla alueilla markkinatalous jättää heikoimmat heitteille ja tekee heistä velallisia ja lopullisia maksumiehiä. Kuka hoitaisi yhteiskuntapolitiikan yövartijavaltiossa, jossa on vain puolustus-, poliisi-, verotus- ja lainsäädäntötoiminnot? Markkinatko sen tekisivät?

Eri asia on tietysti, että julkista sektoria ja julkisia palveluja on tehostettava, rationalisoitava ja niiltä on edellytettävä tuloksellisuutta. Tähän päästään juustohöylä- tai moottorisahaperiaatteen sijasta paremminkin turhaa byrokraatia vähentämällä, johtamista kehittämällä, henkilöstöä kannustamalla ja sen aloitteellisuutta hyödyntämällä.

Suomi sai sotien jälkeen uskomattoman nopeasti asutetuksi ja työllistetyksi luovutettujen alueiden, Karjalan ja Petsamon, yli 400 000 evakkoa. Samaan aikaan oli vielä suoriuduttava raskaista sotakorvauksista. Nyt 90-luvun suomalaisvakoita ovat ne pian puoli miljoonaa työtöntä, jotka väärällä talouspolitiikalla on häädetty työpaikoiltaan tai jotka eivät ole saaneet ensimmäistäkään työpaikkaansa. Heidän työllistämisekseen on löydyttävä saman kaltaista isänmaallista yhteisvastuuta, jolla selvittiin sodan ja jälleenrakennuksen koettelemuksista. Onnistuneella talouspolitiikalla ja laman kääntämisellä talouskasyksi työttömyysongelmamme lievittäminen kohtuullisiin mittoihin veisi vuosikymmenen. Nykymenolla, Aho — Viinosen hallituspolitiikalla, juutimme pysyvästi Irlannin ja Espanjan rinnalle kisaamaan euroopanennätystyöttömyydestä.

Kohdennetun elvytyksen, aktiivisen teollisuuspolitiikan ja tehokkaiden työllistämistointien lisäksi tarvitaan rakenteellisen työttömyy-

den poistamiseksi työn ja toimeentulon uusjakoa ja miksei myös varallisuuteen kajoamista 40-luvun lopun malliin.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on valmis ennakkoluulottomaan yhteistyöhön muiden poliittisten ryhmien ja työmarkkinajärjestöjen kanssa edellä viitotetun työllisyyslinjan toteuttamiseksi. Nyt tarvitaan tekoja työn puolesta. Epäluottamuslause Ahon hallitukselle olkoon ensimmäinen.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kalliomäen ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Edustajat Perho-Santala, Mäki-Hakola, Kuuskoski, Dromberg ja Laakso merkitään tänä oleviksi.

Ed. Toivonen: Herra puhemies! Tunemme kaikki kansansadun aasista ja aasinajajasta, joka lisäsi aasin kuormaa jatkuvasti ”kun se tuon kantaa, niin kyllä se tämänkin kantaa” -tyyliin, kunnes viimeiseksi kuormaan lisätty oljenkorsi taittoi aasin selän.

Nyky-Suomessa tämä ei ole enää satua vaan todellisuutta. Aasi on suomalainen elinkeinoelämä, ja aasinajaja taitaa olla pääasiassa tästä salista. Elinkeinoelämän selkä taittui jo aikaa sitten. Jo kymmenkunta vuotta sitten esimerkiksi viennin osuus bkt:stä kääntyi jatkuvaan laskuun.

Aasi on rimpuillut taakkansa alla, mutta sen epätoivoa ei ole uskottu. Nyt se on polvillaan eikä nouse, ennen kuin sen kuormaa on kevennetty. Kevennykseksi ei riitä sen viimeisen oljenkorren poistaminen, vaan monta kuormanlisäystä on poistettava. Tämä vaihe on nyt alkamassa. On turhaa väitellä siitä, kuka mitäkin kuormaan lisäsi, mutta yhdessä sitä kuormaa on kuitenkin kevennettävä.

Enää ei ole mahdollista se, että kun hallituspuolueiden ajajat pyrkivät nostamaan osaa kuormasta, palauttaa oppositio toisesta päästä saavutettujen etujen kuormaa entistä raskaampana ja uskoo edelleen, että aasin kantokyvyllä ei ole rajaa.

Aasin kuorman kevennys on tehtävä nimenomaan sen vuoksi, että yrittäjyys ja sen myötä yritykset ovat kansallisen selviytymistrategiamme ydin. Meillä ei ole varaa näännyttää nyt vielä olemassa olevia yrityksiä kuormansa alle. Liian moni on jo näännytynyt, omaakin kokemusta on.

Tarvitsemme tähän maahan yrityksiä. Tämä tosiasia tunnustetaan jo yleisesti. Näin ei ole kuitenkaan aina ollut. Varsinkin 70-luvulla vasemmiston mielestä yrittäjä on ollut jopa kiroasana ja yritysvuonon saamista on pahimmillaan pidetty häpeällisenä riistämisenä. Jos tällaiset asenteet ovatkin jo lientyneet ja yrittäjien arvostus on lisääntynyt, on yrittäjän selkään kertynyt muuta yhteiskunnan rakentamaa kuormaa yllin kyllin.

Ennen muuta tarvitsemme nyt uutta asennetta omatoimisuuteen ja sitä kautta ulkoiseen ja sisäiseen yrittäjyyteen. Mikäli nykyistä useammalla olisi ollut valmiudet yrittäjyyteen ja pysyvään yritystoimintaan, taloudellinen syöksykiertä saataisiin nopeammin pysähtymään tai sellaista ei nykyisen syvyisenä olisi syntynytäkään.

Käsitys työstäkin on nopeasti muuttumassa. Se ei ole enää yksittäisten työtehtävien suorittamista vaan osallistumista tuloksen tekemiseen ja vastuun ottamista sen aikaansaamisesta. Kokoomusta on arvosteltu siitä, ettei se puolusta riittävästi palkanansaittijoiden etuja. Mutta kumpi oli ensin, muna vai kana? Sitä en tiedä, mutta sen tiedän, että jos ei ole yrittäjiä ja yrityksiä, ei ole myöskään palkanansaittsijoita. Niinpä kokoomuskin voi pitää huolta palkanansaittsijoista vain pitämällä huolta yrittäjyydestä.

Olen aluksi korostanut yrittäjyyden keskeistä merkitystä sen vuoksi, että hyvinvointimme voidaan turvata ja tuotantomme kasvua saada aikaan vain, jos pk-yritykset menestyvät ja kasvavat ja niitä perustetaan lisää. Kaikkein kipeimmän yhteiskunnallisen ongelmamme eli massiivisen korkeaksi kasvaneen työttömyydenkin helppottaminen tulee olennaisesti olemaan vain pienyritysten varassa, sillä suuret yritykset tuskin lisäävät työvoimaansa, vaikka niiden merkitys koko kansantaloudelle onkin keskeinen, ja julkinen sektori joutuu vähentämään työvoimaosuuttaan.

Kun suuri osa työllistävästä pienyrityksistä on nyt olemassaolonsa pahimmassa kriisissä, juuri nyt tarvittaisiin mahdollisimman laajaa yhteisymmärrystä ja tahtoa etsiä toteuttamiskelpoisia ratkaisuja taloudellisiin ongelmiimme.

Sen sijaan, että oppositio osaltaan tukisi välttämättömiä päätöksiä yritysten kustannusten alentamiseksi, se kirjoittaa hurskastelevia ja sisältöä vailla olevia väläkysymyksiä. Tästä on seurauksena se, että tämänkin parlamentaarisen keinon arvostus entisestään laskee.

Väläkysyjät ovat näennäisesti huolissaan työvoimavaltaisesta pienyrityssektorista, joka on

erittäin suurissa vaikeuksissa kamppaillessaan kasvaneiden työttömyysturva- ja muiden sosiaaliturvakustannusten sekä velkojensa kanssa. Muutamaa kappaletta myöhemmin kuitenkin valitellaan sitä, että hallitus on leikannut sosiaaliturvaetuuksia ja lisännyt maksuja. Jos olemme yhtä mieltä siitä, että yrityksen maksuosuutta ei voida enää lisätä, jää ainoaksi vaihtoehdoksi etuuksien tason alentaminen ja etuuksien saajien maksuosuuden lisääminen. Näitä etuuksia ei voi missään tapauksessa jatkuvasti rakentaa velan varaan. Välikysymysteksti onkin tässä kohdassa niin ristiriitainen, että sen kirjoittajia on täytynyt olla vähintään yhtä paljon kuin demareitten esivaalissa ehdokkaita.

Välikysymyksen keskeisenä väittämänä on, että hallitus ei ota työttömyyttä ja pienyritysten vaikeaa tilaa vakavasti. Siispä on paikallaan kerrata hallituksen tekemiä yrityselämää tukevia päätöksiä:

Suomi on hakenut Euroopan yhteisöjen jäsenyyttä. Ulkomaalaisomistus on vapautettu, ja sen seurauksena on saatu Suomeen ulkomaista pääomaa. Hallitus on osallistunut keskeisesti kahden nollalinjaan perustuvan tulopoliittisen kokonaisratkaisun solmimiseen.

Sairausvakuutusmaksua alennettiin määräjaksiksi 1 prosenttiyksiköllä ja työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun porrastus poistettiin. Näin saatiin yhteensä 3 miljardin markan suuruinen kevennys yritysten työvoimakustannuksiin. Viime vuonna perittiin alennettua työeläkemaksua vaikutuksen ollessa 4 miljardin luokkaa, ja tämän vuoden alusta tuli käyttöön työntekijän työeläkemaksu, joka jakaa maksun kasvupaineita.

On tehty yritys- ja pääomaverotuksen kokonais uudistus, jonka jälkeen pääomatuloja verotetaan kiinteän 25 prosentin verokannan mukaan. Uudistus kannustaa nimenomaan osakesäästämistä ja yritysten vakavaraisuuden tukemista. Aiempina vuosina tehdyt investointivaukut, noin 17 miljardia, on sallittu purettaviksi varsin väljin säännöksiin. (Ed. Jaakonsaari: Ja työttömyyskierre pahenee!) Tehdyt investointitalletukset on vapautettu. Eduskunnassa nimenomaan kokoomus paransi pienten velkaisten henkilöyhtiöiden asemaa niiden verotusta oikeudenmukaistamalla.

Yritysrahoituksen alueella valtion takausten enimmäismäärää on nostettu 1 miljardista 5 miljardiin. Keran toimialue on laajennettu koko Suomeen ja sen korkotuettuja suhdannelainoja on myönnetty kaikkiaan 1,4 miljardia markkaa.

(Ed. Seppänen: Paljonko niitä työttömiä olikaan?) Elinkelpoisten yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi näissä poikkeuksellisissa rahoitusoloissa on otettu käyttöön pienten yritysten korkoavustus, jota myönnetään olemassa olevien yhteensä 9,5 miljardin markan arvoisten luottojen korkomenojen alentamiseen. On otettu käyttöön pk-investointien korkotukijärjestelmä, jolla tuetaan 2 miljardin markan investointien liikkeellelähtöä. (Ed. Hämäläinen: Ja vielä on aasi polvillaan!)

Vielä edellisen luettelon jatkeeksi: Hallitushan antoi vastikään eduskunnalle esityksen laiksi valtion vakauttamistakauksista. Takausten piiriin tulevien luottojen määrä on 7 miljardia markkaa. Lain tarkoituksena on turvata velkaantuneitten pienyritysten elinmahdollisuudet vakauttamalla pankin yrityksille myöntämät luotot ja antamalla luotoille osittainen valtion takaus. (Ed. Törnqvist: Miksi se aasi on polvillaan?) Toivottavasti tämä esitys käsitellään pikaisesti eduskunnassa.

Ei voitane väittää tämän luettelon jälkeen, ettei hallitus olisi ottanut pienyritysten tilaa vakavasti. Täytyy toki myöntää, että kaikki toimenpiteet eivät ole tuoneet toivottua tulosta tai sitten niiden vaikutusaika on toistaiseksi liian lyhyt, jotta tuloksia olisi ehtinyt syntyä. On syytä myös muistuttaa riippuvuudestamme koko Euroopan taloudesta, ja sen ongelmia ei toki voida panna meidän hallituksemme piikkiin. Kansantaloutemme on vain vähän yli 1 prosentti Länsi-Euroopan kansantalouksien summasta. Euroopan ja maailman megatrendeille emme paljon mitään mahda.

Välikysymyksessä kysytään, aikooko hallitus muuttaa talouspoliittista linjaansa. Kokoomuksen eduskuntaryhmällä on tähän yksinkertaisen selkeä vastaus. Hallituksen ei ole syytä muuttaa talouspoliittista peruslinjaansa. Nyt on nimittäin nähtävissä hallituksen talouspolitiikan tuloksellisuudesta positiiviset merkit: Viennin veto on ennätyksellistä. Markka vahvistuu. Pörssikurssit nousevat. Korkotaso alenee edelleen. Vaihtotase on tasapainottumassa, mikä antaa lisäpelivaraa talouden täsmäläpölytykselle. Näiden myönteisten kansantalouden tunnuslukujen perusteella voidaan taloudessamme nähdä pilkottavaa aamunsarastusta, kuten valtiovarainministeri Viinanen on todennut. (Ed. Aittoniemi: Se on vain kangastus!)

Sen sijaan välikysyjien kysymyksessä, aikooko hallitus muuttaa työllisyyspolitiikkaansa, viittaamme hallituksen maaliskuun viimeisenä

päivänä antamaan kannanottoon tavoitteista ja keinoista työllisyyden parantamiseksi sekä vakaan talouskehityksen turvaamiseksi. Hallitus pyrkii työllisyyden pysyvään paranemiseen ensisijaisesti tuotannollisia investointeja ja talouskasvua edistämällä ja työllistämiskynnystä alentamalla.

Hallitus on jo tehnyt investointien kannustamiseksi periaatepäätöksen, jonka mukaan arvonlisäveroa koskevaan hallituksen esitykseen otetaan säännökset 1.2. — 31.12.1993 hankittujen koneiden ja laitteiden vähennysoikeuden aikaistamisesta. Lisäksi kuluvan vuoden toiseen lisätalousarvioon sisältyi lukuisia investointitoimintaa ja taloudellista kasvua tukevia toimenpiteitä. Investointien käynnistämiseksi tuotannollisten investointien poisto-oikeuksia on kaksinkertaistettu tälle ja ensi vuodelle.

Tähän hallituksen kannanottoon sisältyi myös selkeä sitoutuminen valtion velkaantumisen pysäyttämiseen vuoteen 1997 mennessä. Tuotakoon nyt vielä esiin yksi kokoomuksen tärkeimmistä periaatteista nykyisessä taloushoidossa eli se, että meidän mielestämme on suorastaan moraalitonta siirtää nyt ottamamme kulutusvelka tulevien sukupolvien maksettavaksi. (Ed. Halonen: Onko parempi, että puretaan tätä yhteiskuntaa?) Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hallituksen kannanotossaan ottama tavoite velkaantumisen pysäyttämiseksi on se ehdoton raja, jonka ylittse meneviä velan varaan perustuvia tulonsiirtoja tällä sukupolvelle ei ole mitään oikeutusta ottaa seuraavilta sukupolvilta. (Ed. Halonen: Mieluummin elvytetään! — Ed. Jaakonsaari: Työttömyys on kaikkien suurinta tuhlausta!)

Tämä on se keskeinen syy, miksi lisävelkaantumiselle on pantava piste, miksi julkista sektoria on tasapainotettava ja miksi sosiaaliturvatuksia ja eläkkeitäkin on sovittava tulojemme mukaisiksi. (Ed. Halonen: Siitä tulee thatcherilainen malli!) Sitä ei todellakaan tehdä ihmisten kiusaamiseksi (Ed. Jaakonsaari: Ideologiset syyt!) vaan heidän elämänsä helpottamiseksi myös pitkällä aikavälillä. (Ed. Hämäläinen: Tuo on itsepetosta!)

Ennen kaikkea juuri työllisyyden edistämiseksi on tehtävä vielä tänä keväänä konkreettiset päätökset välillisten työvoimakustannusten alentamisesta, työelämän joustavoittamisesta ja työhönottokynnyksen alentamisesta nuorten ja pitkäaikaistyöttömien kohdalla. (Ed. Halonen: Mihin unohtuivat maatalous ja Hornetit?)

Kunkin yrityksen erikoislaatuisuus, sen talou-

dellinen tilanne ja henkilöstön joustamistarpeet voidaan parhaiten ottaa huomioon sallimalla yrityskohtainen sopiminen. Paras sopimisvalmius on silloin yrityksissä, joissa sisäinen yrittäminen ja yhteisvastuu on jo ennestään käytössä, tiedonkulku on vapaata ja luontevaa ja luottamus sopimuksiin on käytössä koeteltua. Eripuolisissa, jatkuvasti riitaisissa ja isännän ääni-johtoisissa yrityksissä ei paikallisen sopiminen voi onnistua. Paikallisen sopimisen salliminen mahdollistaisi siten uudenlaisen, positiivisen yrityskulttuurin syntymisen. (Ed. Halonen: Mistä saataisiin ne isännät?)

Työriitojen sovittelulakia, työaikalainsäädäntöä, vuosilomalakia ja yhteistoimintalakia tulee uudistaa valmistuneiden komiteamietintöjen pohjalta. Toivottavasti kolmikannan osapuolet löytävät pikaisesti toisensa sopuisan neuvottelupöydän äärestä.

Yritysten näkökulmasta työllistämiskynnystä mataloitetaan parhaiten välillisiä työvoimakustannuksia karsimalla. Tämä edellyttää pikaisia päätöksiä työttömyysturva- ja työeläkemenojen alentamisesta yritysten osalta. (Ed. Halonen: Eivät ne ole kansainvälisesti suuria!) On myös siirryttävä järjestelmään, jossa palkka maksetaan tehdystä työstä, ei muusta.

Otanpa yhden konkreettisen esimerkin. Jos poistaisimme lomarahat, arkipyhät ja vapaapäiväpalkat, jos ottaisimme kolmen päivän karensin sairausajan palkkoihin ja jos ottaisimme pois viikon vuosilomista sekä käyttöön järjestelmän, jonka mukaan vuosiloma ansaittaisiin ainoastaan työssäoloaikana, (Ed. Jaakonsaari: Ei palkkaa ollenkaan ja lapset työhön!) saavutettaisiin jo 15 prosentin palkkakustannusten säästö. Tällöin ei työntekijöiden työssäolon ajalta maksettavaan palkkaan tarvitsisi puuttua lainkaan.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä vetoaa voimakkaasti työmarkkinajärjestöihin ja hallitukseen, että ne yhdessä löytäisivät näissä kysymyksissä toteuttamiskelpoiset ratkaisut. Laaja yhteisymmärrys talous- ja työllisyystilanteen vaatimista ratkaisuista on koko maalle eduksi ja sitä on kaikkien osapuolten tosissaan tavoiteltava.

Hallituksella on kuitenkin yleisvastuu maan asioiden hoidosta ja ennen kaikkea vastuu siitä, että maan kannalta välttämättömät ratkaisut tehdään. Hallitus ei voi olla työ- ja sosiaalilainsäädännön osalta työmarkkinajärjestöjen eripuran vanki. Saman asian SAK:n johtaja Raimo Kantolakin totesi lehtihaastattelussa Demarissa syksyllä 1987. (Ed. Andersson: Kauan sitten!) Yleislakkoasetta väläyttelevän SAK:n soisi nyt

muistavan periaatteen, jota Raimo Kantola samaisessa lehtihaastattelussa korosti, kun työelämää uudistettiin edellisen kerran. (Ed. Halonen: Yhden kerran puhuja on lukenut SAK:n lehden!) "Sitä varten maassa on hallitus, että se hallitsee ja tekee sellaisia päätöksiä, joita sen ohjelma edellyttää", sanoi Kantola.

Herra puhemies! Välikysymyksessä on kiinnitetty erityistä huomiota nuoriin, alle 25-vuotiaisiin työttömiin. Nuorten työttömyys merkitsee yhteiskunnalle suunnatonta inhimillisen pääoman tuhlausta, kun ne tuoreet tiedot, joihin yhteiskunnan varoilla on runsaasti panostettu, eivät tule hyödynnetyiksi. Yhteiskunnalla eli meillä kaikilla tulee olla erityinen vastuu nuorista ja heidän työ- ja aikuisuransa suotuisesta alkamisesta.

Työministeri Kanervan toimeksiannosta asetettiin viime syyskesällä erityinen työryhmä selvittämään toimenpiteitä nuorisotyöttömyyden helpottamiseksi. Työryhmä sai nopeasti aikaiseksi ansiokkaan muistion, jossa esitettiin monta toteuttamiskelpoista toimenpidettä. Hallitus on jo tehnyt tämän pohjalta päätöksiä nuorten työttömyyden lievittämiseksi. (Ed. Halonen: Entä tulokset?)

Yksi keskeisimmistä keinoista helpottaa nuoriso- ja myös pitkäaikaistyöttömyyttä on kuitenkin alentaa näiden ryhmien työhönottokynnystä. Työministeriössä on jo valmistunut lakiesitys, jonka mukaan alle 25-vuotiaiden, pitkäaikaistyöttömien ja harjoittelijoiden työhönottokynnystä laskettaisiin todella radikaalisti työnantajan kustannuksia alentamalla. (Ed. O. Ojala: Orjatyötä!) Tämä esitys tulee antaa eduskunnalle välittömästi. Olemme täysin vakuuttuneita siitä, että tämä esitys tulee synnyttämään runsaasti uusia työpaikkoja. On poikkeusaika, ja nyt vaaditaan poikkeuksellisia toimia. (Ed. Halonen: Tarvitaan uusia työpaikkoja!) Uskomme kokoomuksen eduskuntaryhmässä, että työmarkkinajärjestöissä ja oppositiossa löytyy ymmärtämystä tämän lain välttämättömyydestä. (Ed. Halonen: Ei tuo johda uusiin työpaikkoihin!) Oppisopimuskoulutuksen käytön lisäämiseksi nykyisessä tilanteessa pitäisi olla mahdollista myös sopia oppilaspalkka huomattavasti nykyistä alhaisemmaksi. Oppisopimuslaki pitäisi ottaa uudelleen käsittelyyn ja päättää siinä yhteydessä peruspäivärahan suuruudesta korvauksesta oppisopimusoppilaalle. Yritysten katteet ovat niin pienet, että ne tarvitsevat kannustimia uusien oppilaiden ottamiseksi. (Ed. Laakso: Eivät kaikkien yritysten!)

Kun nykytilanteessa koulutustarpeita on enemmän kuin on taloudellisia resursseja koulutuksen toteuttamiseen, on käytettävä yhteiskunnalle edullisia koulutuksen toteuttamismuotoja. Oppisopimuskoulutus on juuri tällainen koulutusmuoto. (Ed. Halonen: Uskomatonta puhetta!)

Ensi kuussa eduskunta saa ydinvoimaratkaisun päätettäväkseen. Toivottavasti silloin muistetaan, miten valtava työllistämispansos myönteiseen ratkaisuun sisältyy. (Ed. O. Ojala: Saadaan sama tulos kuin ennen!) Täällä eduskunnassa vain tahtoo olla niin, että ne, jotka kovimmin huutavat työttömyydestä, myös eniten vastustavat ydinvoimaa.

Nuorisotyöttömyyden rinnalle on nousemassa uusi nopeasti kasvava työttömien ryhmä, naiset. Julkisen sektorin supistaessa henkilöstöään supistukset kohdistuvat nimenomaan naisiin. (Ed. Halonen: Ollaanko Saarikankaan linjalla?) Naisten ja lasten suojaksi luodut sinänsä erinomaiset järjestelmät ovat kääntyneet myös naisia vastaan. (Ed. Jaakonsaari: Hallitus supistaa!) Ei voi lähteä siitä, että naiset, jotka ovat jopa keskimäärin koulutetumpia kuin miehet ja, rohkenenpa sanoa, myös miehiä työteliäämpiä, syrjäytyisivät työelämästä. Yritysten tulisi olla kustannusrakenteeltaan tasa-arvoisia riippumatta siitä, työllistävätkö ne naisia vai miehiä.

Kerronpa yhden esimerkin omasta yrityksestäni. Meillä oli parhaimmillaan 12 naista äitiyslomalla: iloinen asia, uusia veronmaksajia Suomeen, mutta yrittäjän näkökulma on myös toinen. Sinä vuonna yritys maksoi 12 vuosilomaa ilman päivänkään työpanosta vastineeksi. Onko tarkoituksenmukaista tällä tavoin rasittaa yksityistä naisvaltaista yritystä?

Herra puhemies! Niin kuin edellä totesin, arvonlisäverouudistusta ei pidä lykätä vaan se on saatava voimaan vuoden 1994 alusta. Päätöksillä on nyt kiire, sillä verovelvollisten oikeusturva vaatii puolen vuoden valmentautumisaajan uudistukseen. Uudistuksella on runsaasti hyviä vaikutuksia monille elinkeinoelämän aloille, mutta eräille aloille sillä saattaa olla aivan kohalokkaat seuraukset. Jos vähennettäviä kuluja on varsin vähän, saattaa vero vaikuttaa jopa 20 prosentin painolla yritysten kulurakenteeseen ja aiheuttaa näin saman suuruisen hintojen nostopaineen, jota kuluttajat tuskin olisivat valmiit maksamaan. Kulutuskysynnän yhä leikkaantuessa seurauksena olisi konkurssseja ja työttömyyttä. (Ed. Laakso: Oikein!)

Hallituksen tulisivatkin tarkoin harkita, olisiko tarkoituksenmukaisempaa toteuttaa arvonlisäverotus uusien verovelvollisten osalta portaittain muutaman vuoden aikana, jolloin siihen ehdittäisiin paremmin sopeutua. Toisena vaihtoehtona on harkittava yritysten työnantajamaksujen porrastusta yrityksen koon ja pääomavaltaisuuden perusteella pieniä kotimarkkinayrityksiä suosien. (Ed. O. Ojala: Sitähän me olemme yrittäneet esittää!)

Viime syksynä hallitus päätti ensi vuoden budjetin valmistelua varten julkistaa pk-yrityspoliittisen ohjelman. Se on nyt valmistunut. Sen tavoitteet tuotannon, viennin ja investointien kasvun suhteen ovat erittäin kovat. (Ed. Halonen: Onko keskustapuolue mukana?) Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hallituksen tulisi antaa pk-poliittinen selonteko, josta selviäisi, millä tavoin hallitus sitoutuu edellä mainitussa ohjelmassa mainittuihin tavoitteisiin.

Hallituksessa kauppa- ja teollisuusministerin posti on hyvin tärkeä yritystoiminnan ja siten kansakunnan selviytymisen kannalta. Ministeri Tuomisto on kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hoitanut tehtävänsä hyvin. Nyt on kuitenkin julkisuudessa ennakoitu, että kauppa- ja teollisuusministeri olisi vaihtumassa. Mielestämme uuden ministerin tulisi olla yrityselämän todellinen asiantuntija ja hänellä olisi hyvä olla myös omakohtaista kokemusta yrityselämästä. Toivomme että tämä ministerinvaihdos tulee olemaan onnistunut.

Arvoisa puhemies! Suomen työpaikkarakennne on koko joukon toisenlainen kuin EY-maissa. Alle kymmenen henkeä työllistävien mikroyritysten ja myös pk-yritysten sekä lukumäärä että merkitys työllistäjänä on Suomessa pienempi kuin Keski- ja erityisesti Etelä-Euroopassa. Tiedämme kuitenkin, että uudet, pysyvät työpaikat syntyvät nyt ja jatkossakin nimenomaan pienissä yrityksissä.

Lama on kantapään kautta opettanut yritykset löytämään entistä tehokkaampia työskentelytapoja eikä nyky-yrityksiin siitä johtuen pitkiin aikoihin synny uusia työpaikkoja, vaikka liikevaihto huomattavasti kasvaisikin. Siksi haluamme olla luomassa olosuhteita, joissa yrittäjäriski uudesta alkavasta pienyrittäjästä tuntuu kohutuulliselta ja oman itsensä ja muidenkin työllistämisen mahdolliselta.

Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy puhemiesen ehdotukseen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta.

Ed. Donner merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Talouksessa on viime aikoina näkynyt merkkejä, jotka on tulkittu kaiken pelastavaksi elpymisen merkiksi ja aamunkoitoksi. Vienti vetää hyvin, korkotaso on alentunut, ja kokonaistuotantokin tuntuisi elpävän. Nämä ilmiöt ovat tuottaneet joukon optimistisia lausuntoja ja mielialoja, joissa halutaan nähdä laman pikapuoliin päättyvän. Tähän näköharhaan myös ministeri Viinanen tuntuu voimakkaasti uskovon päätellen hänen puheenvuorostaan.

Niin miellyttävää kuin olisikin yhtyä näihin käsityksiin, on valitettavasti sanottava, että ne ovat suurelta osin perusteettomia. Kansantalous ei lähde kasvuun vielä tänä vuonna, ja jos hallitus toteuttaa joukon kaavailemiaan toimenpiteitä, on pelättävissä, ettei kasvua saada aikaan vielä ensi vuonnakaan.

Kaiken lisäksi siinäkin tapauksessa, että onnellisten yhteensattumien avulla kasvu lähtisi liikkeelle, talouden syvenevä kaksijakoisuus pitää huolen siitä, että ongelmia meillä kyllä riittää. Optimistisimmatkaan ennustajat eivät näe mahdollisuutta joukkotyöttömyyden olennaiseen alentamiseen. Jotkut jopa puhuvat yli 15 prosentin työttömyyteen sopeutumisesta, ja tämäkin edellyttäisi taloudellista kasvua. Miksi, ystävät hyvät, nyt puuttuu rohkeutta ja näköalaa puhua täystyöllisyydestä ja sen edellyttämistä toimenpiteistä? Miksi tästä asiasta vaietaan?

Vasemmistoliiton taholta olemme esittäneet hallituksen talouspolitiikkaan yksityiskohtaisen kritiikin niin moneen kertaan, että hyppään nyt sen yli. Hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikan tulokset ovat sen verran musertavia, että ne puhuvat puolestaan. Työllisyyden ja erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden osalta hallitus on epäonnistunut kaikessa oleellisessa. Nyt alkaisi olla viimeinen hetki toteuttaa vasemmistoliiton esittämä kolmivaiheinen talousohjelma, joka koostuu riittävästä, ensisijaisesti investointeihin kohdistuvasta elvytysohjelmasta, sellaisista säästötoimista, jotka kohdistuvat sosiaalisesti oikeudenmukaisesti eivätkä leikkaa kotimaista kysyntää, sekä rakennemuutosohjelmasta, joka tähtää uusteollistamiseen, työn uudelleen jakamiseen, pk-sektorin toimintaedellytysten parantamiseen, tuontia korvaavan tuotannon lisäämiseen, tuotantorakenteen monipuolistamiseen sekä maatalouden järkiperaistamiseen.

Hallituksen käsitys tilanteesta ja sen vaatimista toimenpiteistä on aivan toinen. Kun meidän mielestämme kotimarkkinasektori muodostaa nyt talouden pullonkaulan, hallitus aikoo edelleen säästötoimin, palkanalennuksin ja veronkorotuksin pahentaa tilannetta. Hallitus leikkaa ostovoimaa, mikä lisää puolestaan työttömyyttä.

Hallituksen julistama talouden kolmijakooppi on epäonnistunut kaikessa oleellisessa. Se joutaa roskakoriin, tai ehkä se tulisi toimittaa ongelmajätelaitokseen, ettei se vahingossa joutuisi kierrätykseen ja putkahtaisi taas uudelleen esiin. Kolmijako-opin mukaisesti hallitus näyttää katsovan, ettei työllisyydestä huolehtiminen kuulu sille. Tällainen on valitettavasti ollut hallituksen linja. Samanaikaisesti se kuitenkin kaa vailee arvonlisäverojärjestelmän toteuttamista jo ensi vuoden alusta. Sen toteuttaminen nykyisessä tilanteessa alentaisi edelleen kotimaista kysyntää ja ajaisi yhä suuremman joukon pienyrityksiä umpikujaan, mikä puolestaan edelleen lisäisi konkurssseja ja työttömyyttä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä katsoo, että arvonlisäverouudistus tulisi panna ainakin toistaiseksi jäihin eikä missään tapauksessa sitä kiirehtiä.

Hallituksen talouspolitiikan käsittämättömyys näkyy sen harjoittamassa säästöretoriikassa. Käsittämättömyyttä mahdollista tuhlausta nimittäin on joukkotyöttömyyden ylläpitäminen. Parinkymmenen miljardin markan välittömien kustannusten lisäksi siitä aiheutuu moninkertaiset välilliset kustannukset ja mieletön inhimillisten voimavarojen tuhlaus. Tähän tuhailuun yltää vain näköalaton Ahon ja Viinasen porvarihallitus. Suomi ei selviä lamasta ja työttömyydestä sillä, että maassa on enemmän työttömiä kuin teollisuudessa työntekijöitä. Tämä perustuu hallituksenkin tulisi oivaltaa.

Kuten sanottu, kukaan itseään arvostava enustaja ei näe mahdollisuuksia joukkotyöttömyyden jyrkkään vähenemiseen. Valtiovarainministerön kansantalousosaston toimeksiannosta koottu 90-luvun työllisyysstrategiaa pohtinut Tystra-työryhmä päätyy ennusteissaan laskelmiin, joita ei voi sivuuttaa vaikenemalla. Työryhmän puheenjohtaja August Leppä kirjoittaa Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa: "Jotta työttömyysasteessa päästäisiin alle 10 prosentin, olisi kasvun oltava 6—7 prosentin verran koko kansantaloudessa kotimarkkinasektori mukaan luettuna. Yleisen näkemyksen ja talouspolitiikan tavoiteajattelunkin mukaan kasvu on vientipainotteista, joten näyttävä kasvukaan ei näkyisi

vastaavana työllisyyden paranemisena. Näissä olosuhteissa ja riskien takia 2—3 prosentin kasvuun tähtäävä ennuste on turvallinen vaihtoehto. Samalla tulee valittua vähemmän turvallinen 16—17 prosentin vuosikeskiarvo työttömyydelle." — Tämähän on hallituksen sopeuttamisen pyrkimyksenä ja tavoitteena, alistuminen pysyvään 16—17 prosentin työttömyyteen? Kerta kaikkiaan ei käy.

En usko, että täällä tullaan kuulemaan tänään yhtään puheenvuoroa, jossa ilmoitettaisiin yli 15 prosentin työttömyystason vakiintuminen hyväksyttäväksi tosiseikaksi. Näyttää kuitenkin siltä, että jos työttömyyttä halutaan alentaa muutenkin kuin puheissa, pitäisi olla valmiuksia hyvinkin radikaaliin ajattelutavan muutokseen ja sitä seuraavaan päätöksentekoon.

Hallitus penää myös radikaalia ajattelutavan muutosta, ensisijaisesti ammattiyhdistysliikkeeltä ja vasemmisto-oppositiolta. Hallituksen avainsanat tilanteen korjaamiseksi ovat palkkasopeutus eli palkkojen alentaminen, joustavuuden lisääminen työelämässä ja työttömyys turvan leikkaaminen. Näillä eväillä maa ei nouse eikä työttömyys vähene.

Palkkojen alentamisen vaikutuksesta työllisyyteen voidaan olla periaatteellisestikin monta mieltä, mutta nykyisessä käytännön tilanteessa on erityisen painavia perusteita väittää, ettei palkkojen aleneminen johtaisi työttömyyden alenemiseen vaan pikemminkin työttömyyden kasvuun. Syynä tähän on tietysti kotimaisen kysynnän alhaisuus ja kotitalouksien korkea velkaantumistaso. Toiseksi tiedetään, että palkat ovat jo voimakkaasti sopeutuneet. Esimerkiksi rakennusosalalla palkat ovat alentuneet arviolta parikymmentä prosenttia, mutta alan työttömyyskassan jäsenistä on lähes 60 prosenttia työttömänä.

Mitä tässä yhteydessä tulee paljon markkinointuun "paikalliseen sopimiseen", on se käytännössä merkinnyt pikemmin sanelemista kuin tasavertaista neuvottelemista.

"Paikallinen sopiminen" ja "työelämän joustavuuden lisääminen" ovat tunnuksia, joita hallitus on heitellyt, ja nyt näille tavoitteille ollaan saamassa sisältöä lukuisien lakiesitysten muodossa. Pyrkimys työaikaisten pidentämiseen "joustavuuden" nimissä on järjetöntä esitettyjen työllisyyskehitystä koskevien ennusteiden valossa. Pikemminkin on niin, että pääsy ulos umpikujasta edellyttää paitsi välittömiä talouden elvyttämiseen tähtääviä toimia myös työelämän rakenteellisia uudistuksia kuten koulutuksen

tuntuva lisäämistä ja työn uudelleen jakamista työajan lyhentämisen avulla, ei siten kuten markkinavoimat ovat tällä hetkellä työn jakamisen toteuttaneet.

Työttömyysturvatoimikunta jätti äskettäin esityksensä, jotka merkitsivät työttömien toimeentulon karsimista kovalla kädellä ja samalla työttömyyskassojen alasarjoja aloilla, jotka eniten jo muutoinkin kärsivät työttömyydestä. Toimikunnan kaavailemat leikkaukset työttömyysturvan tasoon ovat täysin mahdollottomat toteuttaa. Työttömien toimeentulo ei sitä yksinkertaisesti kestä.

Hallitus on romuttanut työllisyyslain työllistämismahdollisuuden ja uhkaa nyt syyttää suuren joukon pitkäaikaistyöttömiä paitsi ansiosidonnaisen myös peruspäivärahan saannin ulkopuolelle. Sen sijaan, että pitkäaikaistyöttömät jätetään oman onnensa nojaan, olisi välttämätöntä väliaikaisesti pidentää ansiosidonnaisen työttömyysturvan enimmäiskestoa 250 päivällä niiden osalta, joilla 500 päivän raja on nyt täyttymässä.

Olemme myös esittäneet palkansaajien ja pienyritysten luopumiskorvausjärjestelmän luomista. Luopumiskorvausjärjestelmällä, joka olisi saman tyyppinen kuin maanviljelijöiden kohdalla, helpotettaisiin ikääntyvien työntekijöiden asemaa sallimalla heidän eläkkeelle siirtymisensä, jos yritys samalla palkkaa tilalle nuoren työttömän.

Hallitus on puheissaan ja eleissään kantanut erityistä huolta nuorisotyöttömyydestä. Nyt se antaa esityksen, jossa kaikille tarvitsisi maksaa enää kolmannes palkasta. Kaiken lisäksi ministeri Kanervan toiminta tässä asiassa on ollut vähintäänkin kyseenalaista, kun hän esti työmarkkinaosapuolten keskenään jo neuvotteleman sopimuksen syntymisen. (Ministeri Kanerva: Ei kansanedustajakaan saa valehdella!)

Nuorten työllistämiseen soveltuvia tukimuotoja on olemassa jo useita erilaista, jotka takavat työnantajalle 162—197 markkaa päivässä eli kuukaudessa noin 3 500 — 4 200 markkaa. Parhaimmillaan tämä on enemmän kuin nuoren saama palkka. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä kerrotaan, että yritysten halukkuus näiden tukimuotojen käyttöön on kuitenkin vähäistä. Mistähän siis mahtaa olla kyse tässä uudessa esityksessä, jos kerran raha ei ole ollut esteenä nuorten palkkaamiseen tähänkään saakka?

Arvoisa puhemies! Monien pienten ja keski suurten yritysten tilanne on kovin lohduton. Arviolta 60 prosenttia pk-yrityksistä selviää lamasta, mutta ilman tukea 40 prosenttia kaatuu

muutaman lähivuoden aikana, eikä tukikaan auta pitämään näistä pystyssä kuin osan. Kuitenkin pk-sektorin merkitys työllistäjänä on nyt ja tulevaisuudessa keskeinen.

Tärkein pk-yritysten tukimuoto tällä hetkellä ovat vakuusluotot, joiden takausvaltuus on 3,5 miljardia markkaa ja takauksen saajaina pk-yrityksiä luotottavat pankit. Tämä tuki kohdistuu siihen osaan pk-yrityksiä, jotka ovat siis uhanalaisia, mikä samalla merkitsee sitä, että osa tuesta menee, kuten sanottu, kankkulan kaivoon tai ehkä ei aivan: Onhan se osa pohjaton pankkitukea, johon jo olemme joutuneet varautumaan.

Eräs tulevaisuudessa mahdollisesti realisoituvaa ongelma pk-yritysten kohdalla koskee valuuttaturssikehitystä. Pk-yritykset ovat nyt lähteneet massamittassa mukaan vientiin, mikä sinänsä on hyvä asia. Kuitenkin suurin osa niistä kilpailee tällä hetkellä vain hinnoilla. Jos — kuten virallinen talousoptimismi kuuluu — markka vahvistuu vaikkapa 10 prosenttia, se riittää kaatamaan huomattavan osan näistä hankkeista. Tässäkin näkyy vientivetoisen strategian yksi heikkous: tavoitteena on viennin kasvu ja markan vahvistuminen, mutta mahdollisuudet saavutettujen vientimarkkinoiden pitämiseen markan vahvistuessa ovat heikot.

Pk-yritysten kohdalla yhteiskunnan tukitoimet ovat tarpeellisia ja välttämättömiä. PK-sektorin laajentaminen tuntuisi kansallisesti järkevältä politiikalta. Eräs keino pk-sektorin aseman parantamiseen olisi erilaisten työnantajamaksujen porrastaminen tai uudelleen määrittäminen siten, että ne eivät rankaisisi vaan suosisivat työvoiman käyttöä.

Pk-yritysten ongelmista puhuttaessa kuvitellaan liian helposti, että ongelmat liittyvät pääasiassa työvoiman hintaan. Voi kuitenkin olla, että suurempi osa ongelmista liittyy pienyritysten ja rahoituslaitosten välisiin suhteisiin, pienyritysten asemaan suurempien yritysten alihankkijoina ja muutenkin niille alistettuina sekä pienyritysten suhteisiin viranomaisiin.

Ensimmäisen ongelman suhteen ratkaisuna on korkotason aleneminen sekä pankkitoiminnan tervehdyttäminen ja ammattitaidon ja pienyritystoiminnan arvostuksen lisääminen rahoituslaitoksissa. Toiseen ongelmaryhmään tulisi vaikuttaa kilpailulainsäädäntöä kehittämällä. Kolmanteen ongelmaryhmään — pk-yritysten ja viranomaisten suhteisiin — tulisi myös aktiivisesti etsiä ratkaisuja, jotka helpottaisivat yrittämisen kynnystä ja poistaisivat turhaa byrokrati-

aa. Sanottakoon esimerkiksi se, että Syklin mukaan yrittäjä nyt saattaa joutua maksamaan veroja peräti 41 kertaa vuodessa. Olisikohan aivan ylivoimainen hallinnollinen mahdottomuus saada tämä putoamaan esimerkiksi 12 kertaan, kerran kuussa tapahtuvaksi?

Arvoisa puhemies! Pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa sosiaalisia ongelmia, työvoiman rapautumista ja sosiaalisten kontaktien katkeamista, puhumattakaan työttömyyden korkeasta hinnasta. Työttömyyden pitkittyminen ei vain merkitse resurssien vajaakäyttöä, vaan se tuhoaa olemassa olevan inhimillisen pääoman. Nuoristyöttömyys — miltei joka kolmas nuori on jo työttömänä — uhkaa pitkittyessään muodostaa tilanteen, jossa syntyy todellakin menetetty sukupolvi.

Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksen johtaja, professori Antti Kasvio kirjoittaa: "Ei ole mitään sellaista luonnonlakia tai objektiivista välttämättömyyttä, joka määräisi yhdet meistä töihin ja toiset työttömiksi. Me olemme itse luoneet omat työelämän instituutiomme, ja ne ovat myös muutettavissa, mikäli niin haluamme. Ja juuri nyt meidän tulisi kieltäytyä hyväksymästä sellaisia väitteitä, joiden mukaan nykyinen työttömyys on pakko hyväksyä ja meidän tulisi vain oppia elämään sen kanssa. Meidän ei tule hyväksyä nykyisen kaltaista joukkotyöttömyyttä." Yhdyin täysin tähän arvioon.

Hallituksen lääkkeet eivät edelleenkään johda muuhun kuin pahenevaan talouspoliittiseen ahdinkoon ja yhteiskunnallisen kahtiajaon kärjistymiseen pelottavine yhteiskunnallisine seurauksineen. Mutta, hyvät ystävät, tuuli kääntyy ja jäät lähtevät. Vielä se lähtee tämä hallituskin, mitä pikemmin sen parempi.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kalliomäen ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a x : Herr talman! Oppositionens senaste interpellation i raden av interpellationer är ett bedrägligt exempel på att många politiker ännu försöker förneka att ekonomin följer sina egna lagar. Och det här framhävs alldeles särskilt när ekonomin är ansträngd. I stället för att axla rollen som pedagoger som förklarar de verkliga orsaksförhållandena, utnyttjar man folks missnöje och bidrar till en ytterligare förenkling av

problemen. Svenska riksdagsgruppen anser att detta är att motarbeta den mentala beredskap som krävs inför de stora förestående förändringarna. Så här bara förlänger man och fördjupar man krisen.

Det har sagts många gånger, men måste upprepas: Vår kris har tre huvudorsaker, vilka sammantagna förklarar dess djup. En allmän internationell lågkonjunktur, östhandelns sammanbrott och en oförsiktig valutaavreglering jämte en ökning av de offentliga utgifterna under andra hälften av 1980-talet. Var och en av dessa hade räckt till för en ordentlig recession, nu fick vi dem alla på en gång. Detta faktum kvarstår också efter att den här regeringen bytts ut, vare sig det sker nästa vecka eller om ett år.

Herra puhemies! Välikysymys on älyllisesti epärehellinen. Välikysyjät esittävät ristiriitaisia väitteitä eivätkä onnistu itse tekemään kestäviä ehdotuksia, jotka katkaisisivat nykyisen hillittömän velkaantumiskierteen tai jotka johtaisivat konkurssiaaltoa ja työttömyyttä hillitseviin kustannusleikkauksiin. Yksi on varmaa. Opposition kahden viime vuoden aikana vaatima politiikka olisi merkinnyt vieläkin pahempaa velkaantumista, kuin mihin olemme nyt jo joutuneet. (Ed. Halonen: Se onkin ainoa, millä voi vielä pelotella!) Erityisen katkeraksi maljan tekee se tosiseikka, ettei oppositiolla eduskunnassa ole ainakaan toistaiseksi ollut rohkeutta näyttää esimerkeistä vaatimattominta luopumalla omasta lomarahastaan. (Ed. Halonen: Silläkö tämä ratkaistaan — Ed. Kasurinen: Riman alitusta!)

Tietysti hallituksen yritys sitoa Suomen markka ecuun alentamatta sen arvoa oli paha virhe, mutta on myös väärin sälyttää hallitukselle koko syy Suomen markan arvon romahtamisesta. Näyttämällä mielenosoituksellisesti voimansa ja kieltäytymällä myötävaikuttamasta välttämättömiin kustannusleikkauksiin eri sektoreilla oppositio on omalta osaltaan ollut ajamassa sekä pakkodevalvaatiota että markan kelluttamista. (Ed. Halonen: Ed. Lax, me olemme jo enemmistöparlamentarismissa!)

Monasti opposition kritiikitön halu näyttää voimansa ja tehdä elämä hallitukselle vaikeaksi on käynyt kansalle kalliiksi, olkoonkin että Suomen markan arvon heikentymisen seuraukset, jotka kohdistuvat eri kansalaisryhmiin äärimmäisen epäoikeudenmukaisesti, eivät vielä ole käyneet kaikille selviksi. (Ed. Seppänen: Ed. Lax vaati sitä muiden mukana!) — Minä en ole vaatinut pakkodevalvaatiota, vaan minä edelly-

tin hallittuja toimenpiteitä. Sen kyllä ed. Seppänen varsin hyvin muistaa.

Lyhytnäköinen valtapolitiikka on itse asiassa merkinnyt vastuun pakoilua, ja kaikki puhe sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta opposition taholta kuulostaa vähintäinkin farisealaiselta. (Ed. Laaksonen: Ei ainakaan hallituksen tekoja vasten!)

Herr talman! Enligt svenska riksdagsgruppen är politikernas viktigaste uppgift nu att se till att åtstramningarna sker så socialt rättvist som möjligt. Vår utgångspunkt är den att den sociala jämlikheten är en politisk fråga, medan den genomsnittliga välfärdsnivån dikteras av ekonomins situation och utrymme. Mot den bakgrunden genomförs interpellationen av en fullständigt uppochnedvänd uppfattning om välfärden. Man kan inte fördela förrän man skapat. Hushållens, som man gärna framhåller, subjektiva rätt till tryggad utkomst förblir en from deklARATION så länge t.ex. obalanserna i produktionsstrukturerna och fördelningen av bruttonationalprodukten på privata och offentliga utgifter bromsar skapandet av nya arbetsplatser och bara ökar vår skuldsättning.

Det är anmärkningsvärt och förbryllande att personer med klar anknytning till socialdemokratien med pondus har visat på det ohållbara i att upprätthålla den levnadsstandard vi under 1980-talet vände oss vid. Jag avser republikens president Mauno Koivistos öppningstal här i riksdagen i februari, då han klart sade ut att vi finländare måste avstå från många uppnådda förmåner. Förra utrikeshandelsministern Jermu Laine hade redan därförinnan i Suomen Kuvalehti i slutet av fjolåret klart utdömt socialdemokraternas ekonomiskpolitiska linje.

Herra puhemies! On merkillepantavaa ja hämmästyttävää, että henkilöt, joilla on selvä sidos sosialidemokratiaan, ovat vahvasti osoittaneet kestävämmäksi pitäytyä elintasoon, johon 80-luvulla totuimme. Tarkoitaa tasavallan presidentti Mauno Koiviston avauspuhetta täällä eduskunnassa helmikuussa, jolloin hän sanoi selvästi, että meidän suomalaisten on luovuttava monista saavutetuista eduistamme. (Ed. Halonen: Ei hän sanonut, että köyhiltä pitää ottaa!) Entinen ulkomaankauppaministeri Jermu Laine oli jo sitä ennen Suomen Kuvalehdessä viime vuoden lopussa selkeästi tuominut sosialidemokraattien talouspoliittisen linjan.

Meidän suomalaisten on tehtävä paljon työtä

uusien tietojen ja uusien valmiuksien hankkimiseksi, ennen kuin voimme osoittaa maailmalle, että jälleen pystymme seisomaan omilla jaloillamme ja voimme myös auttaa muita jaloilleen. Minua ja ryhmätovereitani huolestuttaa vakavasti sekä hallituksen että opposition kyvyttömyys nähdä tämä kysymys ja puuttua siihen. (Ed. Hämäläinen: Millä puolella edustaja on?)

Jos me suomalaiset haluamme selvittää kriisistä, meidän on opittava toimimaan nykyistä paljon määrätietoisemmin ja tehokkaammin. Meidän on opittava rakentamaan yhteistyötä ja yhteistoimintaa sekä politiikassa että työpaikoilla täysin eri tavalla kuin tähän mennessä. Aivan erityisenä haasteena on yksilö- ja työpaikkakohtaisen koulutuksen luominen samoin kuin yleishyödyllisten töiden järjestäminen työttömien suurille joukoille. (Ed. Myller: Mitä sen eteen on tehty?)

Hallituksen määrätietoisuus on sitäkin tärkeämpää nyt, kun pessimistisimmänkin on tunnistettava viime viikkoja leimannut lievä optimismi taloudellisten parametrien ja yksittäisten tapahtumien suhteen. Itse asiassa meidän on pystyttävä lisäämään vientiämme puolella, keskimäärin ainakin 50 miljardilla markalla vuodessa, eikä sekään vielä riitä. Tämän on tapahduttava niin tehokkaasti, että muodostuu lähes 30 miljardin vuotuinen vientilylijäämä.

Ministereillä ja puoluejohtajilla on suuri vastuu siitä, että suomalaisten yhteiset ponnistukset voidaan suunnata tämän mahdollistamiseksi. Tätä taustaa vasten on erityisen tärkeää, että suurin oppositiopuolue saa nopeasti johtajuusongelmansa järjestykseen. (Paheksuvia välihuutoja SDP:n eduskuntaryhmästä) Suomi tarvitsee toimintakykyisen SDP:n. (Ed. Jaakonsaari: Meillä on johtajia enemmän kuin teillä jäseniä! — Naurua)

Herr talman! I det här sammanhanget har vi alla anledning att storligen glädja oss över Masa-Yards inbrytningar på exportmarknaden. Det är viktigt att dra de rätta slutsatserna av bolagets framgångar. Det är många bidragande faktorer som samverkat. Det viktigaste vi kan lära oss av detta fall är att vi finländare är oslagbara, då vi erkänner världen sådan den är och drar i samma tåtar för att överleva.

Regeringen lika väl som oppositionen och arbetsmarknadsparterna har anledning att visa ödmjukhet och ta lärdom av exemplet Masa-Yards. Det är inte bara i exportföretagen som kvaliteten på arbetsinsatserna och slutprodukterna måste förbättras radikalt. Det gäller också

t.ex. statliga och kommunala verksamheter. Skall det lyckas måste lagstiftningen och de allmänna reglerna som gäller på arbetsplatserna och de olika verksamheterna anpassas till omvärldens krav.

Ett absolut krav för en balanserad ekonomisk utveckling är att företagen kan och får göra vinst och att de lyckas bygga upp ett starkt eget kapital, s.k. riskkapital. Överskuddsatta företag har inte en chans att ta de risker som de måste kunna ta för att lyckas arbeta upp nytt kunnande och göra nya marknadsinbrytningar. Lagstiftningen och avtalen på arbetsmarknaden kan främja eller motverka företagens framgång och vinstutveckling. Spåren av de många konkurserna förskräcker. Det behövs nu betydande reformer på detta område.

Ett ofrånkomligt krav för att motorn i Finlands ekonomi skall börja dra är att både arbete och kapital blir billigare än de nu är. Oppositionen kräver nog att konkursvågen skall stoppas och räntorna fås ned. Hur man avsett att detta i praktiken skulle ske har förblivit en gåta. Realräntorna, i synnerhet de långfristiga, kommer att förbli höga så länge som det saknas lagstiftning och arbetsmarknadsuppgörelser som skulle visa att statens lånebehov klart börjar minska.

Vi skall också komma ihåg att det finns problem i andra länder, vi är inte ensamma. Vi skall därför inte förlita oss på någon draghjälp utifrån. Vi skall inte tro att det kommer någon Messias och förlöser oss från våra problem. Motorerna i världsekonomin, USA, Japan och Tyskland, hickar för tillfället och det är mycket osäkert hur den ekonomiska utvecklingen kommer att gestalta sig i de här för oss viktiga länderna.

Her talman! Samma sanning gäller nu som för ett par år sedan, då denna riksdag inledde sitt arbete. Drar vi inte godvilligt ner vår levnadsstandard, kommer det ändå att ske och då sker det fortsättningsvis okontrollerat, brutalt, orättvist och osolidariskt genom att marken ytterligare försvagas och att antalet konkurser och arbetslösheten bara ökar.

Lyckas inte regeringen, oppositionen och arbetsmarknadsorganisationerna äntligen enas om ett omfattande krisprogram, som visar att statens inkomster och utgifter inom ett antal år kan fås i balans och att grunden samtidigt kan läggas till betydande ny företagsamhet kommer finländarna att bli världsberömda som folket som lät sin ekonomi krascha. Det får inte ske. Vi får inte äventyra landets möjligheter att ta upp de kredi-

ter i utlandet som behövs för ett massivt omställningsprogram för vår ekonomi.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä meillä kaikilla on syytä iloita suuresti Masa-Yardsin valtauksista vientimarkkinoilla. On tärkeää tehdä oikeat johtopäätökset yhtiön menestyksestä. Monet tekijät ovat vaikuttaneet tähän yhdessä. Tärkeintä, mitä tästä voimme oppia, on se, että me suomalaiset olemme lyömättömiä, kun me tunnustamme maailman sellaisena kuin se on ja vedämme yhtä köyttä selvitäksemme hengissä.

Yhtä hyvin hallituksen kuin opposition ja työmarkkinaosapuoltenkin on syytä olla nöyriä ja ottaa opiksi Masa-Yardsin tapauksesta. Työpanosten ja lopputuotteiden laatua on parannettava merkittävästi. Tämä ei koske pelkästään vientiyrityksiä. Tämä koskee myös esimerkiksi valtion ja kuntien toimintoja. Jotta tässä onnistuttaisiin, on työelämää säätelevä lainsäädäntö ja työpaikoilla voimassa olevat eri toimitoja koskevat määräykset sopeutettava ympäröivän maailman vaatimuksiin. (Ed. Härmäläinen: Takaisin torppariaikaan!) Ehdottomana vaatimuksena tasapainoiselle taloudelliselle kehitykselle on, että yritykset pystyvät tekemään ja saavat tehdä voittoa ja että ne onnistuvat myös kartuttamaan itselleen vahvan oman pääoman. Ne tarvitsevat riittävästi riskipääomaa. Ylivelkaantuneilla yrityksillä ei ole mahdollisuutta ottaa riskejä, joita on pystyttävä ottamaan uuden osaamisen luomiseksi ja uusien markkinoiden valloittamiseksi.

Työmarkkinalainsäädäntö ja -sopimukset voivat joko edistää tai jarruttaa yritysten menestymistä ja voiton tekoa. Lukuisten konkurssien jäljet pelottavat. Nyt tarvitaankin huomattavia uudistuksia tällä alueella. (Ed. Halonen: Työntekijävihamielistä puhetta!) Ehdottomana vaatimuksena, jotta Suomen talouden moottori alkaisi vetää, on että sekä työ että pääoma tehdään nykyistä halvemmiksi. Oppositio vaatii kylläkin konkurssiaallon pysäyttämistä ja korkojen saamista alas. Arvoitukseksi jää, miten tähän on tarkoitus päästä käytännössä. (Välihuutoja vasemmalta)

Reaalikorot, erityisesti pitkät korot, pysyvät korkeina niin kauan kuin meillä ei ole lainsäädäntöä eikä työmarkkinaratkaisuja, jotka osoittaisivat, että valtion lainatarve alkaisi selvästi vähentyä. On kyllä hyvä muistaa, että muuallakin maailmassa on vastaavanlaisia ongelmia. Sen vuoksi ei kannata tuudittautua siihen uskoon, että saisimme vetoapua ulkoa, että joku

messias pelastaisi meidät tilanteesta. On erityisen epävarmaa, miten maailmantalouden moottorit, USA, Japani ja Saksa, kehittyvät. Tällä hetkellä näyttää siltä, että nämä moottorit nikottelevat.

Herra puhemies! Sama totuus pätee nyt kuin pari vuotta sitten, jolloin tämä eduskunta aloitti työnsä. Jollemme laske vapaaehtoisesti elintasomme, tämä tapahtuu joka tapauksessa ja edelleen hallitsemattomasti, brutaalisti, epäoikeudenmukaisesti ja epäsolidarisesti markan edelleen heikkenemisenä ja konkurssien määrän ja työttömyyden vain kasvaessa. (Ed. Jaakonsaari: Tähän te olette johtaneet!)

Jolleivät hallitus, oppositio ja työmarkkinajärjestöt viimeinkin sovi laajasta kriisiohjelmasta, jolla valtion tulot ja menot saataisiin muuttamien vuosien kuluessa tasapainoon ja samalla luotaisiin perusta huomattavan laajalle uudelle yritteliäisyydelle, suomalaisista tulee maailman-kuuluja kansana, joka antoi taloutensa romahdtaa. Näin ei saa tapahtua. Emme saa vaarantaa maamme mahdollisuuksia ottaa niitä ulkomaisia lainoja, joita tarvitaan yhteisen taloutemme massiivista muutosohjelmaa varten. (Ed. Halonen: Onko tuo velkaelytystä?) — Ei, kysymys on siitä, että me ylipäättänsä saisimme budjetissakin jo suunniteltuja lainoja, joiden turvin me vielä pystymme kouluttamaan mahtavia joukkoja uusiin tehtäviin.

Herr talman! Interpellationen tar nog fasta på småföretagens situation och det faktum att en hög sysselsättning står och faller med aktiviteten på hemmamarknaden, men oppositionen kräver som sagt ingen sänkning av kostnaderna. Som det framgick av finansministerns anförande jobbar regeringen på att snabbt lätta på företagens bördor i detta avseende, och vi vädjar om samförstånd och snabba beslut. Det är i högsta grad en solidaritetsfråga mellan sysselsatta och arbetslösa.

Att säga att regeringen helt försummat hemmamarknadsföretagen stämmer inte. Regeringen inledde sin bana 1991 med ett paket innehållande sänkningar av företagens indirekta kostnader. Klokt eller oklokt då, men oppositionen kritiserade regeringen för överdriven företagsvänlighet. Liknande röster hördes i samband med kapitalskattereformen, som gjorde vår företagsbeskattning till en av de mest konkurrensfrämjande i Europa. Oppositionen måste börja bestämma sig för om regeringen är företagsvänlig eller inte. Ingen tror på dubbla budskap.

Av regeringens senare åtgärder kan nämnas

en kraftig höjning av maximibeloppen för statsgarantier till små- och medelstora företag, nya räntestödssystem både gällande löpande krediter och nyinvesteringar, samt det lagförslag om konsolidering (Ed. Halonen: Resultat?) av företagens banklån som nu ligger här i riksdagen. Det är en annan sak hurudana de sammantagna effekterna av regeringens beslut kommer att bli, men tilltron till vår ekonomi (Ed. Halonen: Var är resultaten?) gagnas inte — riksdagsledamot Halonen — av motstridiga budskap och en ensidig bild av vad som gjorts.

Herra puhemies! Haluan lopuksi varoittaa ansasta, johon me poliitikot aivan liian helposti joudumme ja johon loukkuun välikysymyksen esittäjätkin nyt ovat joutuneet. Peräänkuulutamme milloin missäkin yhteydessä toimenpiteitä pienille ja keskisuurille yrityksille, mieluummi räätiöityjä ratkaisuja, ja samalla unohtamme tyystin huolehtia yrittämisen yleisistä edellytyksistä, perusrakenteiden korjaamisesta. Rajojen vetäminen yritysten välillä niiden koon perusteella tai niiden luokittelemisen venti- tai kotimarkkinayrityksiin on useimmiten mielivaltaista ja täysin vailla merkitystä. Pienet tarvitsevat suuria selvittääkseen, ja niiden on myös itse saatava kasvaa suuriksi. Yksi Masa-Yards ei tee kesää, tarvitaan monta lisää. (Ed. Halonen: Etenkin kun se ei ole enää suomalainen!)

Herra puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä vetoaa vakavasti oppositioon yhteistyön aikaansaamiseksi. Jollei nopeasti saada aikaan laajoihin yhteiskuntapiireihin ankuroitua kriisiohjelmaa, maamme sosiaalisen perusturvan perusta on uhattuna. Emme saa päästää Suomea kriisiajan säännöstelytalouteen, mikä olisi seuraus ulkomaisen luotonsaannin tyrehtymisestä. Luottamuksen uudelleen saavuttaminen valtioiden välisessä taloudellisessa ja poliittisessa kanssakäymisessä veisi kovin pitkän ajan.

Sen sijaan että kulutettaisiin enempää aikaa ja voimia tähän nähtävästi hedelmättömään välikysymyskusteluun, hallituksen ja opposition tulisi pistää kaikki tarmonsäiden katkerien lääkkeiden käyttöön ottamiseen, joilta Suomen kansa ei missään olosuhteissa voi välttyä.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy puhemiehen ehdotukseen yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä. (Ed. Halonen: Oliko muita ideoita?)

Herr talman! Svenska riksdagsgruppen vädjar allvarligt till oppositionen om samarbete. Om

inte ett brett förankrat krisprogram snart fås till stånd hotas grunderna för den sociala bastryggheten i vårt land. Vi får inte låta Finland kastas in i en regleringsekonomi av kristida snitt, vilket vore följden om det blir stopp för låneupptagningen i utlandet. Det skulle ta mycket lång tid att återvinna förtroendet som samarbetspartner i det mellanstatliga ekonomiska och politiska umgänget.

I stället för att öda mera tid och krafter på denna till synes ofructbara debatt, borde regering och opposition lägga ner all sin energi på att värka fram de beska mediciner som Finlands folk inte under några som helst omständigheter kommer att undgå.

Svenska riksdagsgruppen förenar sig med talmannens förslag om enkel övergång till dagordningen.

Ed. H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Ahon hallitus aloitti kaksi vuotta sitten, ja tämä eduskuntakausikin on puolimatkan krouvissa. On välitilinpäätöksen aika.

80-luvun lopun taloushuumasta on syöksytty nopeasti suurtyöttömyyteen, konkurssiin, pankkikriisiin sekä kansalaisten, yritysten ja valtion ylivelkaantumiseen. Olisi liian helppoa vain kipata kaikki tapahtunut Esko Ahon hallituksen niskaan ja sanoa, että näin tässä sitten kävi, kun maahan saatiin puhdas porvarihallitus. (Ed. Helle: Niinhän siinä kuitenkin kävi!)

Hallitusta voi ja pitää perustellusti arvostella siitä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt, kun myrskyn merkit ovat olleet nähtävinä ja olisi ollut aika reagoida niihin. Hallitus on kuluttanut päivänsä joutavaan kiistelyyn ay-liikkeen kanssa, joutavaan kiistelyyn sisällään ja joutavaan kiistelyyn vielä oppositionin kanssa. Hallituksen politiikka on ollut pienisieluista. Se ei ole ollut sitä valtiotaitoa, jota Suomi ja suomalaiset nykyisessä kriisitilanteessa tarvitsisivat.

Vaikka ei kannata haikailla takaisin Kekkonen aikaan, on hyvä vertailukohde, että Suomen runnottiin hätätilahallitus työttömien määrän ylittäessä 70 000. Nyt ollaan lähestymässä puolta miljoonaa, alle 25-vuotiaiden työttömien määrä yksin on jo nousemassa yli 100 000:n. Hälytyskellojen pitäisi soida, koko yhteiskunnan pitäisi olla pumpuissa pelastamassa uppoavaa laivaa. Tästä ei näy hallituksen työssä mitään merkkejä. Tärkeimmät uutiset työvoimaministerinkin suunnalta koskevat hänen yksityiselämäänsä.

Tuntuu siltä, että politiikasta on kadonnut kyky kollektiiviseen yhteisvastuuseen. Ei ihme,

että niin monet Suomessa haikailevat nyt virkamieshallituksen perään. Poliitikassa on yhä liikaa oman onnen tai oman eturyhmän onnen seppiä. Suomalaisilla on perusteltu syy odottaa oikeudenmukaisempaa politiikkaa, suurempia linjoja, selkeämpiä tulevaisuudennäkymiä ja suurempaa kykyä sopimiseen myös tämän eduskunnan jäljellä olevana kautena.

Herra puhemies! Ahon hallitus sai perinnökseen maan, joka oli jo kovaa vauhtia syöksymässä lamaan. Alkutilanne oli annettu, ja Ahon hallituksen toimintaa on tarkasteltava siitä näkökulmasta, miten se on pystynyt toimimaan kansakunnan kannalta kriittisessä tilanteessa niin, että laman vaikutukset jakaantuisivat oikeudenmukaisesti ja Suomeen syntyisi kriisitietoisuuden kautta uusi myönteinen henki, jolla lamasta tullaan ulos. Näillä kriteereillä tarkasteltuna hallituksen suoritus on ollut varsin heikko. Hyvää aikomusta hallituksella on varmasti ollut, mutta juuri niillähän tie helvettiin usein on kivetty.

Hallitus on osoittautunut yllättävän neuvottelutaidottomaksi, eikä se ole kyennyt saamaan henkistä otetta lama-Suomesta. Hallitus ei kyennyt luomaan yhteistä linjaa suomalaisen teollisuuden ja talouselämän kanssa omasta rahapolitiikastaan, vaan Suomi rojautti kahdesti hallitsemattomiin devalvaatioihin. Ne olivat kovia iskuja ja myös sille osalle talouselämää, jolla ei ollut halua, taitoa tai mahdollisuuksia suojata valuuttariskejään. Jälkilaskut näistä devalvaatioista myös valtiolle itselleen ovat olleet huikeat.

Myös toisen osapuolen, ay-liikkeen, kanssa hallituksen välit ovat olleet yhtä heikot. Tarpeetomalla piikittelyllä ja puutteellisella neuvottelutaidolla politiikka on ajettu törmäyskurssille ay-liikkeen kanssa. Hallituksen pitäisi tunnustaa se tosiasia, että työntekijöiden korkea järjestäytymisaste Suomessa on myönteinen voimavara silloin, kun joudutaan tekemään oikeudenmukaisia leikkauksia ja supistuksia sekä sopimaan uusista työelämästä koskevista laeista. Hallitus on suhtautunut alusta saakka kielteisesti siihen tosiasiaan, että Suomessa työväestö on historiallisesti ja yhä tänä päivänä varsin tehokkaasti järjestäytynyt.

Yhtä heikkoja ovat olleet hallituksen neuvotteluyritykset opposition kanssa, esimerkkinä tästä vuodenvaihteen neuvottelut pankkituen järjestämisestä. Tärkeä asia ja jo pitkälle valmisteltu sopimus kaadettiin mitättömiin arvovaltasyyhin. Suomalaiset joutuvat maksamaan myös sitä laskua vielä pitkään.

Herra puhemies! Ehkä kaikkein vaarallisinta on, että talouden aallonpohjassa ja katastrofaalisen työttömyyden, erityisesti nuorisotyöttömyyden, olosuhteissa hallitukselta puuttuu myönteinen tulevaisuusvisio, ohjelma, jolla Suomi nostettaisiin ylös lamasta työvoimavaltaiten yritysten työllistämismahdollisuuksia helpottamalla, elinkeinorakennetta monipuolistamalla ja kohdistamalla elvytystä sellaisiin järkeviin hankkeisiin, joiden toteuttamista voitaisiin nyt aikais-
taa.

Näistä syistä vihreät esittävät epäluottamuslausetta Ahon hallitukselle ja esittävät uuden hallituksen muodostamista laajapohjaisena hallituksena, jonka muodostamisneuvotteluihin tulisi kaikkien puolueiden osallistua. Se antaisi uskoa siihen, että kriisitietoisuus Suomessa on ulottunut myös politiikan kentälle saakka, ja osoittaisi, että poliittiset puolueet kykenevät sopimaan välttämättömistä säästötoimista, järkevästä elvytysohjelmasta ja realistisesta suunnitelmasta Suomen ylipaisuneen valtionvelan hoitamiseksi.

Kun välttämättömät tarpeet vuoden 1994 budjetin leikkauksiksi ovat selvästi nähtävissä, niistä tulisi sopia mahdollisimman laajalla poliittisella rintamalla. Näin samalla varmistettaisiin, etteivät leikkaukset kohdistuisi epäoikeudenmukaisesti mihinkään väestöryhmään, vaan laman kustannukset jakaantuisivat tasaisesti niin palkansaajien, yritysten, maatalouden kuin eläkeläistenkin kannettaviksi.

Erityisesti nuorten suomalaisten kannalta on tärkeää, että laman kuorma jakaantuu myös sukupolvien kesken oikeudenmukaisesti. On kohtuutonta, että nuoret joutuvat kantamaan suurimman kuorman joukkotyöttömyytenä ja koulutuspaikkojen puuttumisena ja vielä aikaan lasku valtion veloista lankeaa tämän sukupolven maksettavaksi. Se on tulevaisuuden kannalta todennäköisesti kaikkein kallein ja raskain vaihtoehto.

Poliittinen yhteisvastuu estäisi Suomen ajamisen alas rotkon, jonka pohjalla odottaa kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n holhous ja tiukka saneerausohjelma valtion lisälainoitusmahdollisuuksien ehdyttyä. Kannattaisi herätä vähän ennen sitä.

Herra puhemies! Vientiteollisuuden näkymät ovat Suomen muuta elinkeinoelämää valoisammat. Yksin vientiyritysten varaan ei kuitenkaan Suomen talouskehitystä voida rakentaa. Suomeen on syntynyt eräänlainen dualitalous, jossa yhtäällä on huonosti voiva ja työvaltainen pien-

ten ja keskisuurten yritysten sektori, toisaalla hyvin voiva pääomavaltainen vientisektori. Avainasemassa tässä ovat välilliset työvoimakustannukset, jotka rasittavat erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten sektoria. Yhä nousseet työttömyysvakuutusmaksut yrityspuolella ovat nostamassa Suomen työttömyyslukuja entisestään. Työllistäminen on tullut yrityksille liian kalliiksi.

Yrityssektorin sisäistä tulonjakoa on muutettava siten, että automatisoituneen suurteollisuuden tulee kantaa nykyistä suurempi osuus työvoimakustannuksista. Tämä voidaan järjestää niin, että välillisten työvoimakustannusten laskentaperuste muutetaan jo vuoden 94 alussa joko liikevaihto- tai käyttökateperusteiseksi.

Myös ympäristöverotusta kehittämällä tulee rakenteita muuttua työllisyyttä suosiviksi. Ympäristöverojärjestelmän tuotoilla tulisi alentaa tuloveroja ja välillisiä työvoimakustannuksia. Näin kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvaisivat ja työllistäminen tulisi nykyistä halvemaksi. Tällä jo sinänsä olisi taloutta elvyttäviä vaikutuksia. Muutoksesta hyötyisivät erityisesti palvelualat, rakennusala ja konepajateollisuus. Häviäjiä olisivat massa- ja paperiteollisuus, metallisulatot ja kemian teollisuus.

Ympäristöveroista keskeisin on energiavero, joka tulee kohdistaa uusiutumattomiin energialähteisiin niin, että vero määräytyy 50—50-suhteessa hiilidioksidi- ja energiasisällön perusteella. Veron tulee kohdella kaikkia uusiutumattomia energialähteitä tasapuolisesti. Toisin kuin Ahon hallitus on tehnyt, myös turve tulee lukea uusiutumattomaksi energialähteeksi. Uusiutumattomien energialähteiden verotus suosii erityisesti kotimaisen puuraaka-aineen energiakäyttöä.

Hallituksen kaavailemaa arvonlisäverouudistusta on lykättävä laman ohitse. Nyt se syventäisi lamaa leikkaamalla kysyntää ja lisäisi työttömyyttä erityisesti työvoimavaltaisella palvelusektorilla. Arvonlisäveron vaikutukset mm. matkailualalle tai pieniin työllistäviin palveluyrityksiin olisivat tässä tilanteessa kohtalokkaat.

Myöhemmin arvonlisävero tulee ottaa käyttöön kolmiportaisena niin, että nollaveroluokka koskisi peruselintarvikkeita, taidetta ja kulttuur-
ria, joukkoliikennettä ja haitattomia tuotteita, keskimäinen veroluokka, 10—15 prosenttia, muita tavaroita ja palveluita sekä superverokanta, 22—25 prosenttia, ympäristön kannalta haitallisia tuotteita.

Herra puhemies! Kun koko työvoimasta on työttömänä noin 19 prosenttia, on nuorten työt-

tömyysaste jo 34 prosenttia. Nuorten työttömyyttä lisää myös se, että viime syksynä jäi noin 60 000 hakijaa koulutuspaikkojen ulkopuolelle. Nuorisotyöttömyyden hoitaminen tulisi asettaa talouspolitiikkamme tärkeimmäksi, keskeiseksi tavoitteeksi. Nuorten työllistämiseksi on otettava käyttöön myös uusia, totutuista poikkeavia keinoja, koska pidempi työttömyysaika johtaa helposti syrjäytymiseen ja paluu työmarkkinoille tulee entistä vaikeammaksi.

Tämän vuoksi on myös hyväksyttävä esitys nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömien määräkaisesta palkka-alesta. Vihreiden mielestä näiden nuorten osalta voitaisiin alittaa yleissitovan työehtosopimuksen taso enintään 50 prosentilla korkeintaan kahden ensimmäisen työllistämivuoden aikana. Hallituksen tulisi välittömästi käynnistää kolmikantaneuvottelut työntekijä- ja työnantajajärjestöjen kanssa tämän mahdollistamiseksi. On myös lisättävä joustoa työpaikoilla työajoissa, vuosilomissa ja ylityökorvauksissa. Kriisiyrityksissä tulisi sallia työpaikkakohtaiset poikkeamat työehtosopimuksissa silloin, kun työntekijät tällaisen järjestelyn hyväksyvät.

Herra puhemies! Puolen miljoonan työttömyys ei Suomessa ole enää pelkkää suhdanne-työttömyyttä, kuten täällä on tänään jo useamman kerran mainittu, vaan on nähtävissä, että automaatio ja keskittyminen johtaa koko Euroopassa jopa 20 prosentin massatyöttömyyteen tulevana vuosikymmeninä. Joukkotyöttömyyttä voitaisiin alentaa jakamalla työ entistä oikeudenmukaisemmin työaikaa lyhentämällä. Työajan lyhentäminen ja samalla palkkojen alentaminen esimerkiksi 10 prosentilla saattaisi merkitä jopa 200 000 uuden työpaikan syntymistä. Päivittäisen työajan lyhentämisen vaihtoehtoina tulisi ottaa käyttöön myös tehokkaat koulutus- ja sapattivapaja järjestelmät.

Rakenteellinen työttömyys ei koske kaikkia aloja. Onkin perusteltua ajatella, että valmiutta siirtyä työtehtävistä toisiin ja tehdä hyvin monenlaisia töitä työuran aikana pitää entisestään kehittää. Koulutuksen ei pidä niinkään tähdätä kapeisiin ammattiloihin specialisoitumiseen vaan sellaisten yleisvalmiuksien ja yleissivistyksen luomiseen, joka mahdollistaa luontevasti tällaiset muutokset.

Nykyistä työttömyyskoulutusta tulee kehittää entistä motivoivammaksi esimerkiksi jakamalla työttömille koulutus-vouchereita, joilla voi hakeutua haluamaansa koulutukseen. Tämä loisi myös kokonaan uudenlaista koulutustarjontaa. Yritysten antamaa koulutusta tulee kehittää tu-

kemalla oppisopimuskoulutusta nykyistä enemmän. Myönteisiä esimerkkejä uudesta ajattelusta ovat myös oppilaitosten käynnistämät työpajat, jotka voivat tarjota nykyistä enemmän työllistämismahdollisuuksia.

Kotitalouksien liikevaihdoksi on arvioitu noin 280 miljardia markkaa vuodessa. Kotitalouksien tarjoama työllistämispotentiaali tulisi hyödyntää luomalla järjestelmä, jossa perhe voisi palkata yhden henkilön ja vähentää tälle maksettavan palkan omista verotettavista tuloistaan.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen elvytyksen mielekkäimmät hankkeet löytyvät ympäristönsuojelun ja ympäristöystävällisen energiatuotannon piiristä. Monissa kunnissa on jo kokemusta kierrätys- ja uudelleenkäyttöverstaiden tarjoamista työpaikoista nuorille. Jäteraaka-aineen kierrätys ja uudelleenkäyttö tarjoaa valtavan työllistämispotentiaalin, kun kierrätysjärjestelmä Suomessa suunnitellaan tehokkaaksi. Siihen tarvitaan järkevää lainsäädäntöä ja tehokasta ympäristöverotusta. Suoraan ja verohelpotuksin on tuettava energiapuun keruuta ja käyttöä, kierrätystä, energiansäästöhankkeita, ympäristön parannustöitä, rautatieverkon ja joukkoliikenteen kehittämistä ja vanhan rakennuskannan saneerausta.

Vaikka naapurimaamme Venäjän talous on vielä melkoisessa kaaoksessa, jo nyt on nähtävissä sen talouden elpymisen luomat mahdollisuudet myös Suomelle. Rautatieverkkoa parantamalla ja Suomen satamien kautta kulkevaa transitliikennettä kehittämällä luo uusi Venäjän-kauppa mahdollisuuksia myös Suomelle.

Puhemies! Suomen vientiteollisuus on liian yksipuolista. 40 prosenttia vientituloistamme tulee puunjalostuksesta, toiset 40 prosenttia metalliteollisuudesta. Keskeinen osa metalliteollisuuttamme on lisäksi puunjalostusteollisuuden koneistusta. Tämä rakenne tekee Suomen viennistä poikkeuksellisen suhdanneherkkää. Pienten ja keskisuurten yritysten osuus viennistämme on vain 15 prosenttia, kun se esimerkiksi Saksassa on 45 prosenttia.

Uusteollistamisesta on tullut päivän iskusana. Haavikko — Keskinen — Pietiläinen laskevat kirjassaan Suomen tauti, että yksi 100 miljoonan liikevaihdon yritys työllistää parisataa ihmistä. Nopeasti kasvava yritys pääsee tällaiseen liikevaihtoon kymmenessä vuodessa. Tuhat tällaista uutta yritystä merkitsisi 200 000 uuden työpaikan syntymistä. Mutta kuinka?

Avainasemassa on koulutus, tutkimus ja tuotekehityksen tukeminen. Pienten ja keskisuurten

yritysten vientimahdollisuuksia on myös valtion puolelta aktiivisesti kehitettävä. Tähän pääsemiseksi tulisi luoda 90-luvun teollisuus- ja elinkeinopoliittinen ohjelma, jossa kartoitetaan Suomen vahvuustekijät ja asetetaan tavoitteeksi elinkeinorakenteen monipuolistaminen. Erityistä painoa tulee panna tietotekniikan, tiedonvälitystekniikan, uusien energiamuotojen sekä ympäristönsuojelu- ja kierrätystekniikan, koulutuksen, tutkimuksen ja tuotesuunnittelun kehittämiseen sekä uusien yritysten syntyyn näillä aloilla.

Ympäristönsuojeluinvestoinnit ovat itse asiassa maailmankaupassa nopeimmin kasvava markkina-ala. Korkeat ympäristönormit ja tehokas energian säästö Suomessa vauhdittavat suomalaisten yritysten mahdollisuuksia ympäristö- ja säästötalouden kansainvälisillä markkinoilla. Nämä markkinat kasvavat myös Venäjällä ja muualla Keski- ja Itä-Euroopassa. Suomen on nykyistä aktiivisemmin oltava mukana kansainvälisissä kehitys- ja avustushankkeissa Itä-Eurooppaan. Muuten olemme tilanteessa, jossa eurooppalaiset, amerikkalaiset ja japanilaiset yritykset valtaavat ympäristötalouden markkinat myös Suomen lähialueilla.

Puhemies! Suomalaiseen megalomiatietoon on viime aikoina kuulunut, että viidennen ydinvoimalan rakentamisella hoidamme kerralla taloutemme ja työllisyytemme kuntoon. On ollut vastenmielisiä seurata, että myös jotkut ay-liikkeen edustajat levittävät tätä ilosanomaa kovin kriittittömästi. Ydinvoima-ajatuksen taakse sisältyy visio Suomesta energiaparatiisina, halvan energian maana Euroopassa. Näin Suomi vetäisi puoleensa halpaa energiaa tarvitsevaa teollisuutta, metallisulattoja ja paljon energiaa vaativia puunjalostuksen prosesseja.

Suomea todennäköisempiä energiaparatiiseja ovat kuitenkin maat, joilla on käytössään runsaasti omia energialähteitä ja luonnonvaroja. Sen sijaan oma luonnonvaramme puu on täällä aliarvostettu ja alikäytetty energialähde. Ydinvoima-Suomen sijaan on kehitettävä suomalaista osaamista ja uusia tuotannonaloja, ympäristönsuojelutekniikkaa ja energian säästöä. Euroopan prosessiteollisuuden paratiisiksi ei Suomella ole edellytyksiä eikä se ole suomalaisten eikä Suomen luonnon kannalta toivottava tulevaisuus.

Puhemies! Vaikka 80-luvun lopun Suomi juppeineen, kiinteistöbisneksineen ja ylikuumenneine pörssineen oli työllisyyden kannalta nykyistä paremmassa tilanteessa, oli nopealla taloudellisella kasvulla myös monia varjopuolia. Suomen valtasi henkinen tyhjiö, joka nyt laman aikana

on erityisen selvästi nähtävissä. Kun yhä harvempi voi enää pitää kuluttamista elämänsisältönään, joudutaan uudestaan peräämään elämän perusarvoja. Se on nykyisessä lamatilanteessa hyvä asia.

Myös luonnon ja ympäristön kannalta ylikuumentunut talous oli huono vaihtoehto. Rakennetussa ympäristössämme näemme huonon suunnittelun ja nopean rakentamisen jälkiä, jotka seuraavat meitä vielä pitkään. Teollisuushaljeja ja lähiöitä nousi kuin sieninä sateella, ja jokainen itseään kunnioittava kaupunki halusi ainakin pätjän moottoritietä sisään- ja ulosmenoliikenteeseensä. Monet noususuhdanteen investoinnit asfalttiin tai energiaa kuluttaviin lämmitettyihin kuutiometreihin ovat tänään nähtävissä hukkainvestoinneiksi, turhaksi työksi.

Uutta 80-luvun lopun kaltaista holtitonta kasvukautta ei Suomi enää tarvitse. Laman tuoma uudelleenarvioinnin hetki antaa meille mahdollisuudet kehittää Suomen 90-luvun taloutta myös ympäristön kannalta kestävien periaatteiden mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vihreän eduskuntaryhmän puolesta ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että

1) on viipymättä valmisteltava 1990-luvun teollisuus- ja elinkeinopoliittinen ohjelma, jolla pyritään Suomen elinkeinorakenteen monipuolistamiseen ja ympäristön kannalta kestävä kehityksen toteuttamiseen taloudessa,

2) erityiseksi painopisteeksi otetaan ympäristötalouteen, ympäristönsuojeluun, kierrätykseen ja informaatiotekniikkaan liittyvien työpaikkojen luominen,

3) työvoimavaltaiten yritysten työvoimakustannuksia helpotetaan muuttamalla välilliset työvoimakustannukset liikevaihtoperusteisiksi,

4) tuloverotusta ja yritysten työvoimakustannuksia kevennetään ympäristöverojärjestelmää kehittämällä,

5) arvonlisäverouudistusta lykätään laman ylitse,

6) talouspolitiikan keskeiseksi päämääräksi otetaan nuorisotyöttömyyden nopea vähentäminen järjestäen nuorille yhteiskuntatukua työ- tai koulutuspäivästä,

7) rakenteellista työttömyyttä on vähennettävä työtä nykyistä oikeudenmukaisemmin jakamalla,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit ja koko oppositio ovat kaa-taneet hallituksen niskaan ja vastattavaksi välikysymyksen, joka on eräänlainen kokovartalo-kuva tämän hetken ongelmista. Välikysymys antaa oikean kuvan Suomen tilanteesta, mutta se ei välttämättä anna hyvää kuvaa välikysyjistä. Syyt ja syylliset on onnellisella tavalla sotkettu jättämällä samalla osa asioista kertomatta ja osaa taas on paisuteltu mielin määrin.

Kun tunteet tällaisessa kaikessa ovat aina vahvasti mukana, niin kerrotaanpa asia vähän toisin sanoin: aika ja paikka sama kuin välikysymyksessä, henkilöt samat, näkökulma vain toinen, se todempi.

Niin, olipa kerran onnellinen maa, joka sai 25 vuoden jälkeen toisenlaisen hallituksen. Hallitus oli koottu voimista, joissa oli niin vaihtoehtoa kuin vanhaa ja kokenuttakin. Koska ajat olivat vielä hyvät mutta näkymät uhkaavat, kokosivat hallitus ja sen vahvimmat prinssit ohjelmaansa kaikki hyvät asiat. Vain yhden sanan he unohtivat: sanan "jos". Kuukaudet kuluivat, ja tapahumat etenivät. Lähes kaikki meni huonosti tuossa hyvässä maassa. Kaikki olisi mennyt hyvin, jos suuren naapurin kauppa olisi vetänyt niin kuin ennen vanhan kuninkaan aikana. Kaikki olisi mennyt hyvin, jos eteläiset ja läntiset naapurit olisivat ostaneet kaiken sen, mitä ennenkin olivat ostaneet, ja lisäksi 3 prosenttia päälle. Kaikki olisi mennyt hyvin, jos kaikki tuon hyvän maan köyhät ja rikkaat eivät olisi hyvinä aikoina ottaneet lisää velkaa ollakseen vielä rikkaampia ja vielä hyvinvoivempia.

Kaikki olisi ehkä myös mennyt hyvin, jos yksi kolmesta prinssistä ei olisi kokenut tulleen toisten hylkäämäksi. Hän oli kerran päättänyt, ettei enää kisaile kahden muun kanssa, mutta ajatukset olivatkin muuttuneet. Hän oli havainnut, että kahden muun prinssin ystävät etenivät kuninkaan tehtävissä, hänen ystävänsä eivät. Siksi hän päätti: Ensi kerralla minun nimeni on vaihtoehto.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen ensimmäisessä kappaleessa luetellaan kaikki Ahon hallituksen hyvät tavoitteet, toinen kappale kertoo epäonnistumisista ja seuraavat yrittävät selittää tätä kaikkea. Kysyn tänään kuitenkin sitä missä on rehellisyys, kun jätetään kertomatta edellisten hallitusten tekemä rahamarkkinoiden

vapauttaminen, ulkomaisen velkarahan tunkeutuminen Suomeen, holtiton asuntomarkkinoiden hinnannousu ja jatkuva työvoiman oheiskustannuksia nostanut talous- ja sosiaalipolitiikan yleislinja. Lyhyesti sanottuna: miksi syylliset kiistävät osallisuutensa syyllisyydestä?

Merkillepantavaa onkin, että sosialidemokraatit, se kolmas prinssi, johdonmukaisesti unohtavat Suomen ecukytken, EY-jäsenhakemuksen, avoimet raha- ja rahoitusmarkkinat Euroopassa sekä sen, että täysin avoimessa kilpailussa ei auta mikään muu kuin oma osaaminen ja kykeneminen, niin epämurkua ja epäeettistä kuin se saattaakin olla. Jopa Suomen tulos-oleva Eta-jäsenyysskin on onnellisesti unohdettu analyyseista.

Arvoisa puhemies! Taloudellinen tilanteemme on todellakin huolestuttava. Valtion ja samalla koko kansantalouden velkaantuminen on räjähdysmäisesti nousussa. Velan määrä on luokkaa 200 miljardia eli noin 40 prosenttia bruttokansantuotteesta, 500 miljardista. Luku on lisäksi kasvamassa niin, että joka vuosi tulee 80—100 miljardia lisää. Nyt hallitus on päättänyt pysäyttää velan kasvun vuoteen 95 mennessä 70 prosenttiin eli 350 miljardiin. Kova ja hyvä tavoite!

Kolmannen prinssin välikysymyksessä jää vain epäselväksi se, mitä kysytään. Samassa kysymyksessä kannetaan huolta yritysten pysytystä pysymisestä ja työttömyysturvamaksujen korkeudesta ja saman tien päivitetään sitä, että sosiaalista turvaverkkoa ollaan leikkaamassa. Itse asiassa kysymyksen voi ymmärtää niin, että oppositio on huolissaan siitä, ettei ikiliikkujaa tai alkemistisia keinoja ole vielä keksitty. Niillähän voitaisiin luoda kaikkea hyvää kaikille tekemättä juuri mitään tai ainakaan ottamatta keneltäkään mitään. Onneksi sivutuotteena on jälleen uudestaan keksitetty eräs politiikassa välttämättömä työkalu: katteettomien lupausten puppusnageneraattori.

Arvoisa puhemies! On totta, että maamme henkinen ja moraalinen tilanne on myös poikkeava, etten sanoisi masentava. Kun historiallisesti 50 viime vuoden aikana kaikissa vaikeissa tilanteissa on löytynyt kansallinen konsensus, yhteisymmärrys ja yhteistyö, ongelmien selvittämiseksi, ollaan nyt törmäyskurssilla. On käynyt kuten vanhassa lastensadussa muutettavat muuttaen: Kansa ei tottele eduskuntaa, eduskunta ei tottele markkinoita, markkinat eivät tottele hallitusta, hallitus ei tottele ay-liikettä, ay-liike ei tottele jäseniään, ja kansa ei saa sitä hyvää, mitä se on tottunut saamaan, ja kansan-

edustajatkin vähän ilkeilevät niin hallitukselle kuin oppositiollekin.

Kaikilta meiltä on kysytty, eivätkö vain Ahon hallitus ja kristilliset siinä mukana ole tähän kaikkeen syyllisiä. Niin, syylliset mihin? Siihenkö, että vienti vetää ja hintakilpailukyky on ennätysmäisen korkea? Siihenkö, että vaihtotase korjaantuu nopeasti paranevan kauppataseen kautta? Syyllinen siihen, että pörssikurssit ovat nousemassa kohtuuttoman alhaiselta tasoltaan. Vai onko huono asia, että markkinakorot ovat laskeneet lähes puoleen pahimmalta tasoltaan? Ehkä markan sinänsä lievä vahvistuminenkaan ei välttämättä ole huono asia vai kuinka? Silti hallituksen on kannettava vastuunsa. Tilanne on todella vakava, ja virheitäkin on tehty.

Oikeaakin syyllisyyttä on paljon. Pitkällä aikavälillä tuhoisinta on ollut se suurten johdolla ja muidenkin puolueiden ynnä eturyhmien kanssa harjoitettu politiikka, jolla kansan henkistä ja hengellistä arvoperustaa on lahotettu. Itse asiassa voimme vakavasti lukea, mitä kootusti ja yksikantaan on sanottu Viidennen Mooseksen kirjan luvussa 28, erityisesti jakeissa 43 ja 44 tällaisen asian kohdalla: "Muukalainen, joka asuu keskuudessasi, kohooa sinun ylitsesi yhä ylemmäksi, mutta sinä painut aina alemmaksi. Hän lainaa sinulle, mutta sinä et voi lainata hänelle. Hän tulee pääksi, mutta sinä hännäksi."

Erään juhlan jälkeen piirsi käsi seinään sanat "punnittu ja köykäiseksi havaittu". Miten on käynyt suomalaisen kulutusjuhlan jäljiltä? Lukevatko seinässä sanat: "Tärkeimmät asiat elämässä unohtuivat"? Henkinen, hengellinen ja moraalinen liittyvät elämässä kiinteästi toisiinsa. Jos jumalanpelko ja lähimmäisenrakkaus on pantu viralta, ei ole helppo enää löytää muuta moraalista perustaa, jolla uhrautuminen yhteis-hyvän puolesta olisi mahdollista. Filosofit puhuvat kauniisti yhteisestä hyvästä ja moraalitunnosta ihmisessä. Nämä ovat kevyitä käsitteitä silloin, kun intohimot raastavat ja omasta tulisi luopua.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme nyt elämän suojelua, ei ainoastaan ihmiselämän suojelua, joka sekin on laiminlyöty, eikä ainoastaan luomakunnan suojelua, johon suunnattomat ongelmat ovat meitä vähitellen herättäneet. Me tarvitsemme ja olisimme tarvinneet ihmisten työpanoksen suojelua, ihmisten elämäntyön suojelua, sanalla sanoen ihmisten rehellisen taloudellisen toiminnan suojelua. Mutta toisinhan on käynyt, kun kasinopelien ja ylivelkaantumisen jälkeen on jouduttu mittavaan omaisuuden uus-

jakoon epäoikeudenmukaisten konkurssien ja perhekohtaisten kriisitilanteiden kautta.

Kymmenen käskyn antaja antoi ohjeet elämän suojelusta: "älä tapa, älä varasta" jne. Hän antoi myös ohjeita taloudellisen toiminnan suojelusta. Tuo puhemiestenkin pöydällä seisova Sana kertoo nämäkin ohjeet. Pähkinänkuoreen asetettuina ne olivat seuraavat:

Jokainen omisti työpaikkansa eli maansa, joka oli jaettu arpomalla ja oikeudenmukaisesti. Maan voi joutua myymään, mutta sen sai ilmaiseksi takaisin riemuvuotena eli 50. vuotena. Hinta määrytyi odotettavissa olevan satomäärän mukaan. Kaupassa ei käytetty kysynnän ja tarjonnan kaavaa. Velkaa saattoi joutua ottamaan sosiaalisista syistä, mutta nämä tuli antaa anteeksi joka seitsemäs vuosi eli sapattivuotena. Näiden velkojen korko oli sitä paitsi 0 prosenttia. Keskitettyä vallankäyttöä ei hyväksytty, vaan kansan olisi lain pohjalta pitänyt kyetä itse johtamaan itseään ja vapaaehtoisesti noudattaa näitä käskyjä.

Teesit tähän päivään ovat: Mahdollisimman monen tulisi omistaa oma työpaikkansa. Tämä ei tarkoita sitä, ettei kaikki työ olisi yhtä arvokasta. Mutta työhön, palkkaan ja omistamiseen liittyvän vallan, vastuun ja kaikesta tästä saatavan taloudellisen hyödyn tulisi olla tasapainossa keskenään, paljon paremmassa tasapainossa kuin tänään on asianlaita.

Rahatalouden pitäisi perustua reaalityönteon. Oikea perusta ei ole spekulatiivinen kysynnän ja tarjonnan laki vaan tehdyn työn määrä ja odotettavissa oleva taloudellinen tulos.

Kolmanneksi totean, että sosiaalinen järjestelmäme on liian kasvoton ja ongelmakohtia salliva.

Väitän, että näitä kaikkia perussääntöjä vastaan on rikottu ja siksi käsissämme ovat kasinopelin rauniot, pankkimailman ongelmat, ylivelkaantuneet asuntovelalliset ja katkeroituvat yrittäjät, puhumattakaan yli 400 000 työttömästä.

Siksi me tarvitsemme nyt kansallisen taloudenpidon ohjelman, tarvitsemme yhteisvastuuta leikkauksissa ja työnteon lisäämisessä ja koron maksussa. (Ed. Gustafsson: Tätä oppositiokin edellyttää!) Miksi toiset maksavat 14 prosenttia ja toiset saavat 10 prosenttia? Olemmeko veljiä ja sisaria vai ryöstäjiä ja ryöstettyjä? (Ed. Gustafsson: Kristilliset ovat hallituksessa!) Miksi toiset saavat korvausta ei-minkään tekemisestä ja toiset tekevät työtä yli määrän? Miksi toiset puhuvat yhteisvastuusta ja puolustavat vain saavutettuja etuja, joilla ei nyt enää ole reaalityönteon perustaa

suomalaisessa taloudessa? Nyt on yhteisen pihan lakaisun aika.

Samalla joudumme vakavasti miettimään, mikä on taloudenpidon tulevaisuus. En jaksa uskoa sellaiseen tulevaisuuteen, joka rakentuu täystyöllisyyteen ja jatkuvaan taloudelliseen kasvuun. Ei, vaan meidän on nykyistä alemmalla tulotasolla suostuttava työn osittamiseen, työn uudelleenjakoon ja työn vuorotteluun. Tämä kyllä varsin hyvin istuu siihen ajatukseen, että todellinen tuottavuus perustuu osaamiseen ja uuden luomiseen, ei vanhoissa raiteissa kulkemiseen. Tämä elämäntapa mahdollistaisi myös käytännössä paljon puhutun luonnon säästämisen. Silti työtä ja palvelutehtäviä ei tule puuttumaan. Sen tietää jokainen vanhusten ja monien apua tarvitsevien parissa työskentelevä.

Arvoisa puhemies! On tarpeen myös arvioida sitä, olemmeko itse tehneet kaiken voitavamme taloutemme käynnistämiseksi. Suomalaista kauppapolitiikkaa ja ulkoasiainhallintoa uhkaa EY-halvaus, kun pätevimmat voimat ovat tutkimassa, tulkitsemassa ja hoitamassa Suomen EY-neuvotteluja ja loputonta direktiivien labyrinttia. Nyt voimavaroja tulisi suunnata todelliseen kaupankäyntiin ja uusien suhteiden avaamiseen.

Suomen taloutta ei käännettä nousuun tuketumalla taantuvaan ja ikääntyvään Eurooppaan. Paperimarkkinamme ovat tällä hetkellä kenties juuri siellä, mutta talouden dynamiikka löytyy jo nyt muualta. Nimenomaan nousevat Kaukoidän maat vetävät niiden yritysten viennin, jotka ovat uskaltaneet ja osanneet sinne suuntautua. (Ed. V. Laukkanen: Ja romahduttaa Euroopan!) Suomalaisten tulisi nyt erityisesti välttää direktiivitautia. Kaikki hyvät ehdotukset, jotka koskevat mm. ympäristönsuojelua ja muita eettisesti perusteltuja standardeja, on syytä ottaa käyttöön. Muuten suomalaisten tulee itse huolehtia itsestään. (Ed. Aittoniemi: EY:tä ajetaan kuin käärmettä pyssyyn!)

Arvoisa puhemies! Hallituksen ja sen suurten puolueiden ei ole viisasta juuttua vastakohtasetteluun työmarkkinajärjestöjen tai ay-liikkeen kanssa. Kaikkein vähiten viisasta tämä olisi pienimmän hallituspuolueen, pikkupikku prinsin kannalta. Siinä voisi vähitellen tulla sama tunne kuin tunnetussa kertomuksessa ns. pään lyömisestä Karjalan mäntyyn. Edellytämme vain, että puolin ja toisin ollaan valmiita järjeviin joustoihin.

Esimerkkejä joustamattomuudesta kyllä löytyy. Onko joustoa se, että kahdesta paikasta samaan tasoihin korvauksen? Toinen tulopaikka

on avoimilla työmarkkinoilla 40 tunnin työstä saatuna korvauksena. Toinen mahdollisuus on nostaa työttömyyskorvausta, jonka markkamäärä perustuu kahden vuoden takaiseen korkeasuhdanteen aikana saatuun tuloon. Markkamäärät voivat helpostikin olla samat. Näin voi tänä päivänä käydä eräillä korkean työttömyyden aloilla.

Tai onko viisasta sellainen joustamattomuus, jossa paikallinen yrityskohtainen työsopimus riitautetaan oikeudessa sillä seurauksella, että yritys menee konkurssiin ja kymmenet työntekijät joutuvat työttömiksi?

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä edellyttää terveitä joustoja, vastuullista työmarkkinaratkaisua ja työttömyyden tason olennaista laskua. Aivan yksiselitteisen selvää on, että jatkossakin tarvitaan säästeliääseen ja viisaan taloudenpidon ohjelmaa. Hallituksen tekemien leikkausten yksityiskohdista voidaan aina keskustella, mutta yleislinjalle ei ole vaihtoehtoa. Kakkua voidaan syödä vain niin paljon kuin sitä on leivottu. Sen tosiasian edessä ovat kaikki tulevatkin hallitukset.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä kannattaa yksinkertaista päiväjärjestyksen siirtymistä.

Ed. Rätty merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Keskustan leikki silakoilla ja verenseisauksella on käynyt kansakunnalle kalliiksi. (Ed. Jaakonsaari: Ruoto on kurkussa!) — Pilkatun silakan sijasta suomalaisilla on jäljellä enää ruoto, ed. Jaakonsaari, ja sekin pahasti kurkussa poikittain. — Kansanlääkinnällä leikkiminen eli verenseisauttaminen on sekin mennyt täydellisesti pieleen, niin että Suomen kansantalouden veret ovat seisautuneet kokonaan. Toisaalta ulospäin suuntautuva rahavuoto jatkuu edelleen kiihtyvällä vauhdilla. Keskustasta ei ole sen paremmin ravintoterapeutiksi kuin kansanparantajaksi. Jos keskustalle jotain kansanlääkintätointa voisi suositella, niin kuppauksella olisi sille kokeusperäisenä harrastuksena sopivin.

Samassa yhteydessä voidaan myös todeta, ettei keskustajohtoisen hallituksen tarjoama talous- ja työllisyyspoliittinen vaihtoehto ole tuonut siunausta kansallemme. Kaksi vuotta istuneen Ahon hallituksen toimiaika on ollut itsenäisyytemme historian nopeinta syöksylaskua kohti

Euroopan syvintä talouskuilun pohjaa. (Ed. Skinnari: Sikatalous!)

Istuva hallitus lupasi hallitusohjelmassaan kaksi vuotta sitten pienentää maamme vaihtotaseen alijäämää ja pysäyttää velkaantumisen ulkomaille. Samoin se aikoi jäädyttää valtion menot, taltuttaa inflaation alle kilpailijamaidemme tason, alentaa työvoimakustannuksia sekä turvata työllisyyden. Lisäksi tavoitteeksi otettiin vakaan markan säilyttäminen ja kohtuullisen korkotason ylläpitäminen.

Nyt nämä hallitusohjelmassa edelleenkin olevat tavoitteet kuulostavat lähinnä vitsinkerronnan suomenmestaruuskilpailujen alkusarjan juuilta. Hallitusohjelman keskeisistä tavoitteista ei ole pystytty toteuttamaan käytännössä juuri mitään, lukuun ottamatta inflaation alas painamista ja jonkin asteista työvoimakustannusten alentumista. Jälkimmäisestä voidaan keskustella pitkäänkin, onko tavoite toteutunut suunnitelmallisesti vai pelkästään talouden syöksykierteen sivuvaikutuksena. Onkohan yksikään aikaisempi hallitus epäonnistunut yhtä täydellisesti tärkeimmissä tavoitteissaan kuin istuva Ahon hallitus? Veikkaanpa, ettei ole. Mikäli näin olisi käynyt, olisi tällainen hallitus vetänyt oikeat johtopäätökset ja pyytänyt kauniisti eroa tasavallan presidentiltä. (Ed. Skinnari: Miksi kauhiasti?)

Ilmeisesti keskustapuolueen kansanperinteen vaalinnassa on otettu ohjenuoraksi kuitenkin lausahdus: "Vahva usko vie vaikka läpi harmaan kiven." Tässä kansantalouden harmaassa kivesä on hallituksen pää kuitenkin tähän saakka pelkästään kolhiintunut ilman myönteisiä tuloksia. Seurauksena on ollut ainoastaan paha päänsärky ja isoja ruhjeita niin hallitukselle itselleen kuin hallituspuolueillekin, mutta ennen kaikkea syyttömälle Suomen kansalle, ellei syyksi lasketa sitten keskustan äänestämistä viime eduskuntavaaleissa. (Ed. Skinnari: Kyllä se oli aika paha juttu!)

Arvoisa puhemies! Hallitus vannoi toimikautensa alussa kovan ja vakaan markan politiikan puolesta. Se halusi pitää kiinni yliarvostetusta Suomen markasta ja satoi yliömpäisesti markan arvon eurovaluuttaan ecuun. Tämä tehtiin kaiken lisäksi — vastoin useiden asiantuntijoiden ja myös SMP:n varoituksia — ilman markan arvon ulkoista alentamista eli devalvaatiota. — Väistämättömänä seurauksena tästä toimenpiteestä oli se, että markka jouduttiin pakon edessä melko pian devalvoimaan. Devalvaatioita jouduttiin lyhyellä aikavälillä tekemään kaksi. Tämän li-

säksi markan arvo oli pakko päästää kellumaan suhteessa muihin valuuttoihin.

Kaikesta tästä on ollut seurauksena se, että markka on devalvoitunut tarkasteluajankohdasta riippuen 20—30 prosenttia. Markan arvon heikkenemisestä on ollut niin myönteisiä kuin kielteisiäkin seurauksia. Myönteinen vaikutus on ollut se, että edes yksi hallituksen tavoitteista eli työvoimakustannusten alentuminen on toteutunut. Tämä on tapahtunut sen kustannuksella, että Suomen markan arvon alentuessa suomalaisten työntekijöiden ostovoima on kansainvälisesti merkittävästi alentunut. Luonnollisestikaan tämä ei ole aivan täysimääräisesti tuntunut kansalaisten ostovoiman alentumisena, mutta tässäkin suhteessa on heikentymistä olennaisesti tapahtunut.

Kaikkien näiden toimenpiteiden ansiosta vientiteollisuutemme kilpailukyky on parantunut viimeisen reilun vuoden kuluessa yli 30 prosenttia. Tämän ansiosta vientiteollisuus on lähtenyt vetämään ja merkittäviäkin kauppvoja on saatu aikaan. (Ed. Ala-Nissilä: Sehän on hyvä!) Kauppataaseessa on päästy tuntuvaan ylijäämään, mutta vaihtotaseeseen tämä ei ole vielä tuonut olennaisia parannuksia johtuen lähinnä ulkomaan lainojen hoitokuluista ja ehkä myös matkustustaseen alijäämäisyydestä. Ulkomaisten lainojen korkokulut nousevat ensi vuonna jo 30 miljardiin markkaan eli vievät kaikki tuloverotuksella saatavat tuotot valtion kukkarosta.

Tulevaisuutta ajatellen kaikkein vakavin istuvan hallituksen aikaansaamista kielteisistä seurauksista on ilman muuta ulkomaanvelkamme räjähdysmäinen kasvu. Kansantalouden ulkomainen nettovelka oli ennen Ahon hallituksen valtaantuloa noin 150 miljardia markkaa, kuluvan vuoden lopussa sen arvioidaan lähentelevän 300:aa miljardia markkaa, mikä tarkoittaa noin 50:tä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan velka tulee vielä lähivuosina kasvamaan niin, että se on vuonna 1996 tai 1997 400 miljardin markan rajan saavuttanut. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomen ulkomaanvelka on yhtä suuri kuin vuosittainen bruttokansantuotteemme ja yli kaksi kertaa valtion budjetin suuruinen. Tämän suuruisen velan hoitokustannukset nousevat vuodessa pelkkien korkojen osalta jo noin 40 miljardiin markkaan.

Nämäkin luvut edellyttävät sitä paitsi ensi vuodesta alkaen vähintään 3 prosentin suuruisia kansantuotteen kasvua ja kaikkien suunniteltujen säästöjen toteuttamista. Jos edellytetty kas-

vuennuste ei esimerkiksi tärkeimpien kauppakumppaniemme heikon talouskehityksen takia toteutuisikaan, tulisi velkamme kasvamaan pitkälle 2000-luvulle ja lähelle 100:aa prosenttia kansantuotteesta. Tosin silloin ei kukaan meille enää edes rahaa lainaisikaan.

Tämä kaikki merkitsee sitä, että tulevina vuosina ja vuosikymmeninä noin puolet valtion budjetin menoista olisi ulkomaanvelan hoitokustannuksia. Voimme vain kuvitella, mitä tämän kaltainen kehitys tulee tuomaan mukanaan tulevien sukupolvien mahdollisuuksiin tehdä sosiaali- ja eläkepoliittisia tai muita uudistuksia.

Olemme sitoneet Ahon hallituksen ajamalla talouspolitiikalla lastemme ja ehkäpä jopa lastenlastemme tulevaisuuden ulkomaisten lainantantajien talutusnuoraan. Suomi on jo käytännössä myyty kansainvälisille rahoittajapiireille ja tulomme tanssimaan heidän pillinsä mukaan pitkälle 2000-luvulle. Pidän tätä kehitystä lähes yhtä vaarallisena kuin Ahon hallituksen tavoittelemaa Euroopan yhteisön täysjäsenyyttä. On todellinen ihme, mikäli Suomea voidaan vielä 10 tai 20 vuoden kuluttua pitää itsenäisenä tai itsemääräämisoikeutta käyttävänä valtiona, kun sitä taluttavat sekä kansainväliset rahoittajapiirit että Euroopan yhteisön komissio.

Yhtä vaikea ja kotimaassa vielä enemmän käytännön välittömiä kielteisiä seuraamuksia mukanaan tuova ongelma on ennätysuureksi räjähtänyt työttömyys. Nykyisen hallituksen aloittaessa toimintansa maassamme oli työttöminä noin 200 000 henkeä. Viimeisimpien ennusteiden mukaan tulevana kesänä ylitetään puolen miljoonan työttömien raja. Ahon hallituksen varsin lyhyen toimintakauden aikana työttömyys on siis kasvanut lähes 150 prosenttia.

Kaikkein nurinkurisinta tässä tilanteessa on se, ettei hallitus käytännössä ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin joukkotyöttömyyden vähentämiseksi. Päinvastoin hallitus on passiivinen työttömyyden hoitamisessa, mutta toisaalta se on erittäin aktiivinen aiheuttaessaan työttömien määrän lisääntymistä. Näin hallitus menettelee silloin, kun se jatkuvasti lisää rasitteita työvoimavaltaisille pk-yrityksille. Tästä on eräänä esimerkkinä täällä jo edellä ollut työttömyysvakuutusmaksun nostaminen nopealla aikataululla 0,6 prosentista 6 prosenttiin. Kuinka voidaan kuvitella, että pieni ja vähäpääomainen työvoimavaltainen yritys pystyisi enää työllistämään palveluksessaan olevia, saatikka ottamaan uusia työntekijöitä, kun sen työvoimakustannukset kasvavat lyhyessä ajassa useilla prosenteilla? Näin

samaan aikaan kun kotimainen kulutuskysyntä romahtaa työttömyyden ja hallituksen tekemien kansalaisten ostovoimaa heikentävien toimenpiteiden takia.

Olisi luultu jopa hallituksen talouspoliittisten asiantuntijoiden pystyneen järjeleämään, että kun kerran maamme lainaa valtavia määriä rahaa ulkomailta, se tulisi merkittävältä osaltaan käyttää työllistäviin ja elinkeinoelämää elvyttämään tarkoituksiin. Tällöin ainakin osa työttömistä saisi järkevää työtä, samalla kun heidän ostovoimansa lisääntyisi. Tämä puolestaan saisi aikaan kotimarkkinoiden elpymistä ja kuntien ja valtion verotulojen lisääntymistä. Se taas vähentäisi valtion velanottotarvetta ja paineita kansalaisten etuuksien supistamiseen.

Valitettavasti hallitus on kuitenkin valinnut linjan, jossa se mieluummin maksaa ilman omaa syytään työttömiksi joutuneille siitä, että he ovat kotona saamatta tehdä yhtään mitään. Päinvastasta vaihtoehtoa ei ilmeisesti ole edes haluttu ajatella. Mielestäni hallituksen tulisi väärin talousprofeettojensa sijaan kuunnella käytännön toimenpiteissä kannuksensa ansainnutta henkilöä eli Masa-Yardsin toimitusjohtajaa Martin Saarikangasta. Hänessä meillä olisi todellista talouspoliittista järkeä ja näkemystä toisin kuin valtiovarainministeriön korkeimmissa virkamiehissä. Valtiovarainministeriön asiantuntijoilta ei ole odotettavissa mitään sellaisia aloitteita tai lääkkeitä vallitsevaan tilanteeseen, joilla päästäisiin muuhun suuntaan kuin syöksykierteellä edelleen alaspäin.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten ostovoima on rajusti supistunut. Tämä johtuu luonnollisesti työttömien suuresta määrästä, sillä työttömyys koskettaa tällä hetkellä hetkellä jo noin puolta toista miljoonaa kansalaista. Tämän lisäksi kansalaisten ostovoimaa ovat merkittävästi heikentäneet hallituksen verojen ja maksujen korotukset sekä etuuksien heikennykset. Tämän ostovoiman heikentämisen seurauksena kotimarkkinat ovat romahtaneet, mikä puolestaan on ruokkinut oravanpyörän tavoin työttömyyden lisääntymistä. Tätä kehitystä ei pystytty nykyisillä menetelmillä pysäyttämään, vaan se ruokkii koko ajan itse itseään kiihtyvällä vauhdilla. Kansakunnan sairautta ei voida parantaa pelkästään vientiteollisuutta lisäämällä, koska kuitenkin merkittävin osa Suomessa tuotetusta tavarasta ja palvelusta myydään ja käytetään kotimaassa. Tämän takia kotimarkkinat ovat taloudellisen nousun avainasana, johon luonnollisesti lisäveturiksi ja -kiihdykkeeksi sekä vaihtotaseen parantamiseksi tar-

vitaan myös vientiteollisuuden nousua. Jos kotimarkkinoille suuntautunutta tuotantotoimintaa ei pikaisesti ryhdytä elvyttämään kansalaisten ostovoimaa lisäämällä ja pk-yritysten työllistämistä ja toimintamahdollisuuksia parantamalla, jatkuvat konkurssit edelleen ja työllisyys heikkenee entisestään. Sen suuntainen kehitys puolestaan pakottaa hallituksen yhä edelleen lisäämään rasitteita niin työntekijöille kuin työnantajillekin. Ja kuinkas ollakaan, tästä seuraa jälleen työttömyyden lisääntyminen ja kansalaisten ostovoiman supistuminen. Oravanpyörä jatkaa vain pyörimistään.

SMP on toistuvasti esittänyt pk-yritysten nk. elatusmaksujen alentamista. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että työntekijöiden työllistämistä aiheutuvia maksuja supistetaan niillä yrityksillä, joiden toiminta perustuu pitkälti ihmisten työpanokseen. Nykyiset palkkoihin perustuvat maksut voitaisiin mielestämme nopealla aikataululla korvata liikevaihtoon tai muuhun yrityksen tuotannon arvoon perustuvalla maksujen määräytymisjärjestelmällä. Näin saataisiin yritysten sosiaaliturva- ym. maksurasite oikeudenmukaisemmaksi ja ennen kaikkea työllistämistä suosivammaksi. Käytännössä tämä merkitsee samaa kuin ns. robottivero, josta olemme esittäneet ajatuksen jo 1980-luvun puolivälissä. Tämän kaltainen verohan on joissakin maissa jo toteutettu, esimerkiksi Japanissa, jossa automaatio on varsin pitkälle kehittynyt.

Talonpoikaisjärjellä ajateltuna nyt harjoitussa sosiaaliturvamaksupolitiikassa ei ole mitään järkeä, kun valtio rankaisee työllistämistä yli 30 prosentin ylimääräisillä maksuilla. Nykyisin yritys ei voi suorittaa niin järjetöntä laiteinvestointia, ettei se olisi sille kannattava sijoitus, näin varsinkin, kun hallitus auliisti tukee yrityksiä niiden laiteinvestoinneissa, joilla useimmiten vähennetään työntekijöiden määrää.

Arvoisa puhemies! Kolmas istuvan hallituksen aikana valtavat mittasuhteet saavuttanut ongelma on pankkituki. Pankkitukeen on tähän mennessä käytetty jo kymmeniä miljardeja eikä kattoa ole vielä näköpiirissä. Ongelmaluottojen kasvu ei ole suinkaan pysähtynyt. Tämä merkitsee pahimmissa tapauksessa uusien kymmenien miljardien markkojen pankkitukien tarvetta lähivuosien aikana. On itsestäänselvää, ettei pankkeja voida Suomessa päästää hallitsemattomasti konkurssiin. Nykyisessä ulkomaanvelan kasvuvauhdissa ja määrässä se merkitsisi käytännössä Suomen valtion ja suomalaisten yritysten ja pankkien lainahanojen sulkeutumista ulkomail-

la ja maamme joutumista selvitystilaan. Tämän takia pankkituki on otettava vastaan pakollisena pahana. Mutta sen kotimaassa tapahtuvasta jälkihoidosta ja jakotavasta voidaan kyllä vakavasti keskustella.

Tällä hetkellä pankkituki menee pitkälti yhden pankkiryhmittymän pystyssä pitämiseen. On ihmeteltävä, miksi yhden pankkiryhmittymän tukemiseen joudutaan käyttämään valtavia miljardimääriä, samalla kun jotkut pankeista eivät käytännössä ole joutuneet turvautumaan yhteiskunnan apuun lainkaan. Eihän tällaista menoa voida enää hyväksyä. Valtiovallan johdolla on pikaisesti ryhdyttävä pankkikenttämme tehosaneeraukseen niin, että päästään eroon toisesta käytännössä valtion omistamasta pankista ja muutoinkin pankkiverkkoamme ja pankkien lukumäärää tuntuvasti karsitaan sekä johtajien palkkaehtoja tarkistetaan.

Mikäli pikaiseen saneeraukseen ei pankkitoiminnassa ryhdytä, tulee pankkien valtiontuen lypsäminen jatkumaan hamaan tulevaisuuteen saakka. Näin siitä huolimatta, että korkotason nyt olennaisesti alennuttua ei laina-asiakkaiden korkoihin ole käytännössä juuri lainkaan saatu alennusta. Pankkien korkomarginaali on siis kasvanut useilla prosentteilla samaan aikaan, kun ne edelleen lypsävät miljarditason pankkitukiaisia. Kansalaiset maksavat kahdella rintamalla pankkien holtittomasta toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Korkomarginaali on pahimmissa tapauksissa jo 6 prosenttia, ja kansalaiset joutuvat kymmeniä vuosia maksamaan ulkomaille valtion lainaamia pankkitukimiljardeja.

SMP esitti vajaa kaksi vuotta sitten omassa lakialoitteessaan, että yritysten kotimaisille markkaluotoille ja yksityishenkilöiden asuntolainoille myönnettäisiin määräaikainen anteeksianto. Tämä olisi käytännössä tarkoittanut sitä, että sekä yrityksen kotimaisille lainoille että yksityishenkilöiden asuntolainoille olisi myönnetty kahden tai kolmen vuoden pituinen korkojen ja lyhennysten maksulykkäys. Lyhennykset olisi siirretty laina-ajan jatkoksi jo sovitun maksuohjelman loppuun ja korkomenetykset olisi korvattu pankkituen sijasta pankeille valtion toimesta. Pankeille tämä ei olisi tiennyt käytännössä juuri sen enempää tappioita kuin nykyinenkään tilanne. Valtiovallalle pankkitukimiljardit olisivat myös pysyneet lähes samalla tasolla.

Kansalaisille ja yrityksille tämä olisi kuitenkin merkinnyt olennaista muutosta vallitsevaan tilanteeseen. Kun yritykset olisivat päässeet määrääjäksi eroon toimintaansa rasittavista lainan-

hoitokuluista, ne olisivat voineet keskittyä tuotannon lisäämiseen ja kehittämiseen sekä työntekijöiden työllistämiseen. Kansalaiset olisivat puolestaan asuntolainojensa hoitokulujen helpottumisen ansiosta voineet jälleen palata normaaliin elämään, ja tätä kautta kotimarkkinat olisivat saaneet tuntuvan piristysruiskeen. Yhteinelaskettuna nämä seuraukset olisivat katkaisseet laman syvenemisen ja johtaneet Suomen uuteen nousuun yhdessä nyt jo toteutuneen vienniteollisuuden nousun kanssa.

Esittämiimme kahden tai kolmen lainojen anteeksianto- tai lykkäysvuoden jälkeen Suomi olisi elänyt jo normaaleja aikoja, kun nykyisellä menolla tullaan vielä huomattavasti useamman vuoden ajan kärsimään vallitsevasta syvästä lamasta. Perusvirhe hallituksen pankkituen jakoperusteissa onkin juuri se, että tuki annetaan pankeille suoraan eikä välillisten kautta. Näin menetellen pankit kyllä tervehtyvät ajan mitaan, mutta perusongelma eli yritysten ja kansalaisten velkaongelmat säilyvät ennallaan tai jopa pahenevat. Tästä taas seuraa se, ettei yhteiskunta toivu kriisistä kuten odotetaan.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana työllisyyden hoitamisesta ja työllistamisestä. Hallitus on pitänyt järkevänä vallitsevan suurtyöttömyyden aikana heikentää jatkuvasti työllisyyslakia. Käytännössä työllisyyslaista on pian poistettu kaikki muu paitsi otsikkokappale. Näillä toimilla hallitus ja hallituspuolueet ovat kuvitelleet voivansa ratkaista työttömyysongelmat. Käytännössä toimet ovat johtaneet siihen, että kaikkein vaikeimmat työttömien ryhmät ovat joutuneet entistä pahempaan asemaan. Eräänä esimerkkinä voidaan mainita nuorisotyöttömyyden räjähdysmäinen kasvu ja pitkäaikaistyöttömien tuntuva lisääntyminen. Tämän lisäksi hallitus on vielä puuttunut työttömyysturvaankin siten, että yhä useampi kansalainen joutuu tulemaan toimeen täysin ilman valtiovalan antamaa työttömyysturvaa pelkän sosiaaliavun turvin. Jos tämän kehityksen annetaan häiriöttömästi jatkua, on maassamme muutaman vuoden kulluttua 100 000—200 000 sellaista henkilöä, jotka ovat pudonneet köyhyysloukkuun tai käytännössä toimeentulominimin alapuolelle. Uskooko hallitus tällaisen kehityksen voivan olla johtamatta kansalliseen kaaokseen ja pitkällä tähtäimellä yhteiskuntarauhan rikkoutumiseen?

Hallitus ei ole myöskään huomannut sitä tosiseikkaa, että tällä hetkellä työn teettäminen olisi ennätysalpa. Maassamme kannattaisi nyt yhteiskunnan varoin rakentaa mahdollisimman

paljon rakennuksia, teitä ja rautateitä. Miksi niiden rakentamisessa täytyy odottaa jälleen aikoja, jolloin kustannukset ovat 25—35 prosenttia korkeammat? Useimmissa muissa lamasta kärsivissä maissa on satsattu merkittäviä määriä rahaa valtion työllistäviin toimenpiteisiin infrastruktuurin kehittämiseksi. Suomessa ei ole näin menetelty, vaikka rautatie- ja tieverkkomme ovat rapistumassa ja valtiovallalla on runsaasti rakennuspaineita. Työntekijöistä ei ainakaan olisi pulaa tilanteessa, jossa käytännössä joka toinen rakennusalan työntekijä on työttömänä. Mikäli valtiovalta oivaltaisi tämän mahdollisuuden, kuten esimerkiksi tietääkseni Ruotsissa on tehty, toisi se myös omalta osaltaan tuntuvan piristysruiskeen kotimarkkinoille ja olisi kiskomassa meitä vallitsevasta lamakurjuudesta ylös.

Arvoisa puhemies! Maatalous on myös Ahon hallituksen alasajo-ohjelmassa. Maaseudulla on tällä hetkellä menossa kehitys, jossa maatalouspiirien harkintaratkaisujen kautta eli elinkelpoisuuden tai elinkelvottomuuden harkinnan avulla tuhotaan kaikki pienet ja keskisuuret tilat. Näin saadaan uusia työttömiä myös maatalouden harjoittajien piiristä. Sukupolvenvaihdoista ei enää kannata tämän jälkeen puhua, eikä myöskään vakauttamislainaa hakeneiden kohtalo ole kovinkaan kadehdittava.

Maatalousyritysten kurimusta on omalta osaltaan lisäämässä vielä teollisuuden harjoittama mittava raakapuun tuonti. Tämä heikentää olennaisesti puun hankintakauppaa suunnittelevien työntekomahdollisuuksia. Käytännössähän metsä on ollut aina ja edelleenkin on maanviljelijän oma pankki, josta vähänkin suuremman hankinnat tai investoinnit on jouduttu rahoittamaan ja toiminnan tappiot kattamaan. Nyt sekin mahdollisuus halutaan vaarantaa tuomalla raakapuuta ulkomailta, vaikka kotimainen kanto hintataso on ennätysalhaalla. Raakapuun tuonti on myös lisäämässä kuljetuspuolen työttömyyttä, kun puun kuljetukset ovat vähentyneet tuntuvasti. Mikäli ulkomailta ostettu puu hankittaisiin kotimaasta, pystyttäisiin estämään monta konkurssia ja pakkohuutokauppaa sekä työllistämään lukuisia suomalaisia. Lisäksi kantohintatuloja jäisivät kotimaahan, yhteiskunta saisi verotuloja ja ostovoima lisääntyisi. Puun tuonnissa on mielestäni ollut nähtävissä epäisänmaallista toimintaa, kun puun annetaan mieluummin lahota metsiin, sen sijaan että se korjattaisiin talteen ja tällä tavoin hyödynnettäisiin suomalaista metsänomistajaa, metsuria, kuorma-autoyrittäjää ja koko suomalaista maaseutua.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana arvonlisäverosta.

Mielestämme kaavailut arvonlisäveroon siirtymisestä ovat vallitsevassa tilanteessa väärin ajoitetut. Ainakin eräillä aloilla täysimääräinen arvonlisävero tulisi heikentämään ja vaarantamaan työllisyyttä entisestään. Tämä koskee ennen kaikkea palveluelinkeinoja ja rakennusteollisuutta. On ennustettu, että lukuisat matkailuelinkeinoyritykset, kampaamo- ja parturiliikkeet sekä monet muut pienet palveluelinkeinoyritykset joutuvat lopettamaan toimintansa niiden hintapaineiden noustessa arvonlisäveron määrällä. (Ed. Laakso: Hautaaminenkin menee verolle, mutta sitä ei lopeteta!) Samoin on ennustettu asuntojen hintojen tuntuva nousua. Ei ole myöskään riittävästi selvitetty sitä, kuinka paljon suunniteltu arvonlisävero tuo lisäpaineita kuntien jo ennestään vaikeaan taloustilanteeseen. Haluaako hallitus nyt kaiken onnettomuuden kukkuraksi vaarantaa vielä jollain tavoin toimivat palvelualan pienyritykset, niin että saataisiin jälleen useita tuhansia uusia työttömiä?

Eikö tämä kaikki päättömyys olisi jo aika lopettaa ja hallituksenkin myöntää se tosiseikka, että sen eväät ja järki ovat kerta kaikkiaan lopussa? Suomella ja Suomen kansalla ei ole enää varaa pitää pystyssä Ahon hallitusta ja nauttia sen harjoittaman politiikan hedelmistä. On saatava aikaan muutos, ja se muutos tapahtuu vain hallitusta vaihtamalla ja politiikan suuntaa muuttamalla.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa,

että hallitus on harjoittamallaan virheellisellä talouspolitiikalla velkaannuttanut Suomen ulkomaille niin, että itsenäisen talouspolitiikan harjoittaminen on vaarantunut, ja

että se on laiminlyönyt riittävän tehokkaan työllisyyspolitiikan hoitamisen ja kotimarkkinoiden häiriöttömän jatkumisen sekä vaarantanut pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan jatkumisen maassamme,

ja toteaa, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. V. Laukkanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! SDP:n välikysymysteksti on uskomaton. Se perää noka pystyssä vastauksia niihin vaikeuksiin, jotka se itse on aiheuttanut. Tosiasia on, että sinipunahallituksen syntejä tässä maksellaan koko kansan voimalla.

Kerrataanpa hieman: SDP kannatti sinipunahallituksessa vahvaa markkaa. Tuolloinen hallitus jopa revalvoi markan. SDP kannatti markan kytkemistä ecuun keväällä 1991 silloisella kursilla, kuten lähestulkoon kaikki muutkin tässä eduskunnassa. Sinipunahallitus kasvatti valtion menoja olemassaolonsa aikana 40 prosenttia. Yksin sinipunan viimeinen budjetti merkitsi valtion menojen lisääntymistä 20 prosentilla, reaalistikin 15 prosenttia. (Ed. Hurskainen: Valtion velka ei lisääntynyt samaan tahtiin kuin tämän hallituksen aikana!)

Syytön nykyisiin hirvittäviin vaikeuksiin ei ole kokoomuskaan, sinipunan toinen osapuoli, mutta tällöinhän puolueessa vallassa olivatkin markkinasosialistit, joita ei demareista juuri erota. Yksi heistä on työministeri Ilkka Kanerva. Sinipunahallituksessa ollessaan hän ajoi työelämään sellaisia uudistuksia, jotka jäykistivät rakenteita entisestään. Nyt sama ministeri purkaa omia aikaansaannoksiaan, jotta työllistämiskynnystä voidaan madaltaa ja saada nuorille töitä.

Kovin toisenlaista talouspolitiikkaa tuskin olisi pystynyt harjoittamaan minkäänlainen hallitus, vaikka ministereinä olisi ollut herran enkeleitä. Näin siksi, että sinipunahallitukselta jäi aikanaan rakennemuutos tekemättä niin talouteen kuin julkiseen sektoriinkin. Nyt sitä tehdään niin, että seinät ryskyvät ja yhteiskunta uhkaa ajautua viimeiseen taistoon saavutetuista eduista. (Ed. T. Roos: Sinipuna on kaatunut jo!)

Suomen ongelmat eivät johdu pelkästään talouslamasta. Me elämme järjestelmien kriisiä. Kriisissä ovat niin taloudelliset, työmarkkinapoliittiset kuin poliittisetkin järjestelmät. Niiden rakenteet ja toimintatavat eivät enää vastaa todellisuutta. Palkansaajilla ei ole todellista puolustapuhujaa. Ay-liike jäykällä asenteillaan mieluummin tuhoaa työpaikat kuin sallii joustot. Järjestöpomot eivät usko, että palkansaajat pystyvät työpaikoilla huolehtimaan omista eduistaan. Sanelu- ja holhousmentaliteetti hallitsee tätäkin alaa kuten koko yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Ei ole mitään temppua, jolla taloudellinen lama ja työttömyys voidaan hetkessä voittaa. Mikään yhteiskunta ei voi luoda tyhjää 500 000:ta työpaikkaa. Sosialistisissa maissa tätä kyllä yritettiin. Tulokset tiedämme.

Vaikka 80-luvulla investoitiin hullun lailla, tuotannon ja viennin pohja ei suinkaan laajentunut. Velkarahat valuivat kankkulan kaivoon tuottamattomiin hankkeisiin: kaupakeskukseen, kylpylöihin ja golfkenttiin. Nyt Suomi on rakennettava ja teollistettava uudelleen. Edesämme on vuosikausien kivinen tie.

Mutta ymmärtääkö kansa, millaisen työn edessä olemme? Olemmeko me poliitikot tehneet tämän selväksi kansalaisille vai olemmeko sanooneet, että kun kannatatte ja äänestätte meitä, kun heitätte tämän kurjan hallituksen pelloille, niin elämä palautuu suloiseen lintukodon rauhaan, kaikki edut säilyvät, mikään ei muutu? (Ed. Jaakonsaari: Emme ole koskaan näin sanooneet!) — Tämä on, ed. Jaakonsaari, pahimman laatuista demagogiaa.

Ikuiset konsensuksen vangit, vanhat etujakopoliitikot, ovat tuhonneet kaikkien poliitikkojen mahdollisuuden tehdä työtä. He levittävät jatkuvasti vääriä sanomaa ja vääriä oppia. Kaikkein onnettominta on, että näitä konsensuksen peräänhuutajia on hallituspuolueetkin vääreillä. Sen sijaan että ryhdyttäisiin hallituksessa ja hallituspuolueissa tekemään päätöksiä ja kantamaan vastuuta, tehdäänkin myyräntyötä. Pahimpia jyrksijöitä ovat olleet Paavo Värynen ja keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Sepo Kääriäinen, mutta kyllä heitä on kokoomuksessaakin aina presidenttiehdokkaasta lähtien. Tästä osittain johtuu, että hallituksen maine on karmea.

Kuitenkaan yksikään toinen hallitus ei ole tehnyt niin radikaaleja päätöksiä kuin nykyinen, ja siitä huolimatta sanotaan, ettei se ole tehnyt mitään. Mistä tämä johtuu? Siitä, että välttämättömiä päätöksiä on tehty pakon edessä ja selkään vasten. Tuloksena on ollut hätäisiä paniikkiratkaisuja, ei suunnitelmallisia toimintalinjauksia. Toiset näistä ratkaisuista ovat pahentaneet asioita eivätkä suinkaan parantaneet. (Ed. Jaakonsaari: Näinhän me olemme väittäneet!) Äänestäjien pelko on rampauttanut hallituksen, kun ei ole hyväksytty yhtä enemmistöparlamentarismien tärkeimmistä asioista: sitä että valta voi vaihtua vaaleissa ja tämä on ihan normaali ja hyväksyttävä olotila. Oma eduskuntapaikka, oman puolueen suuruus ja oma hyvinvointi onkin mennyt kansakunnan kokonaisedun edelle.

Jos poliitikoista on etsittävä syllisiä nykyiseen hurjaan työttömyyteen, niin näitä löytyy sekä hallituksesta että oppositiosta, minäkin mukaan lukien. Hallitus on syytänyt rahaa suurteollisuudelle, mutta unohti pitkäksi aikaa pienet

ja keskisuuret yritykset. Vasta nyt on alettu tajuta, että vain pienet ja keskisuuret yritykset voivat tarjota uusia työpaikkoja. Monet ovat kuitenkin jo ehtineet kuukahtaa velkoihinsa ja ahneiden pankkien pihteihin. Vaikka valtion talouden surkea tila oli kaikkien meidän nähtävissä jo syksyllä 1991, oppositio esti määrävähemmistöllään valtiontalouden säästöt. 10 miljardin säästöpaketista jäi jäljelle 3 miljardia. Jos me oppositiossa olisimme tuolloin hyväksyneet säästöt, ne olisivat jo nyt kertautuneet. Jos syksyllä 91 olisi hyväksytty ns. Sorsan tuporatkaisu, emme olisi aivan tässä tilanteessa. Missä on ratkaisun kaatajien, lundhien ja mäkien, vastuu? Eihän sitä ole, kun he eivät vastaa mistään. Jos välttämättömät työelämän uudistukset olisi aika päiviä sitten tehty, työttömyys ei taatusti olisi tämän suuruinen.

Suomen taloudessa on hyviäkin uutisia. Vienti vetää, korot ovat laskeneet, osakekauppa vilkastunut, markka vahvistunut, mutta alkäämme tuudittautuko unelmiin. Pitää muistaa, että markkamääräiset vientiluvut johtavat harhaan. Jos Suomen vientiä tarkastellaan suhteessa devalvoitumattomiin valuuttoihin, me poljemme paikoillamme. Devalvaation hyöty on ollut yhtä tyhjän kanssa, ellei hyödyksi lasketa markkinaosuuksien uusia valtauksia. Ja valtion velka on niin julmettu, että lama ei sanottavasti hellitä vielä pitkään aikaan.

Kansanedustajille on jaettu elvytysohjelmia toisensa jälkeen. On selostettu, kuinka tärkeää on saada rahaa siihen ja siihen välttämättömään hankkeeseen. Kyllä toki elvyttää voidaan, mutta mistä rahat?

Lopetetaanko rahan pumppaaminen pankkeihin ja ryhdytään rakentamaan teitä, siltoja ja asuntoja sekä korjaamaan niitä? Annettaisiinko markkinavaimien hoitaa huonot pankit hengiltä? Kyllä se minulle sopii, mutta sopiiko säästäjille, joiden varat veronmaksajat turvaavat pitämällä pankit pystyssä? Sopiiko tämä asuntovelallislille, jotka joutuisivat mieronitelle pankkonkurssin yhteydessä? Pankkituki olisi toki voitu hoitaa toisin, jos niin olisi haluttu, mutta niin ei haluttu.

Otettaisiinko lisää lainaa ulkomailta elvytykseen? Kuinka paljon me voimme ottaa lainaa? Jo nyt joka toinen budjettimarkka on lainamarkka. On laskettu, että 3 prosentin talouskasvulla, siis 3 prosentin talouskasvulla, ja 5 prosentin reaalkorolla julkinen velka nousee vuoteen 1997 yli 500 miljardiin markkaan, vaikka valtion menot pysyisivät reaalisesti ennallaan. 500 miljardia

markkaa on yhtä suuri summa kuin vuotuinen kansantuote. Se on hieman yli kaksi kertaa enemmän kuin nykyinen velka. Toisin sanoen velkaelvytykseen meillä ei ole varaa.

Elvyttää voimme vain budjetin sisäisillä siirroilla. Mistä sitten leikataan, jotta elvytykseen saadaan varat? Lopetetaanko korkeakoulut vai jätetäänkö sairaat hoitamatta?

Jotta työttömyys edes hivenen laantuisi ja laman selkä taittuisi, valtion velkaantumisen vauhdille on tehtävä jotain, ja tämä on kiinni kyllä hallituksesta ja sen kyvystä viedä päätökseen ne ratkaisut, joista se muka on jo päättänyt. Ellei valtiontalouden velkaantumista saada kuriin, hyvät uutiset taloudessa loppuvat. Velkaantuminen ei lopu odottelemalla, kuten eduskunnassa tuntuu uskottavan. Se ei lopu puheilla eikä se lopu suurilla kaiken kattavilla ohjelmilla, julistuksilla. Se loppuu vain tekemällä oikeita päätöksiä. Iänikuisilla konsensuksilla ei lamaa katkaista, vaan sillä ajetaan Suomi entistä pahempaan ahdinkoon.

Työministeriö on ideoinut kymmeniä työllistämiskeinoja. Mikään ei tunnu auttavan. Näin siksi, ettei julkinen sektori voi enää palkata lisää työntekijöitä, kun entisistäkin yritetään päästä eroon. Ja vaikka yrityksissä olisi töitä, ne eivät enää palkkaa uutta työvoimaa: Ne eivät uskalla. Edes eronneiden työntekijöiden tilalle ei oteta uusia.

Suomen pulmana ei ole työn hinta, vaan työn teettämisestä maksettavat sivukustannukset. En ole erityisen ihastunut Kanervan suunnitelmiin nuorten työllistämiseksi. Ikäraja on väärä ja palkan alennus liioiteltu. 23-vuotiaillakin saatava olla jo perhe. Kaiken lisäksi palkka-asioiden ei pitäisi hallitukselle ja eduskunnalle kuulua. Yhteiskunnallisen työnjaon mukaan ne nimenomaan ovat työmarkkinoiden päättävällä osalla olevia asioita.

Jollain keinoin työllistämiskynnys on kuitenkin saatava matalammaksi. Se saadaan vain uudistamalla työelämän jäykkä lakeja ja säännöksiä. Työmarkkinajärjestöjä on kuultava. Niiden on oltava mukana valmistelussa, mutta ne eivät saa päättää, mitä tässä talossa saa päättää. Tässä suhteessa kolmikantamenettely on ymmärretty täysin pieleen.

Nykyiseen jäykkään järjestelmään on saatava joustavuutta. Päätösvalta on työmarkkinoilla palautettava yrityksiin, mutta niin, että yrityksen omat työntekijät ne ratkaisut hyväksyvät. Pelkästään työnantajan armoille ei tietenkään voida jättäytyä. Esimerkkejä joustavista yrityskohtai-

sista sopimuksista on, mutta ne on tehty yhteistyössä yhdessä päättäen seinille hyppivistä liittopomoista huolimatta. Työehtosopimusten määräyksiä ja yleissitovuutta rikotaan estoitta, jotta työpaikka olisi edes säilynyt.

En voi ymmärtää, miksi työ- ja loma-aikoihin ei hyväksytty joustavuutta. Työn tuottavuus on kertakaikkisen keho, kun koneisto seisoo tyhjän panttina suurimman osan ajasta. Eikö ole järkevää paistaa töitä silloin, kun niitä on, ja mennä pilkille kaikessa rauhassa silloin, kun töitä ei ole? Toki ymmärrän, että ylityökorvauksethan tällaisessa uudistuksessa pienenevät, mutta vastapainoksi tietenkin työntekijöiden tulee vaatia, että he saavat osansa yrityksen tuloksesta. Toisin sanoen: mitä paremmin ja mitä tehokkaammin työntekijät työnsä tekevät, sitä enemmän heidän on saatava lisäpalkkiota työnsä tuloksesta. Minusta tämä järjestelmä poikisi työntekijöidenkin pussiin enemmän kuin nykyiset jäykät systeemit.

Hallitus on sanonut vievänsä työelämän uudistuslait läpi ay-liikkeen vastustuksesta huolimatta. Näitä uudistuksia ovat nuorten työllistämiskynnyksen madaltaminen — Kanervan malli — sopimusoikeuden vieminen paikallistasolle, työaikalaain, vuosilomalain ja työriitojen sovittelulain uudistukset. Periaatteessa hallituksen uudistukset ovat järkeviä ja jopa kohtuullisia. Ay-liike kuitenkin valmistautuu viimeiseen taistoon, aivan kuten viime syksynä. Tuolloinhan hallitus nöyrytyi 500 miljoonan markan kiistassa, kun ay-liike uhkasi viedä maan yleislakkoon.

Ay-liikkeen asenne on kerta kaikkiaan käsittämätön. Se on konservatiivisin pesäke, mitä tästä yhteiskunnasta löytyy. Yleislakkokynnys on madaltunut hälyttävästi, ja yleislakosta on tehty poliittisen valtataistelun väline. Ay-liike käytti ja käyttää edelleen hyväkseen lainsäädännön tuntemaa mahdollisuutta poliittiseen työtaisteluun. Tämä on täysin vastoin enemmistöparlamentarismien periaatetta ja henkeä. Ay-liike unohtaa, että hallitusmuodon mukaan valtiovalta kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa. Palkansaajien keskusjärjestöistä ja niiden ehdottomasta veto-oikeudesta lakien sisältöön hallitusmuodossa ei puhuta mitään.

SAK:n johtaja Raimo Kantola sanoi Demarin haastattelussa 1987 seuraavasti: "Sitä varten maassa on hallitus, että se hallitsee ja että se tekee sellaisia lakiesityksiä, joita sen ohjelma edellyttää". Tämän lisäksi hän sanoi, että "me

otamme mieluummin vastaan poliittisen päätöksentekijän yksipuolisen ratkaisun kuin heikon kompromissin." Vuonna 1987 Matti Puhakka ja Ilkka Kanerva suunnittelivat työelämän uudistuksia, jotka kelpasivat SAK:lle mutta eivät työnantajille. Seurauksena työmarkkinat jäykistyivät entisestään. Nyt kun päätöksiä yritetään purkaa, Kantola peruu sanansa ja SAK ajaa maahan yleislakkoa.

Hallitus ja eduskunta, koko poliittinen järjestelmä ei ole mikään ay-liikkeen räsynukke, jota voi retuuttaa miten sattuu. Tämä talo päättää lainsäädännöstä ja sillä siisti. Jos kantolat ja ihalaiset tämän talon vallan haluavat, niin siitä mukaan eduskuntavaaleihin. Pääsette nauttimaan päätöksentekon ihanuudesta, mutta samalla joudutte myös vastaamaan päätöksistänne kansalle seuraavissa vaaleissa.

SAK ja muut palkansaajien keskusjärjestöt ovat menettäneet järkensä tai ainakin suhteellisuudentajunsa. Tämä ei voi jatkua. Poliitikoilla täytyy olla oikeus tehdä sellaista lainsäädäntöä, jonka he tuntevat oikeudenmukaiseksi koko kansalle, ei vain mäkien ja lundhien hallitsemille vientiyritysten työntekijöille. Poliitikkojen on aika nostaa politiikka ja parlamentaarinen demokratia kunniaan.

Arvoisa puhemies! Olenkin 23. huhtikuuta pyytänyt oikeuskansleria tutkimaan, oliko viimesyksyinen yleislakkouhalla painostaminen rikoslain mukaan rangaistava teko. Samalla olen pyytänyt selvittämään, minkälaisia ristiriitaisuuksia lainsäädännössämme on enemmistöparlamentarismin ja lakko-oikeuden välillä sekä voiko poliittinen lakko-oikeus olla täysin rajoittamaton ja kohdistua koko parlamentaariseen järjestelmään vai onko poliittinen lakko-oikeus määriteltävä niin, ettei laajallakaan yleislakolla voida estää normaalia parlamentaarista päätöksentekoa.

Yhtä edesvastuuton on myös Syklin työttömyysvakuutusmaksuboikotti. Vaikka pienten yritysten ongelmat ja vaikeudet ovat suunnattomat, ei tällaiselle laittomuuksiin yllyttämisen tielle kerta kaikkiaan saa lähteä. Ellei päätöstä nopeasti peruta, järjestö on vedettävä oikeuteen. Mietintämyssy on päässä, ja yritän koko ajan selvittää, voiko yksityinen poliitikko käynnistää oikeusprosessin. Jos en hyväksy laittomuuksia ja kohtuuttomia uhkauksia ay-liikkeen taholta, niin en voi niitä hyväksyä myöskään vastapuolelta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen keinovalikoimista puuttuu kuitenkin työttömyyden kannalta

kaikkein tärkein. Se ei ole vielä kukaan ottanut tosissaan vaatimuksia siitä, että työn teettämisen sivukustannuksia on alennettava. Työnantajamaksuihin on saatava muutos niin, että osansa joutuvat kantamaan myös pääomavaltaiset alat. Nyt työttömyydenkin kustannukset kaatuvat niiden yritysten niskoille, jotka vielä työllistävät.

Hallituksen on muutettava sosiaaliturvamaksujen perimisjärjestelmää niin, että maksujen perustana on esimerkiksi yrityksen liikevaihto eikä sen maksama palkkasumma kuten nyt. Ilman tätä muutosta kaikki yritykset helpottaa työttömyyttä valuvat hiekkaan.

Myös työn uusjakoa on ryhdyttävä tosissaan miettimään. Osa-aikatyö on tehtävä nykyistä helpommaksi ja sapattivapaaidea on otettava uudelleen pohdinnan alaiseksi. En oikein usko päivittäisen työajan lyhentämiseen, kun esimerkiksi valtion virkamiehillä sitä pitäisi päänvastoin lisätä. Olen myös pohtinut sitä, onko eläkeiän pidentämisvaatimuksissa sittenkään mitään järkeä. Eikö kaikkensa antaneiden, väsyneiden ja töitä vuosikymmeniä puskeneiden eläkkeelle pääsyä tulisi pikemminkin helpottaa eikä vaikeuttaa, kuten nyt suunnitellaan?

Työttömyydestä on tullut rakenteellinen riesa, josta ei ole helppoa ulospääsytietä. Automaatio ja fuusiot ovat synnyttäneet järkyttävän suuren työttömyyden ei vain Suomeen vaan koko läntiseen Eurooppaan. Vaikka pääomavaltainen vienti vetää, niin lama ei hellitä, ja Suomi ei tässä ongelmassa ole kyllä yksin. Muuta ratkaisua ei ole kuin tehdä sellaisia päätöksiä, joissa yritysten keskinäistä vastuuta tasataan. Ihmisten työllistämisen hintaa on laskettava ja verotus on kohdistettava yritysten tuottamien hyödykkeiden jalostusarvon nousuun, tapahtuipa tämä nousu sitten roboteilla tai ihmistyövoimalla. Näiden päätösten tekeminen on poliitikkojen käsissä.

Arvoisa puhemies! SAK:n sponsoroima välikysymys ei LKP:n eduskuntaryhmää tyydytä. Ed. Kalliomäen puheenvuoro edusti sitä härskiä valtopoliittikkaa, jota kavahdan. On se kamalaa, kun pitää olla oppositiossa. Ed. Kalliomäen propaganda voitti jopa kepun pääpelureiden kyvyt, ja se on paljon se.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Suurtyöttömyyden kannalta nähdäkseni aivan ratkaisevassa asemassa on suomalainen kauppapolitiikka. Siihen liittyy varsin läheisesti kysymys siitä, miten Suomi suhtautuu Euroopan integraatioon, koska se samalla ratkaisee suomalaisen kauppapolitiikan sisällön.

Tulin juuri talouspolitiikan johtamiskurssilta ja siellä kuulin, että sen lisäksi, että Euroopassa on 17,5 miljoonaa ihmistä työttömänä, valtava määrä suurtyöttömyyttä, niin Irlannissa Dublinissa sijaitsee asuntoalue, jossa on 70 prosenttia ihmisistä työttömänä. Jännittävää on — tai ei jännittävää, vaan oikeastaan järkyttävää — se, että siellä on henkilöitä, jotka ovat jo kolmannessa sukupolvessa työttömiä. Tämä on lyhyesti se kuva, mikä uhkaa koko Eurooppaa, ei vain Suomea. Koska tässä ei ole nyt kysymys Suomen sisäisistä ratkaisuista niinkään kuin eurooppalaisesta kehityksestä, tarkastelen työttömyyssymystä tässä viitekehityksessä.

Kun ministeri Salolainen vastasi kyselytunnilla 22.4. liittyen Suomen kotimaisen tuotannon tilanteeseen, hän sanoi, että ydinkysymys on siinä, että maailmassa on menossa työn ja tuotannon uusi rakennemuutos, jossa näyttää siltä, että vanhat teollisuusvaltiot, niin Yhdysvallat kuin läntinen Eurooppakin, ovat suurissa vaikeuksissa. Tämä johtuu lähinnä siitä, että niiden tuotantokustannukset, vaikka ne ovat laskeneetkin joissakin tapauksissa, ovat paljon korkeammat kuin esimerkiksi Etelä-Kiinassa, Taiwanissa tai Etelä-Koreassa.

Pidän varsin aiheellisenä todella irrottautua hetkeksi Suomen tilanteesta, tarkastella Euroopan tilannetta, tarkastella, miten Euroopan käy, ja sen jälkeen me ymmärrämme, miten Suomen käy, mikäli Suomi hyväksyisi nyt valitsemansa linjan, joka on siis täysin yhtenevä Euroopan kanssa. Sitähän Euroopan integraatio eli yhdentyminen tarkoittaa, että pieni kansallisvaltio luopuu kaikista omista talouden ohjauskeinoistaan, tyytyy niihin talouden ohjauskeinoihin, mitä Eurooppa kokonaisuutena harrastaa.

Kun olin kaksi viikkoa sitten kuuntelemassa USA:n presidentin taloudellista neuvonantajaa Charles Pearsonia, kysyin häneltä, miten hän uskoo siihen, että Eurooppa tai USA voisi pärjätä Aasian dynaamisia talouksia vastaan, koska on niin valtavia eroja työvoimakustannuksissa. Hän sanoi sanatarkasti näin: ”Saatan olla naiivi, mutta suhteellisen edun periaatteella Suomi voi pärjätä.” Hän perusteli tätä kantaansa sillä, että myös Saksa pärjää. Lisäksi hän viittasi siihen, että Taiwaninkin palkkakustannukset ovat nousemassa.

Minusta tämä vastaus oli pettymys, koska jos me tarkastelemme Saksan tilannetta hieman tarkemmin, voimme havaita, että Saksa ei lainkaan pärjää. Saksa on sotien jälkeisen historiansa

suurimmassa työttömyystilanteessa, siellä on 8,4 prosenttia ihmisistä työttömänä.

Mikä pahinta, Saksan terästeollisuus on valtavissa vaikeuksissa idästä tulevan halvan teräksen takia. Kun idästä tuleva teräs maksaa noin 240 markkaa tonnilta, se maksaa Saksassa 2 400 markkaa tonnilta eli kymmenkertainen hinta. Tästä johtuu, että Euroopan yhteisön alueella yli 100 000 työntekijää joudutaan laittamaan lähialkoi- na pois terästeollisuudesta.

Toinen ongelma on Saksan autoteollisuus. Voisi ajatella, että se pärjäisi, mutta me tiedämme hieman kirpeänä tosiasiana, että Saksalle niin pyhä asia — että Mercedes-Benz-henkilöautot valmistetaan Saksassa — tämä myytti on romahtanut Saksan romahduksen myötä ja Saksa on päättänyt ruveta rakentamaan henkilöautojaan Meksikossa. Tämä on yksi viesti siitä, mitä tapahtuu Euroopassa ja mikä odottaa myös Suomea. Joka tapauksessa tämä kehitys johtaa siihen, että lähivuosina Saksan autoteollisuudesta joudutaan laittamaan 200 000 työntekijää pois.

Kolmas, alue joka koettelee Saksaa raskaasti, on ns. raskaiden tuotanto- ja työkoneiden valmistus, koska niissäkin aika paljon ratkaisee piisirun käyttö ja tässä suhteessa Japani on karannut tavoittamattomiin. Seurauksena on tältäkin osin satojentuhansien ihmisten työttömyys.

Arvoisa rouva puhemies! Täytyy siis todeta, ettei Saksa pärjää ja Saksaa vaivaavat ne samat syyt, mitkä vaivaavat myös Suomea. Palaan hieman myöhemmin näihin työvoimakustannuksiin.

Jos sitten ajatellaan, ketkä täällä maailmassa yleensä pärjäävät, koska viime vuoden maailman talouskasvu oli vain 0,4 prosenttia, niin meidän täytyy lähteä todella kauaksi. Puhun nyt Kaakkois-Aasian maista. Tämä on se todellinen Euroopan uhka, mitä tapahtuu Kaakkois-Aasian maissa. Kun luettelen kuusi maata, nimittäin Korean, Taiwanin, Hongkongin, Singaporen, Malesian ja Thaimaan, niin olen samalla luotellut koko maailmankaupasta lähes 10 prosentin osuuden. Tämä on aivan mielettömän raju kehitys, mitä näissä Aasian dynaamisissa talouksissa tapahtuu. Kun tähän vielä voidaan lisätä Japani ja Kiina, näin saamme alueen, jossa koko maailmankaupasta noin kolmasosa tapahtuu. Tämän pitäisi selkeästi viestittää, minkälainen murros on käynnissä. On käynnissä sellainen murros, jossa on valtava vaara, että koko Eurooppa romahtaa tässä kehityksessä.

Vielä Japanin ja Kiinan ohella voisi hyvin lisätä Intian, Meksikon ja miksei myös Itä-Euroopan ja Vietnamin. Näille kaikille maille on tyypillistä valtava taloudellinen kasvu. Me tiedämme, että esimerkiksi Kiina ja Intia yksinään muodostavat 40 prosenttia koko maailman työvoimasta, koska siellä asuu 2 miljardia ihmistä.

Näistä alhaisista työvoimakustannuksista todella johtuu sitten se, että sen enempää Suomi, Saksa kuin Eurooppakaan eivät voi enää pärjätä teollisuustuotannon alalla. Tästä johtuu suuryöttömyys sekä Suomessa että Euroopassa.

Haluaisin vielä lyhyesti havainnollistaa tätä työvoimakustannuksista johtuvaa eroa sillä, että ranskalainen tekstiilitehtailija Frances Albert on sanonut, että jos hän palkkaa yhden ranskalaisen tekstiilityöntekijän, niin samalla hinnalla hän voi palkata 9 marokkolaista, 25 thaimaalaisista, 35 kiinalaista, 65 venäläistä tai 70 vietnamilaista. Tämän jos jonkin pitäisi selkeästi osoittaa, mistä on kysymys. Tästä johtuu, että Ranska, edes tämä kuuluisa muotivaatteiden valmistusmaa, ei pärjää enää tekstiiliteollisuudessa, vaan vähentää lyhyen ajan sisällä 200 000 ihmistä.

Mielenkiintoista on se, että kun me olemme pitäneet Portugalia jonakin halpojen työvoimakustannusten maana, niin samainen Albert toteaa, että Portugalikin on jo liian kallis maa, että teollisuutta voitaisiin siirtää sinne. Tiedä sitten, kuinka Luhdan siellä käy, joka sinne on aikanaan jo siirtynyt Suomesta. (Ed. Rimmi: Siirtänyt jo pois paljon!) — Saattaa olla, että Luhtakin on jo siirtänyt paljon pois.

Arvoisa rouva puhemies! Jos todella tarkastelemme työvoimakustannuksia, voi todeta, että Suomessa teollisuuden työvoimakustannukset ovat 88 markkaa tunnulta. Portugalissa ja Taiwanissa vastaavat työvoimakustannukset ovat 20 markkaa, Kiinassa ja Intiassa ne ovat 2—5 markkaa ja esimerkiksi Meksikossa 2 markkaa. (Ed. Laine: Entäs läntisessä Euroopassa?) — Läntisessä Euroopassa, mainitsin jo Suomen, luen sen siihen mukaan, 88 markkaa tunnulta, ja esimerkiksi Saksan liittotasavallassa 130 markkaa tunnulta. — Tästä johtuu yksinään se, että ei ole mitään mahdollisuutta käydä vapaata kansainvälistä kilpailua koko maailman kanssa, mikä on Euroopan yhteisöjen tavoite.

Jos Suomi menee mukaan tällaiseen vapaaseen kansainväliseen kilpailuun, Suomi väistämättä romahtaa. Tietysti ymmärrän sitä, että voidaan esittää ajatuksia, niin kuin ministeri Viinanenkin on esittänyt, että jos täällä ei huvita tehdä halvalla töitä, niin otetaan tähän maahan

vietnamilaisia. Tämä on tietysti yksi mahdollisuus, mutta tarkastellaan lyhyesti kysymystä siitä, että alkaisimme kilpailla työvoimakustannuksilla näiden muiden maiden kanssa.

Ensinnäkin meidän olisi tietysti alennettava työvoimakustannukset Portugalin tasolle, mutta kuten sanoin, se ei riitä, koska Portugalikaan ei enää pärjää näille Aasian dynaamisille talouksille. Sen jälkeen me voisimme alentaa työvoimakustannukset kehitysmaiden tasolle, mutta me ymmärrämme kaikki, että se tietäisi totaalista hyvinvointivaltion romahdusta. Pidän siis kerta kaikkiaan selvänä, että ei ole mitään mahdollisuuksia Suomella sellaiseen kehitykseen, että Suomi kilpailisi työvoimakustannuksilla.

Nyt voi tietysti kysyä, millä ylipäättänsä voidaan kilpailla. Näen niin, että globaaleilla markkinoilla on oikeastaan kolme tekijää, joilla voidaan kilpailla. Yksi on työvoimakustannukset siis, toinen on raaka-aineet ja kolmas on pääomat.

Raaka-aineiden osalta meillä on tietysti oma spesiaalisectori, jolla pärjäämme hyvin, mutta muuten voi sanoa, että globaaleilla markkinoilla raaka-aineiden hinnat ovat jokseenkin samat, joten emme voi kilpailla niillä. Ja tietysti on niin, että kaikki sellainen raaka-aine, joka vaatii työtä tai kuljetusta, on omiaan nostamaan hintaa meidän vahingoksemme.

Pääoman hinta eli rahan hinta, korko, on globaaleilla markkinoilla koko lailla sama, joten on selvää, että tässä suhteessa emme voi saavuttaa mitään kilpailuetua.

Tästä johtuu, että todella ainoaksi tekijäksi jää kilpailu työvoimakustannuksilla, ja sitä kilpailua Suomi ja Eurooppa eivät voi voittaa.

Kun olen puoli vuotta näitä ajatuksiani esitellyt, mikä on velvollisuutenikin perustettuani vaihtoehto Suomelle -eduskuntaryhmän, tiedän kokemuksesta, että sanotaan, että onhan Suomella yksi ylivoimainen etu ja se on tuottavuus. Uskotaan siihen, että suomalainen tuote ja suomalainen tuotanto on kerta kaikkiaan niin tuotavaa, että se häikäisevällä tavalla nitistää nämä köyhät, surkeat, ankeat maat sieltä Aasiasta. Puhutaan huonosta laadusta jnp., että siellä kaukana tuotetaan huonolaatuista tavaraa, mutta täällä Suomessa ei. Jos näin olisi, tilanne olisi onnellinen eikä Suomella varmasti olisi 400 000—500 000 työtöntä. Mutta tosiasia on se, että tänä päivänä maailman yhdentyminen on johtanut siihen, että tässä suhteessa ei ole enää mitään ratkaisevaa eroa. Pääinvastoin monissa Aasian dynaamisissa talouksissa uhrataan tutki-

mukseen ja kehitykseen sellaisia summia, että valtiovarainministeri ei varmasti unissakaan voi sellaisia ajatella. Siis juuri siellä tapahtuu valtavaa teknologista kehitystä. Mainitsinkin jo aikaisemmin tämän Japanin piisirun osalta tapahtuvan kehityksen.

Toisaalta on otettava huomioon, että ei se suomalainen työmoraaikaan ole kaikkein häikäisevintä, mitä voisimme ajatella. Me olemme hyvien elintasovuosien aikana tavoitelleet elintasoja vähentämällä työtuntien määrää ja häviämme esimerkiksi Japanille noin 300 tunnilla. Tämä on poissa meidän tuottavuudestamme ja kilpailukyvyystämme. Katsonkin, että Suomella ei ole mitään ratkaisevaa etua tässä suhteessa.

Arvoisa rouva puhemies! Kun olen nyt hahmotellut sen tien, jota Suomen ei tule käydä ja jota koko Euroopan ei tulisi käydä, on tietysti ensiksi lyhyesti tarkasteltava, miksi sitten kukaan haluaisi — tämä eduskuntakin 95-prosenttisesti ja liikuttavan yksimielisesti oli samaa mieltä asiasta — ja haluaa nimenomaan Euroopan yhdentymistä. Vasemmistoliittoa myöten hyväksyttiin Euroopan talousaluesopimus. Myös sosialidemokraatit ovat kilvan menossa Euroopan unionin jäsenyyteen, joka olisi päätepiste integroitumiselle. (Ed. Laine: Kristillinen liitto!) — Aivan niin, valitettavasti kristillinen liittokin teki saman ratkaisun.

Näen vastauksena, että kerta kaikkiaan tässä ikään kuin valheen voimalla ajetaan yhdentymistä Euroopan maiden välillä. Yhdentymisen on aloitettu vähän kauempaa verrattuna kovaan poliittiseen tyimeen. On aloitettu taloudellisesta yhdentymisestä uskotellen, että se olisi edullista meille. Toisaalta me emme aina ehkä ymmärrä, että Euroopan yhteisössä yhteisön todellista kauppapolitiikkaa eivät tietenkään johda ministerineuvoston yksittäiset ministerit eri maista eivätkä sitä johda komission virkamiehet, niin kaunista kuin olisikin uskoa, että näin käy. Tosiasiassa Euroopan yhteisön pää, aivot, muodostuu 48 suuryritysjohtajasta, jotka istuvat ns. pyöreässä pöydässä. Nämä suurteollisuusjohtajat sanelevat Euroopan yhteisön integraatiopolitiikan. Siinä Suomi menee kiltisti kuin passi narussa, ellei ihmeitä tapahdu. Voi tietysti sanoa, että on aivan varma asia, että näiden 48 suuryrityksen kannalta yhdentymisen on hyvä asia, varsinkin kun se ei suinkaan pääty Euroopan yhdentymiseen, vaan se johtaa vapaaseen maailmankauppaan.

Tätä kantaa voi perustella sillä, että eiväthän tietenkään Siemensit ja muut suuryritykset halua

käydä kauppaa 376 miljoonan Euroopan talousalueella yksinään, vaan ne haluavat täysin vapaan maailmankaupan ulottuakseen koko 5 miljardin potentiaaliselle alueelle. Tässä kehityksessä on tietenkin uhrattava kansallisvaltioiden ja työntekijöiden etu. Mikään ei ole nimittäin niin luontevaa kuin se, että vähitellen Euroopassa kovenevat ne äänet, jotka väittävät, että Eurooppa ei voi pärjätä, edes suuryritykset eivät voi pärjätä, Aasian maiden kanssa, mikäli palkkakustannuksia ei alenneta. Tämähän tietää juuri sitä, että Euroopassa kuitenkin ruvetaan työntekijöiden asemaa murentamaan.

Tällä hetkellä on tietysti totta, että kussakin maassa oleva ammattiyhdistyslainsäädäntö on voimassa eikä salli tällaista menettelyä. Mutta totta on myös se, että Euroopan yhteisön lainsäädäntö sinänsä ei estä sitä, että ammattiyhdistysten minimipalkkasäännösten kumotaan ja esimerkiksi vieraista halvan työvoiman maista voisi virrata työntekijöitä Suomeen.

Tällaisessa integraatiokehityksessä on todella valtavat riskinsä. Meidän tulee nähdä, että vanha teoria kansainvälisestä kaupasta, johon on uskottu kuin pukki sarviinsa jo 200 vuoden ajan, nimittäin suhteellisen edun periaate, ei kerta kaikkiaan toimi tällaisessa maailmassa, jossa ne elementit, joille Adam Smith rakensi oppinsa, eivät enää ole lainkaan voimassa.

Yksi olennainen kriteeri sille, että saatettiin ajatella, että kaksi valtiota käy keskenään kauppaa, joka on edullista molemmille, liittyy siihen, että pääomien liikkuminen ei suinkaan ollut vapaata. Tämä siis tarkoitti sitä, että jos jossakin oli halvat ja edulliset tuotanto-olosuhteet, niin toinen maa ei saattanut sijoittua sinne, koska sillä ei ollut mahdollisuuksia siirtää tehtaita sinne. Tänä päivänä tilanne on kuitenkin täysin erilainen, koska me ymmärrämme, että mikä tahansa suuryritys voi siirtyä vaikkapa Kiinaan ja sijoittua sinne ilman mitään vaikeuksia. Se voi viedä sinne mukanaan modernin teknologian, ja kaiken lisäksi se voi viedä sinne myös liikkeenjohdon, ja tämä osaltaan auttaa tilannetta.

Jos vielä ajattelemme sitä, kuinka kuristava integroitumisen ote Suomea kohtaan on, se voidaan havaita ensinnäkin siitä, että Euroopan yhteisön lainsäädäntö hyväksyy yrityskeskittymät. On joitakin rajauksia, sellaisia valtavien suuria miljoonarajauksia, kuinka suuret yhteisön laajuiset yrityskeskittymät ovat kiellettyjä. Mutta lähtökohta on se, että valtavien suuren yrityskeskittymät ovat sallittuja. Tämä mahdollistaa tietysti ns. mittakaavaedun ja massatuot-

tannon. Jokainen ymmärtää, että näiden suurten yritysten jaloissa pienet ja keskisuuret yritykset romahtavat ja vastaavasti työpaikkojen määrä ylipäänsä vähenee radikaalisti, koska suuryritykset investoivat valtavia summia teollisuusautomaatioon ja robotteihin.

Toinen merkittävä asia integraatiossa on se, että jotta saataisiin todelliset markkinavoimat toimimaan rikkoutumattomasti, kansallisvaltioita kielletään puuttumasta siihen vapaaseen kilpailuun, jota markkinoilla tapahtuu. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomi ei saa tukea omia yrityksiään. Tämähän on Eta-sopimuksen keskeisin kristallinkirkas sanoma. Kansallisvaltio ei saa tukea yrityksiään, jotta kilpailu ei väristyisi. Tämä on tietysti niiden yritysten etu, jotka menestyvät. Mutta kukaan ei voi sanoa sitä, että menestyjinä olisivat juuri suomalaiset yritykset.

Tästä kehityksestä esimerkkinä minusta on se, että Euroopan yhteisössä Paolo Cecchinin raportissa tutkittiin, mitä vaikutuksia Euroopan yhdentymisellä on yrityselämään. Siinä oli yksiselitteinen havainto siitä, että yritykset vähenevät ja tulee vain harvoja suuryrityksiä varsin monilla aloilla. Yksinkertaisen esimerkin voin ottaa siitä, että Euroopassa on tällä hetkellä 16 sähkövetureita valmistavaa tehdasta. Yhdentymisen ja ankaran kilpailun jälkeen Cecchinin raportissa arvioidaan, että tilaa jää neljälle. Me ymmärrämme, että näiden neljän suuryrityksen kannalta on mahtavaa, että muut 12 ovat romahtaneet, mutta sopii kysyä, onko se niiden kansallisvaltioiden etu, jotka ovat menettäneet kokonaan tämänkin teollisuusalansa, koska totta kai tämä idea pelaa kauttaaltaan.

Vielä yksi asia, joka liittyy integroitumiseen, on tietenkin siinä, että yksinmyyntioikeudet ovat hyvin pitkälle sallittuja EY:n direktiivien nojalla. Tästä johtuu, että voidaan massatuotannon avulla markkinoida Suomeen ilman minkäänlaisia häiriöitä mitä tahansa tuotteita, mikä osaltaan vaikeuttaa Suomen asemaa.

Täytyy myös ottaa huomioon, että Euroopan talousaluelainsäädäntö on niin ankara kilpailukiellossaan, että sen lisäksi, että se koskee elinkeinoelämää, se koskee myös luottolaitoksia eli pankkeja. Tämä ei ollut aikaisemmin mahdollista, mutta vuonna 85 Euroopan yhteisön ns. transparenssidirektiivi vahvisti, että se, mitä on lausuttu elinkeino- ja yrityselämästä yleensä, koskee myös luottolaitoksia. Tämä on, jos ajatteleminen nyt työttömyyttä, vakava uhka sille, että Suomi ei saa tuettua siinä määrin, kuin sen

pitäisi tukea, pankkejaan, tai vaikka se saisi Brysselistä luvan tukea, se joutuisi saneeraamaan todella ankaralla kädellä ja tekemään tilaa myös kansainvälisille pankeille tämän myötä.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan lopuksi tarjota, mikä olisi tässä tilanteessa mahdollista Suomelle, jotta nimenomaan työttömyyskysymys voitaisiin jollakin tavalla ratkaista, koska me tiedämme, että sitä ei voi ratkaista sellaisilla iskulauseilla kuin esimerkiksi presidenttiehdokas Ilaskivi sanoo, että "Suomi ylös suosta työtä tekemällä", ja myös valtiovarainministeri Viinanen lempilausuma on "Suomi ylös työllä". Oikeastaan tällaiset lausumat ovat perin ironisia, koska ainoa kehitys, jota tällä hetkellä Suomessa tapahtuu, on se, että työttömyys kasvaa koko ajan. Eihän silloin, kun ihmisiä pannaan työttömiksi ja sanotaan, että teillä ei ole mitään käyttöä, samalla hetkellä voida sanoa, että Suomi nousee työllä. Tämä on aivan yhteensovittamaton ristiriita.

Sen sijaan Suomi voisi ruveta todella kansainvälisessä kauppapolitiikassa valitsemaan sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat kotimaisen tuotannon. Olennaisinta tässä olisi se yksinkertainen lähtökohta, joka oli John Maynard Keynesin ajatus: Kansainvälistä voivat olla matkat ja tavat ja vieraanvaraisuus ja ruoat ja monet muut tällaiset asiat, mutta kansallista pitäisi olla tavarat ja ennen kaikkea pääomat. Keynes siis tarkoitti sitä, että maassa tulee valmistaa kaikki mahdolliset tuotteet, jotka voidaan itse valmistaa.

Voi tietysti kysyä, onko siinä kerta kaikkiaan mitään järkeä, jos Suomeen tuodaan esimerkiksi tuhannen kilometrin takaa kestokakkupohjia. Ne voivat maksaa vain neljä markkaa kappale, mutta me ymmärrämme, että meidän leipureilamme ei ole pian työtä, jos kestokakkupohjien lisäksi monet muut ruoat tulevat tänne puolivalmisteina.

Aivan samalla tavalla voi kysyä, onko mitään mieltä siinä, että tähän köyhään ja velkaiseen maahan tuodaan vuosittain 500 miljoonalla markalla kissan- ja koiranruokaa. Kilohinta liikkuu noin 50 markan paikkeilla. Samanaikaisesti meillä on sikanautajauhelihasta ylitarjontaa ja kirjolohikaan ei taida maksaa kuin 20—30 markkaa kilo.

Me tiedämme, mihin tämä kehitys on jo nyt johtanut, koska syvin syy työttömyyteen on juuri siinä, että ihmisille ei ole tarjota sellaista työtä, joka voisi tuottaa heidän palkkansa. Se johtuu siitä, että tuodaan halpatavaraa niin tavattoman

paljon esimerkiksi Kiinasta. Tässä suhteessa Suomen tulisi reagoida voimakkaasti ja torjua tällainen kehitys. Esimerkiksi Meksiko laittoi viikko sitten yli tuhannen prosentin tullin Kiinasta tuotaville jalkineille, koska ne romahduttavat koko Meksikon jalkinetuotannon. Aivan samalla tavalla Suomessa pitäisi tehdä. Mutta kun on esimerkiksi tämän päivän Kauppalehdes-
sä ilmoitus, että Kiinasta tulee polkupyöriä 37 000 kappaletta noin 500 markan hintaan, Suomen asianomainen viranomainen ei suostu laittamaan minkäänlaista rajoitusta näille kiinalaisille polkupyörille. Joku voi tietysti sanoa, että tämä on varsin hyvä asia, koska sitten saadaan halpoja polkupyöriä. Mutta asian kääntöpuoli on tietenkin se, että tulee yhä enemmän työttömiä, koska suomalaiset polkupyörävalmistajat ajautuvat tällaisella kiinalaisella hintatasolla konkurssiin.

Kaiken lisäksi haluaisin vielä sanoa, että sen lisäksi, että meidän pitäisi estää halpatuonti tähän maahan, meidän pitäisi estää pääomien vapaa liikkuminen, koska me tiedämme, että jos esimerkiksi herra Soros voi rikastua yhtenä yönä Englannin kustannuksella 5 miljardia markkaa, joidenkuiden muiden täytyy samana yönä köyhtyä aivan yhtä paljon, koska eihän mistään rahaa

voi syntyä sen yön aikana, jolloin herra Soros rikastui.

Arvoisa rouva puhemies! Päättän puheeni, koska ei ole kuin minuutti enää aikaa. Mutta haluaisin vain todella lyhyesti todeta, ettei täällä voida moittia hallituksia tai Suomen sisäpolitiikkaa, korkeintaan siinä suhteessa, että koko Suomi on yksiselitteisesti valinnut itselleen tien, joka on kansainvälistä integroitumista, ja siinä kehitysprosessissa Suomi menettää kaikki omat talouden ohjauskeinonsa ja romahtaa täydellisesti. Niin monta kuin olen kansanihmistä tavannutkin, jokainen heistä on kanssani samaa mieltä ja monet myös korkealla tasolla olevat henkilöt, mutta jostakin pitäisi saada vielä liikettä näihin kansanedustajiin, etteivät he silmät kiinni hyväksyisi tällaista kehitystä, joka todella romahduttaisi koko Suomen.

Ensimmäinen varapuhemies:
Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan valtioneuvoston kyselytunnin jälkeen kello 17.40. Valtioneuvoston kyselytunti alkaa kello 16.30.

Täysistunto keskeytetään kello 16.25.

